

Włodzimierz Bednarski

ARMAGEDDON IN 1975

‘Probability’ or ‘Possibility’?

Jehovah's Witnesses

Włodzimierz Bednarski

**ARMAGEDDON IN 1975
– ‘Probability’ or ‘Possibility’?**

Originally published in Polish under the title:

Armagedon w 1975 roku - “możliwy” czy “prawdopodobny”?

Copyright of English edition © 2011 Włodzimierz Bednarski

Author: Włodzimierz Bednarski

Translator: Szymon Piotr Matusiak

From the Translator

The following work was published in a book form and attracted great interest of Polish readers. That is why we deliver it also in English version. Because of that it was conformed to Jehovah's Witnesses' literature published in the United States. However, in several cases the author retained quotations from Polish publications of the Watch Tower Society (translated into English), when texts did not have their English counterparts (it applies to the newsletter *Kingdom Service*). It should be noted that the work was enriched with several issues and quotations which did not appear in Polish printed book.

Moreover, it is one of rare publications embracing thoroughly one of crucial issues connected with Jehovah's Witnesses. The material is a very wide archive of texts pertaining to the year 1975 and helpful discussion of the quotations. Włodzimierz Bednarski plans to publish similar works in a book form, concerning "generation 1914" and year 1925. He is the author of two books and about 200 articles concerning Jehovah's Witnesses. In his publications he presents changes of the Watchtower doctrines, confronts them with the Bible and with early Christian writings. (See Polish web-sites as www.piotrandryszczak.pl, www.brooklyn.org.pl, www.trinitarians.info). He is esteemed as the greatest Polish expert in the area of Jehovah's Witnesses' doctrine, history and practices.

The present translator was a Witness for 18 years and an elder in Jehovah's Witnesses congregation for 14 years. I am also involved in the ministry reaching Jehovah's Witnesses to Christ. Although I have some experience in that area, I was positively impressed by the work of Mr. Bednarski and I gained much understanding of the 1975 issue from the following pages. I do not know of any other work which is such a comprehensive and logically arranged presentation of the original sources applying to 1975 prediction. I am sure that English speaking readers will be benefited by reading this work.

Szymon Piotr Matusiak

Contents

Introduction	6
Watchtower Literature Concerning the Year 1975	8
Claim to Credibility	11
<i>Famine – 1975!</i> and Paddocks	12
Paul Ehrlich and Other Experts About 1975	14
Dean Acheson and 1975	16
World War III and 1975	18
“Few Years” and 1975	21
‘Generation 1914’ and 1975	25
Higher Education and 1975	29
Preaching Ministry and 1975	31
Other Chronologies and 1975	33
The Gospel of Matthew 24:36 and 1975	35
Autumn, Early Autumn, September, September 5 and 1975	42
Term “Must” and 1975	44
Creation of Adam and Eve and 1975	46
Adam’s Sin and 1975	48
God’s Rest and 1975	50
Disillusionment, Responsibility and 1975	53
Appendix 1: <i>Life Everlasting – In Freedom of the Sons of God</i> and 1975	58
Appendix 2: Photocopies of Key Watchtower Publications Concerning 1975 ...	64
Appendix 3: “Individual Speculation”	94

Introduction

The title of our work refers to words used in one of Watchtower publications, which after a failure of 1975 stated as follows:

With the appearance of the book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God*, and its comments as to how appropriate it would be for the millennial reign of Christ to parallel the seventh millennium of man's existence, considerable expectation was aroused regarding the year 1975. There were statements made then, and thereafter, stressing that this was only a possibility. Unfortunately, however, along with such cautionary information, there were other statements published that implied that such realization of hopes by that year was more of a probability than a mere possibility. It is to be regretted that these latter statements apparently overshadowed the cautionary ones and contributed to a buildup of the expectation already initiated. (*The Watchtower* March 15, 1980, p. 17).

The same approach is presented in a well known handbook of Jehovah's Witnesses:

Brother Franz then referred to the many questions that had arisen as to whether the material in the new book meant that by 1975 Armageddon would be finished, and Satan would be bound. He stated, in essence: 'It could. But we are not saying. All things are possible with God. But we are not saying. And don't any of you be specific in saying anything that is going to happen between now and 1975. But the big point of it all is this, dear friends: Time is short. Time is running out, no question about that.' (...) However, other statements were published on this subject, and some were likely more definite than advisable. (*Jehovah's Witnesses - Proclaimers of God's Kingdom* 1993, p. 104);

This later led to the idea - sometimes stated as a possibility, sometimes more firmly - that since the seventh millennium of human history would begin in 1975, events associated with the beginning of Christ's Millennial Reign might start to take place then. (*Jehovah's Witnesses - Proclaimers of God's Kingdom* 1993, p. 633).

In our work we will try to point to the following issues: what the Watchtower Society taught about the year 1975, how many publications discussed the matter, and how variously 'probability' of the coming Armageddon was accented. We will investigate, if expectation of „such realization of hopes” concerning 1975 was more a 'probable' than a mere 'possible' scenario.

First chapter of the work contains a list of Watchtower literature in which year 1975 was discussed or mentioned. The remaining chapters contain a discussion of predicted events connected with that date and other issues relevant to the mid-seventies.

It is proper to sign that my personal contact with the 1975 problem was included in Polish edition of that work in an Appendix „Why I did not become a Jehovah's Witness?”.

A broad presentation of our topic was presented by Raymond Franz (1922-2010). As a former member of the Governing Body of Jehovah's Witnesses (in 1971-1980) he wrote about it in his book *Crisis of Conscience* (2004), chapter “1975: ‘The Appropriate Time for God to Act’” (pp. 237-253; see also pp. 72-73, 97, 109).

A generation of Watchtower publishers waiting for year 1925 is almost extinct, but thousands of former and present Jehovah's Witnesses who remember hopes connected with year 1975 are still alive.

Although 36 years passed after that once important date for the Watchtower Society, even recalling it rouses emotions in many people.

After 1975 failure thousands of Jehovah's Witnesses left their organization, which in their eyes

became a corporal 'false prophet'.

Now, after over 40 years since 1966, in which "1975 campaign" was started, we can in non-emotional manner follow through some issues concerning the Watchtower Society's argumentation applying to the date expected by its followers.

And if Jehovah's Witnesses insist that they did not produce a single clear statement predicting with 100% certainty that Armageddon would come in 1975, the truth is that they directly stated in their publications that it will take place in the twentieth century (!):

But then it also speaks of a group of people preaching about the righteous kingdom of God, a war of God against all wickedness, followed by a paradise earth without death - all to be realized in the twentieth century. (*Awake!* February 22, 1961, p. 5, article *The 20th Century In Bible Prophecy*);

That now-operating kingdom in heaven will, within the twentieth century, cleanse the entire earth of wickedness. (*Awake!* February 22, 1961, p. 7);

What day was Jesus speaking of? The beginning of World War III? No, Zephaniah 2:3 identifies it as "the day of Jehovah's anger." Revelation 16:16 calls it the "war of the great day of God the Almighty," Armageddon. This war will come in the twentieth century. It will come right on schedule, as have the wars, food shortages, earthquakes and other events' fore told. This generation will see its fulfillment. (*Awake!* February 22, 1961, p. 8);

Shortly, within our twentieth century, the "battle in the day of Jehovah" will begin against the modern antitype of Jerusalem, Christendom. (...) Jehovah's "sword" of warfare will cut off from this position that Christendom's clergy claim for her all religionists who depend upon her having an acceptable standing with God. However, Jehovah's "sword" will not be applied merely to those adhering to Christendom. It will also be brandished against "all flesh from south [Christendom] to north." Religionists belonging to all the rest of the world empire of false religion will feel the cutting edge of Jehovah's "sword." Their being non-Christians will not cause them to be spared. (*"The Nations Shall Know That I Am Jehovah"* - *How?* 1971, pp. 216-217).

As we see from the quotations, no sophistry can change the meaning of these statements. The conclusion is unambiguous that Armageddon was expected in the twentieth century, and even precisely in the year 1975, as we will see after reading other publications.

Watchtower Literature Concerning the Year 1975

At the beginning of our discussion, due to chronicler's obligation, we will quote almost all publications of the Watchtower Society which were focused on the year 1975. The list includes not only publications containing wide presentation of the matter but also those which just mention the year 1975 on the background of foretold famine or World War III. Everybody who would like to honestly assess the issue of the year 1975 and responsibility of the Watchtower Society for the failed prophecy, should read that material. One should not come to his or her own conclusion on the basis of one or two articles.

The Watchtower

The Watchtower October 15, 1966, pp. 627-631; the article mentions the year 1975 altogether 10 times;
The Watchtower January 1, 1967, pp. 28-29;
The Watchtower February 1, 1967, pp. 73-79;
The Watchtower April 15, 1967, pp. 229-237;
The Watchtower May 1, 1967, pp. 259-262;
The Watchtower July 15, 1967, pp. 444-447;
The Watchtower April 15, 1968, pp. 227-230;
The Watchtower May 1, 1968, pp. 270-277;
The Watchtower August 15, 1968, pp. 488-494;
The Watchtower August 15, 1968, pp. 494-501; the article mentions the year 1975 altogether 10 times;
The Watchtower December 15, 1968, pp. 750-756;
The Watchtower February 1, 1969, pp. 68-71;
The Watchtower July 15, 1969, pp. 425-431;
The Watchtower September 1, 1969, pp. 517-524;
The Watchtower October 1, 1969, pp. 592-598;
The Watchtower October 15, 1969, pp. 612-625;
The Watchtower February 15, 1970, pp. 117-120;
The Watchtower May 1, 1970, pp. 265-271;
The Watchtower May 1, 1970, pp. 271-277;
The Watchtower September 1, 1970, p. 539;
The Watchtower September 15, 1971 pp. 559-564;
The Watchtower October 15, 1971, pp. 612-625;
The Watchtower December 15, 1973, pp. 739-742;
The Watchtower January 1, 1974, pp. 5-8;
The Watchtower April 1, 1974, pp. 195-197;
The Watchtower June 15, 1974, pp. 375-380;
The Watchtower July 1, 1974, pp. 397-400;
The Watchtower October 15, 1974, pp. 632-639;
The Watchtower December 15, 1974, pp. 759-766;
The Watchtower March 15, 1975, pp. 183-189;
The Watchtower May 1, 1975, p. 285;
The Watchtower July 15, 1975, p. 445.

Watchtower magazines published in 1975 and after that year; they mention that year or correct the teaching concerning that year:

The Watchtower October 1, 1975, pp. 579-581;
The Watchtower October 1, 1975, pp. 581-584;
The Watchtower October 1, 1975, pp. 584-588;
The Watchtower October 1, 1975, pp. 595-604;
The Watchtower January 1, 1976, p. 30;

The Watchtower November 15, 1976, p. 689;
The Watchtower July 15, 1976, pp. 436-438;
The Watchtower July 15, 1976, pp. 440-441;
The Watchtower August 1, 1976, p. 476;
The Watchtower March 15, 1980, pp. 17-18;
The Watchtower February 15, 1984, p. 25;
The Watchtower December 15, 1986, p. 20.

Awake!

In many cases in the period of 1966-1975 we just point to the exact page of a magazine (not the entire article); on such a page there is a topic of our interest.

Awake! October 8, 1966, pp. 17-20;
Awake! November 8, 1966, p. 26;
Awake! January 22, 1967, p. 26;
Awake! September 8, 1967, p. 29;
Awake! January 8, 1968, p. 19;
Awake! February 22, 1968, p. 31;
Awake! July 22, 1968, p. 30;
Awake! September 22, 1968, p. 29;
Awake! October 8, 1968, pp. 13-16; the article mentions the year 1975 altogether 10 times;
Awake! January 22, 1969, p. 15;
Awake! January 22, 1970, p. 6;
Awake! December 22, 1970, p. 10;
Awake! July 8, 1971, p. 7;
Awake! October 8, 1971, pp. 7, 27-28;
Awake! April 8, 1972, p. 16;
Awake! July 22, 1972, p. 12;
Awake! October 22, 1972, pp. 9-12;
Awake! June 22, 1973, pp. 3-6;
Awake! July 8, 1973, p. 29;
Awake! September 22, 1973, p. 29;
Awake! October 8, 1973, p. 5;
Awake! October 8, 1974, pp. 18-22;
Awake! November 8, 1974, p. 10;
Awake! December 22, 1974, p. 29;
Awake! February 22, 1975, p. 29;
Awake! April 22, 1975, p. 29.

There is also a recall of 1975 in:

Awake! June 22, 1995, p. 9.

Books, booklets, tract, Kingdom Ministry, Watchtower Library (CD-ROM)

Books:

Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God 1966, pp. 26-30, 35, 357;
The Truth That Leads to Eternal Life 1968, pp. 9, 88-89;
Is the Bible Really the Word of God? 1969, p. 125;
Aid to Bible Understanding 1971, p. 1100;
Paradise Restored to Mankind - By Theocracy! 1972, p. 282;
God's Kingdom of a Thousand Years Has Approached 1973, pp. 14, 44;
1975 Yearbook of Jehovah's Witnesses, pp. 240, 256.

Books recalling 1975:

Jehovah's Witnesses - Proclaimers of God's Kingdom 1993, pp. 104, 633;

1980 Yearbook of Jehovah's Witnesses, pp. 30-31;
1988 Yearbook of Jehovah's Witnesses, p. 190.
1995 Yearbook of Jehovah's Witnesses, p. 227;
1996 Yearbook of Jehovah's Witnesses, pp. 158-159;
2000 Yearbook of Jehovah's Witnesses, pp. 196-197;
2003 Yearbook of Jehovah's Witnesses, pp. 162-163;
Watchtower Publications Index 1930-1985, 1986 (entry 1975);
Watchtower Publications Index 1986-2000, 2001 (entry 1975);
Watchtower Publications Index 2001-2005, 2006 (entry 1975).

Teachings about the year 4026 B.C.E. (which was a basis for counting the year 1975) in the pre-1975 publications:

"All Scripture Is Inspired of God and Beneficial" 1963, pp. 11, 285;
"Babylon the Great Has Fallen!" God's Kingdom Rules! 1963, pp. 634, 682;
"Things in Which It Is Impossible for God to Lie" 1965, pp. 296-297;
Aid to Bible Understanding 1971, pp. 33, 333, 387, 642, 1100;
Is This Life All There Is? 1974, p. 30;
God's "Eternal Purpose" Now Triumphant for Man's Good 1974, pp. 51-53.

Booklets:

The Approaching Peace of a Thousand Years 1969, pp. 5, 25-27;
When All Nations Collide, Head On, With God 1971, p. 6.

Tract:

Is Time Running Out for Mankind? 1973.

Kingdom Ministry:

Kingdom Ministry No. 3, 1968, p. 4;
Kingdom Ministry No. 6, 1969, p. 3;

Polish Kingdom Ministry No. 4, 1970, p. 6;
Polish Kingdom Ministry No. 8, 1970, p. 6;
Polish Kingdom Ministry No. 9, 1970, p. 1;
Polish Kingdom Ministry No. 1, 1971, p. 12;
Polish Kingdom Ministry No. 8, 1971, p. 1;
Kingdom Ministry No. 5, 1974, p. 3;
Polish Kingdom Ministry No. 2, 1975 p. 3;
Polish Kingdom Ministry No. 7, 1975 p. 12.

Watchtower Library (CD-ROM):

Watchtower Library - 2005 Edition 2006.

Claim to Credibility

The quote below is a claim made by the Watchtower Society during the 1975 campaign. In the same magazine where the article *What Will the 1970's Bring?* appeared, we may find another article: *A Time to 'Lift Up Your Head' in Confident Hope*, in which Jehovah's Witnesses organization assures us that its explanation applying to the imminent end is credible. Let it speak for itself:

True, there have been those in times past who predicted an "end to the world," even announcing a specific date. Some have gathered groups of people with them and fled to the hills or withdrawn into their houses waiting for the end. Yet, nothing happened. The "end" did not come. They were guilty of false prophesying. Why? What was missing? Missing was the full measure of evidence required in fulfillment of Bible prophecy. Missing from such people were God's truths and the evidence that he was guiding and using them. But what about today? Today we have all of it. And it is the evidence required, overwhelming! All the many, many parts of the great sign of the "last days" are here, together with verifying Bible chronology. (*Awake!* October 8, 1968, p. 23).

Interestingly, after the year 1975 Watchtower Society was not so confident and admitted:

Some opposers claim that Jehovah's Witnesses are false prophets. These opponents say that dates have been set, but nothing has happened. (...) Yes, Jehovah's people have had to revise expectations from time to time. Because of our eagerness, we have hoped for the new system earlier than Jehovah's timetable has called for it. (*The Watchtower* March 15, 1986, p. 19);

Jehovah's Witnesses, in their eagerness for Jesus' second coming, have suggested dates that turned out to be incorrect. Because of this, some have called them false prophets. (*Awake!* March 22, 1993, p. 4).

Famine – 1975! and Paddocks

A tried-and-tested source quoted by the Watchtower Society to prove that life in 1975 will be terrible and even impossible, was a book *Famine - 1975!* We could be spared of incoming famine in 1975 only due to Armageddon and the dawn of a happy millennium. When the book was published in 1967, it coincided with the 1975 campaign started in 1966 among Jehovah's Witnesses. And it is not clear if the Watchtower Society expected in 1975 the Armageddon or a foretold famine.

Raymond Franz (1922-2010) former member of Governing Body Jehovah's Witnesses (1971-1980) also claims that before 1975 in the context of famine "The book *Famine—1975!*, published in 1967 by two food experts, was quoted repeatedly, particularly these statements, in many ways reminiscent of Russell's predictions regarding 1914" (*Crisis of Conscience*, R. Franz, 2004, p. 243).

Let us directly quote words of former presidents of the Watchtower Society, to show what R. Franz meant by his reference C. T. Russell (who died in 1916).

1914	1975
<p>Words of Charles T. Russell (d 1916) of 1905:</p> <p>"Our cities are not now in that condition with great supplies laid up; we live from hand to mouth. When anarchy comes it will bring terrible conditions, and I do not see how it could possibly last long. Things, I think, will come to an abrupt end within a year. In those times, when people are laying their hands on everything they can get, the farmers are not going to raise wheat for others just to give it away" (<i>What Pastor Russell Said. His answer to hundreds of questions</i> 1917, p. 71).</p>	<p>Words of Frederick W. Franz (d 1992) of 1975:</p> <p>He stressed that, according to dependable Bible chronology, 6,000 years of human history will end this coming September according to the lunar calendar. This coincides with a time when "the human species [is] about to starve itself to death," as well as its being faced with poisoning by pollution and destruction by nuclear weapons. (<i>The Watchtower</i> May 1, 1975, p. 285).</p>

In Watchtower magazines, in books and in *Awake!* magazines of 1967-1975 we found more than 15 references to the work *Famine - 1975!*

We quote several examples of such statements from those publications:

In the book *Famine - 1975!* food experts W. and P. Paddock state:

"By 1975 a disaster of unprecedented magnitude will face the world. Famines, greater than any in history, will ravage the undeveloped nations!"

"I forecast a specific date, 1975, when the new crisis will be upon us in all its awesome importance."

"By 1975 civil disorder, anarchy, military dictatorships, runaway inflation, transportation breakdowns and chaotic unrest will be the order of the day in many of the hungry nations." (*Awake!* October 8, 1968, p. 15);

In their new book, *Famine - 1975!*, two noted food experts, William and Paul Paddock, make this forecast for the future, on page 61: "By 1975 civil disorder, anarchy, military dictatorships, runaway inflation, transportation breakdowns and chaotic unrest will be the order of the day in many of the hungry nations - all because hunger will turn inexorably into starvation and starvation will become widespread famine." (*The Watchtower* April 15, 1968, p. 227);

More recently, the book entitled "Famine - 1975!" by William and Paul Paddock said concerning today's food shortages, on pages 52, 55 and 61: "Hunger is rampant throughout country after country, continent after continent around the undeveloped belt of the tropics and subtropics. Today's crisis can

move in only one direction - toward catastrophe. Today hungry nations; tomorrow starving nations. . . . By 1975 civil disorder, anarchy, military dictatorships, runaway inflation, transportation breakdowns and chaotic unrest will be the order of the day in many of the hungry nations.” (*The Watchtower* February 1, 1969, p. 70).

Other magazines quoting *Famine – 1975!*:

The Watchtower May 1, 1970, p. 270;
Awake! September 8, 1967, p. 29;
Awake! September 22, 1968, p. 29;
Awake! January 22, 1970, p. 6;
Awake! July 22, 1972, p. 12;
Awake! June 22, 1973, p. 3;
Awake! July 8, 1973, p. 29;
Awake! September 22, 1973, p. 29;
Awake! October 8, 1973, p. 5;
Awake! December 22, 1974, p. 29;
Awake! February 22, 1975, p. 29.

And the book:

More recently, the book entitled "Famine - 1975!" said concerning today's food shortages: "(...) Today's crisis can move in only direction - toward catastrophe. Today hungry nations; tomorrow starving nations."

"By 1975 civil disorder, anarchy, military dictatorships, runaway inflation, transportation breakdowns and chaotic unrest will be the order of the day in many of the hungry nations." (*The Truth That Leads to Eternal Life* 1968, pp. 88-89).

Interestingly, the newer, 1981 edition of the book completely omits the above words from the work *Famine - 1975!*

Besides, the Watchtower Society both quoted others and gave its own comments on the situation concerning famine:

World famine is predicted for the year 1975. (*The Watchtower* December 15, 1968, p. 753);

Warnings of world famine within a few years are not without valid foundation. (*The Watchtower* October 15, 1970, p. 618).

In another statement on 1975, Vice President of the Watchtower Society, Frederick W. Franz (died in 1992) referred to possibility of 'starvation to death':

He stressed that, according to dependable Bible chronology, 6,000 years of human history will end this coming September according to the lunar calendar. This coincides with a time when "the human species [is] about to starve itself to death," as well as its being faced with poisoning by pollution and destruction by nuclear weapons. (*The Watchtower* May 1, 1975, p. 285).

As a kind of curiosity we may quote a statement of the Watchtower Society of those days, about the disappearance of famine problem in God's Kingdom:

Well, since the earth has over 36,000,000,000 acres, there would be more than an acre and a half of land for each person! But would an acre and a half be enough to produce the needed food? There is good reason to believe that only a fraction of that acre and a half per person would be needed for food, leaving room for recreation areas and sanctuaries for animal and plant life. (*Awake!* October 8, 1970, p. 19).

Later the Watchtower suggested even lesser allotment for everybody: "c. 0.37 ha" (*Reasoning from the Scriptures* 1989, p. 340).

Paul Ehrlich and Other Experts About 1975

Also another scientist, P. Ehrlich (and his statement of 1968), was repeatedly quoted by the Watchtower Society as a “proof” for their teaching on 1975:

Biologist Paul Ehrlich believes that actual worldwide famine is approaching. When? Back in 1970 he stated: “I think an estimate of 1975 is still as good as we can make, but it could be anywhere from 1972 to 1985, depending primarily on luck. I think the actual date is a quibble.” (*The Watchtower* April 1, 1974, p. 196);

“Massive Famine Hitting Millions. Earth’s ‘population explosion’ means that every day there are 200,000 more mouths to feed - 75,000,000 more each year. ‘It is already too late to avoid famines that will kill millions, possibly by 1975. . . . Already half a billion people are slowly starving, another billion are malnourished.’ - Biologist P. Ehrlich”. (Tract *Is Time Running Out for Mankind?* 1973);

“In the 1970’s the world will undergo famines - hundreds of millions of people are going to starve to death in spite of any crash programs embarked upon now.” - “The Population Bomb,” by Dr. Paul Ehrlich. (*True Peace and Security - From What Source?* 1973, p. 82).

Interestingly, the newer version of the book *True Peace and Security - How Can You Find It?* (1986) does not contain the statement (see p. 78).

The similar statement of P. Ehrlich was included in a published book *Is the Bible Really the Word of God?* (1969, p. 125). Similarly the newer book on the Bible omits P. Ehrlich as its source (see *The Bible - God’s Word or Man’s?* 1989, pp. 139-141).

We list other publications referring to Ehrlich:

Awake! February 22, 1968, p. 31;

Awake! July 22, 1968, p. 30;

Awake! January 22, 1969, p. 15;

Awake! October 8, 1971, pp. 7, 28;

Awake! July 22, 1972, p. 12.

The other examples of statements pointing to famine in 1975:

With populations exploding all over the earth, many nations now stand at the brink of starvation, and disaster is predicted by experts for the mid-1970’s. (*The Watchtower* September 15, 1971, p. 561);

IN THESE days ominous warnings are being sounded of overpopulating the earth - population explosion! - and of world famine as early as the year 1975 C.E. (*Paradise Restored to Mankind - By Theocracy!* 1972, p. 282);

And the *Arizona Republic* said on June 2, 1968, that Professor R. Heilbroner of New York “predicted that in the early 1970’s, ‘the greatest catastrophe the world has ever known’ will occur when population far outstrips the available food supply.” (*Awake!* October 8, 1968, p. 15);

Science magazine of November 28, 1969, observed:

“In the continued absence of better ways of heading off these multiple crises, our half-life may no longer be 10 or 20 years, but more like 5 to 10 years, or less. We may have even less than a 50-50 chance of living until 1980. (*Awake!* October 22, 1972, p. 12);

The *Ithaca Journal* of March 22, 1974, observed: “Normally restrained experts on energy,

agriculture, population, and the global economy are starting to predict bankruptcy, social breakdown, and starvation for as many as one billion people by late this year or early 1975.” (...) World grain reserves are about exhausted... (*Awake!* November 8, 1974, pp. 10-11).

A book published in 1973, quotes the following statement of 1971:

As one prominent biologist expressed it:
“Some feel that the battle to feed the world population is now lost, and that it is a foregone conclusion that by 1985 we will have world-wide famines in which hundreds of millions of people will starve to death. I must admit that at this time I see no major crash program which would lead me to disagree with this conclusion.” (*True Peace and Security - From What Source?* 1973, p. 14).

Interestingly, the newer version of the book, *True Peace and Security - How Can You Find It?* (1986) does not include the statement (see pp. 14-15).

Besides, the Watchtower Society both quoted others and gave comments on the situation:

However, of this we can be sure: The 1970's will certainly see the most critical times mankind has yet known. (*Awake!* October 8, 1968, p. 14).

At the end let us quote one of statements on famine made by the Watchtower Society after 1975:

Note, though, what Jesus actually warned about. His words do not indicate that, as the “great tribulation” draws close, the world situation will get to be such that everybody, everywhere, will be in a state of near starvation. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 441).

Is this statement a departure from all the former statements?

Dean Acheson and 1975

In order to confirm 1975, the Watchtower Society decided to quote five times a politician (!), former U.S. Secretary of State (in years 1949-1953), Dean Acheson (1893-1971):

Concerning political instability, former U.S. Secretary of State Dean Acheson said in 1960: "I know enough of what is going on to assure you that, in 15 years from today [or, by 1975], this world is going to be too dangerous to live in." (*Awake!* October 8, 1968, p. 15).

As we can see, the Watchtower Society inserted in the quotation the words "or, by 1975", so that everybody could see that the politician meant the year 1975 (compare the other following statements).

Interestingly, Acheson's words were quoted for the first time immediately after they were expressed, namely in 1960, before the 1975 campaign:

Dean Acheson, former United States secretary of state, declared our time to be "a period of unequaled instability, unequaled violence and revolutionary change." He stated: "I know enough of what is going on to assure you that, in 15 years from today, this world is going to be too dangerous to live in." He also commented on public apathy in regard to such warnings, saying: "We can be told that all sorts of things are going to happen. We never believe it until it's happened. Then it's too late to deal with." (*The Watchtower* October 1, 1960, p. 582).

Later Acheson was referred to several times:

Also as reported back in 1960, a former United States Secretary of State, Dean Acheson, declared that our time is "a period of unequaled instability, unequaled violence." And he warned: "I know enough of what is going on to assure you that, in fifteen years from today, this world is going to be too dangerous to live in." (*The Watchtower* September 15, 1968, p. 552).

The above words were used also by *Awake!* in 1968. However, in that publication the Watchtower Society added the following comment:

Fifteen years from 1960 brings us to 1975. He predicted that by 1975 this world would be too dangerous! Interestingly, this date is also the one indicated by the most reliable Bible research as marking the end of 6,000 years of rebellion of men and demons against God. (*Awake!* January 8, 1968, p. 19).

A book contains the same words:

Also, as reported back in 1960, a former United States Secretary of State, Dean Acheson, declared that our time is "a period of unequaled instability, unequaled violence." And he warned: "I know enough of what is going on to assure you that, in fifteen years from today, this world is going to be too dangerous to live in." (*The Truth That Leads to Eternal Life* 1968, p. 9).

Interestingly, a newer 1981 edition of the book partly changed (!) Acheson's statement deleting mention about 15 years and a suggested year 1975. It is worthwhile to compare it with the original text quoted above:

Also, as reported back in 1960, a former United States Secretary of State, Dean Acheson, declared that our time is "a period of unequaled instability, unequaled violence." Based on what he knew was then going on in the world, it was his conclusion that soon "this world is going to be too dangerous to live in." (*The Truth That Leads to Eternal Life* 1981, p. 9).

It is quite interesting that the Watchtower Society also quoted Catholic priests as a proof of 1975. Here is a characteristic passage:

“Some priests forbade their parishioners to persecute Jehovah’s witnesses, to meow after them, etc. ‘If they come’ – said one of them – ‘listen and kindly excuse yourself, because it is yet *unknown* which religion is the true one’. In several places priests preached from pulpits that the end of the world will take place in the year 1975, and one even said: ‘Surely God send Jehovah’s witnesses as our comfort’. Obviously, it does not mean that all the priests changed their attitude”. (Polish *Kingdom Ministry* No. 8, 1970, p. 6).

World War III and 1975

During the 1975 campaign the Watchtower Society paid much attention to a possible World War III.

It seems so that the book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* (1966) contains a “hidden suggestion” allowing to connect World War III with Armageddon. It is nothing strange, because during World War I and World War II it was expected that those conflicts will transform into expected „day of Jehovah”. The following are memories connected to such expectations and a new suggestion:

World War I	World War II	World War III
During World War I dedicated Bible students were inclined to think that this world conflict would lead progressively into the battle of Armageddon foretold in Revelation 16:13-16. To them the truce and the halt of the war in November of 1918 came as quite a surprise! (<i>Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God</i> 1966, pp. 358-359).	<p>It seemed to us then that the war would usher in the climactic battle of the great day of God the Almighty, Armageddon. - Revelation 16:14-16. I vividly recall our urgent expectations of the long-awaited event. (<i>The Watchtower</i> February 15, 1984, p. 24);</p> <p>In March 1945 we heard that the Scripture text for that year was Matthew 28:19: “Go ye therefore, and make disciples of people of all the nations.” (...) That filled us with joy and hope, since we had thought that World War II would climax in Armageddon.” (<i>The Watchtower</i> September 1, 2007, p. 11).</p>	<p>1966 (...) Threat of World War III grows more ominous as between “king of the north” and the “king of the south.” (Dan. 11:5-7, 40) (<i>Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God</i> 1966, p. 35);</p> <p>The sealing of the last of these, a mere remnant finally, would be accomplished before the thousand-year reign of the “Lamb of God,” Jesus Christ, begins. This would mean that the remnant of these (...) would be sealed (...) the end of six thousand year of humankind’s existence. We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it. A world storm must therefore be shortly ahead. (as above p. 357);</p> <p>1975 (...) End of 6th 1,000-year day of man’s existence (in early autumn) (as above p. 35);</p> <p>So after an interruption or interim, in which the sealing of God’s “chosen ones” is completed, the “war of the great day of God the Almighty” will be started. (as above p. 360).</p>

Interestingly enough, Vice President of the Watchtower Society, Frederick W. Franz (1893-1992), who endured two world wars (it was similarly expected that those two wars would transform into Armageddon), wrote (in 1966) his book on 1975 during tensions between USSR and USA. Could that happen that a possible world war could transform into Armageddon?

By a strange coincidence the same statement about the threat of war (see the chart) was included in one of articles on 1975, *Making Wise Use of the Remaining Time* (*The Watchtower* May 1, 1968, pp. 270-277).

Besides, it is puzzling why the Watchtower Society states that „Threat of World War III grows” in 1966? After all, so called “Cuban Missile Crisis” took place in 1962, not in 1966. But Jehovah’s Witnesses’ book does not even mention it.

In the same chart, included in the said book the author skillfully measures tension concerning possible war:

1957 (...) (October) Russia sends up first satellite; **causes world to fear**;
1964 (...) (May) "Spy satellites" and astronauts **increase world tension**;
1966 (...) **Threat of World War III grows more ominous** as between "king of the north" and the "king of the south." (Dan. 11:5-7, 40) (...) Book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* to be released Saturday, June 25, 1966 (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 35).

If we add a sentence from the book which applied to 1975 and Armageddon, we will get the whole picture:

This would mean that the remnant of these (...) would be sealed (...) the end of six thousand year of humankind's existence. We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it. **A world storm must therefore be shortly ahead.** (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 357).

If according to the Watchtower Society a potential World War III could not be transformed into Armageddon, the above association of the two events in one passage or article was intended as stimulating for Jehovah's Witnesses minds, to fire their imagination, so that they could understand how horrible is Armageddon (many of them lived through one war or two wars).

Franz compared the year 1975 to the year 1914 and the outbreak of World War I, which indicates that there was possible association of war with "the day of Jehovah", as it was in the past:

'Does it mean that Armageddon is going to be finished, with Satan bound, by 1975? It could! It could! All things are possible with God. (...) And don't any of you be specific in saying anything that is going to happen between now and 1975. (...) 'When we were approaching the end of the Gentile Times in 1914, there was no sign that the Gentile Times were going to end. Conditions on earth gave us no hint of what was to come, even as late as June of that year. Then suddenly there was a murder. World War I broke out. You know the rest. (...) 'But what do we have today as we approach 1975? Conditions have not been peaceful. We've been having world wars, famines, earthquakes, pestilences and we have these conditions still as we approach 1975. (*The Watchtower* October 15, 1966, p. 631).

But maybe such elements as "World War III" and "famine" were added to 1975 "preventatively"? So that in case Armageddon would not come, the other event could be attached to 1975, as in 1914, when instead of "Jehovah's war" there was World War I.

Also other articles discuss World War III and Armageddon. Is it a coincidence? The following statements contain quotations used by the Watchtower Society:

On an international scale its growth caused United Nations Secretary-General U Thant to say that he feared "we are witnessing the initial phases of World War III." (*The Watchtower* September 1, 1967, p. 517);

A few months before, United Nations Secretary-General U Thant observed: "I'm afraid we are entering today the first phase of World War III." (*The Watchtower* April 15, 1968, p. 227);

And of the struggle between communism and capitalism, *Intelligence Digest* of August 1967 said: "The facts . . . show that the forces in the world struggle are grouping themselves for a decisive show-down." (*Awake!* October 8, 1968, p. 15);

For example, it has been publicly announced that, in the radical camp, the Russian leaders say that they expect to have the whole world communized by the year 1975. However, the bloc of nations in the capitalistic, democratic camp are determined that such a political development shall not be, by 1975 or any other year. Is our earth therefore destined for a divided domination forever? (*When All Nations Collide, Head On, With God* 1971, p. 6; see *The Watchtower* October 15, 1971, p. 614);

By continued success in the missile field and by beginning to stockpile her weapons in the year 1972, and then keeping this up, the Communist Chinese "should be in a position to deploy 15 or 20 Intercontinental Ballistic Missiles by about 1975." – New York Times, February 3, 1969. (*The Approaching Peace of a Thousand Years* 1969, p. 5; see also *The Watchtower* October 15, 1969, p. 614).

Aside from quoting others in the context of contemporary situation, the Watchtower Society gave its own comments. In his statement applying to 1975, Vice President of the Watchtower Society, F. Franz referred to potential “destruction by nuclear weapons”:

He stressed that, according to dependable Bible chronology, 6,000 years of human history will end this coming September according to the lunar calendar. This coincides with a time when “the human species [is] about to starve itself to death,” as well as its being faced with poisoning by pollution and destruction by nuclear weapons. (*The Watchtower* May 1, 1975, p. 285).

Yes, after nearly 6,000 years of experience in self-rule and after reaching the ultimate in scientific “progress” mankind is on the brink of catastrophe! (*Awake!* October 22, 1972, p. 12).

Notice, that 27 years passed between years 1918 and 1945, marking the ends of two wars.

But we have also 27 years between 1939 (the outbreak of war) and 1966, when “Threat of World War III grows more ominous” (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 272).

It does not seem that Jehovah’s Witnesses are motivated by some time periods, but this similarity of years is puzzling! If someone thinks that the Watchtower Society plans its purposes in advance in order to manipulate people, he may find an interesting hint to his theory.

Finally, one more statement of the Watchtower Society, published in 1973, but reaching beyond 1975:

And now, particularly, many serious students of government and of world conditions - statesmen, scientists and others - are saying that mankind will not even be able to survive to the year 2000 C.E. They base their outlook, not on the Bible, but on the hard facts of today and upon the now irreversible trend of things that involve all of us. The Bible tells of these hard times that we are experiencing as a sign of the nearness of the end of this system. (*The Watchtower* November 1, 1973, p. 646).

“Few Years” and 1975

Not only the Watchtower Society ‘counted’ the concrete year 1975, but in the late sixties and early seventies of the twentieth century it often used a term “few years” or even more positive “few short years”, which should end in the said year.

It is impossible to mention all such statements, but we present examples of different types. But we should add that it is not a new terminology of the Watchtower Society, because it was already in use in the twenties, thirties, forties and fifties of the twentieth century:

The proof cited herein shows that the old world (the Devil's organization) ended and began to pass away in 1914, and that this will be completed in a few years and righteousness fully established. (*The Harp of God* 1928, p. 339, par. 565);

Those Jonadabs who now contemplate marriage, it would seem, would do better if they wait a few years, until the fiery storm of Armageddon is gone, and to then enter the marital relationship and enjoy the blessings of participating in filling the earth with righteous and perfect children. (*Face the Facts* 1938, p. 50);

Receiving the gift [book *Children*], the marching children clasped it to them, not a toy or plaything for idle pleasure, but the Lord's provided instrument for most effective work in the remaining months before Armageddon. (*The Watchtower* September 15, 1941, p. 288);

This time can be called “Jehovah's day” because it is the day when he fights for his name. Already forty years of this generation that is doomed to feel the wrath of Jehovah's day have passed. Only a few years remain. In the most urgent sense, then, “the day of Jehovah is near upon all the nations.” (*The Watchtower* October 15, 1954, p. 615).

Few years, few short years

Jehovah's “coming” for execution of judgment upon his foes is very quick in the sense that it is only a few short years ahead, and it will seem exceedingly short to those who are caught wandering off the way of righteousness as in the dark, as if they were asleep. (*The Watchtower* November 15, 1967, pp. 680-681);

It is to come within the generation that has already seen two world wars and it is only a few short years ahead of us. (*The Watchtower* April 15, 1967, p. 244);

Within a few years at most the final parts of Bible prophecy relative to these “last days” will undergo fulfillment, resulting in the liberation of surviving mankind into Christ's glorious 1,000-year reign. (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 272);

What does the Bible show as to the meaning of all these world events? It shows that for this unrighteous world time is running out fast! It shows that within a few years at most there will take place a climax in human affairs so gigantic that it will affect every person on earth, every man, woman and child. It will, without fail, affect you. (*Awake!* October 8, 1968, p. 4);

It means that only a few years, at most, remain before the corrupt system of things dominating the earth is destroyed by God. (*Awake!* October 8, 1968, p. 13);

Yet the time that he has set for the accomplishment of his righteous purpose toward the earth is scheduled to run out within the coming few years of this generation. (*The Watchtower* January 15, 1969, p. 45);

Whether they recognize it or not the Gentile nations rule today only by God's toleration. Jehovah permits their continuance for a few years more so that sheeplike persons from all nations may come out of this system of things before its Armageddon end. (*The Watchtower* May 15, 1969, p. 302);

World events in fulfillment of Bible prophecy give sure indication that only a few years remain for this wicked arrangement of things. (*The Watchtower* July 15, 1969, p. 426);

They also spend evenings and weekends in engaging in the Christian ministry. What a fine way for young people to serve their Creator in the few remaining years of this present violent system of things! (*The Watchtower* March 1, 1970, p. 146);

Remember that not only the Bible but also world leaders have attested to the urgency of the times in which we live. The few remaining years of this generation do not give much time during which we can show Jehovah we truly want to be pleasing to him so that we will be privileged to enjoy life at his hand in the new system of things. (*The Watchtower* May 1, 1970, pp. 276-277);

If you want to endure the end of the 'last days' of this system of things, you should not waste your time. Few years left for the present generation are not much time to prove Jehovah that you really want to please Him (Polish *Kingdom Ministry* No. 8, 1971, p. 1);

We are encouraged, then, to follow this good example of love for Jehovah and true worship rather than be too tied down to homes and jobs and material possessions, enjoying too much what this old system offers for a few more years. This matter is really urgent! Time is running out for those who allow themselves to be trapped by pursuit of material pleasures. (*The Watchtower* May 15, 1972, p. 307);

It is not our purpose to discuss chronology here, yet feel free to ask any of Jehovah's witnesses to show you from the Scriptures the evidence that we are just a few short years away from the completion of six thousand years of man's existence on earth, and ask them what they think this means in terms of real freedom and liberation from God's viewpoint. They will be happy to share this information with you. (*The Watchtower* August 1, 1972, pp. 462-463);

What about such ones in just a few short years from now? Will they be there? Then there will be no old system of things at all, but God's kingdom will be in full control over the earth and its affairs. (*The Watchtower* August 1, 1972, p. 468).

See also *Awake!* January 22, 1970, p. 8.

Nine, eight, seven, six years

It shows that 6,000 years of human experience will end in 1975, about nine years from now. What does that mean? Does it mean that God's rest day began 4026 B.C.E.? It could have. The *Life Everlasting* book does not say it did not. The book merely presents the chronology. You can accept it or reject it. (*The Watchtower* October 15, 1966, p. 631);

Thus, eight years remain to account for a full 6,000 years of the seventh day. Eight years from the autumn of 1967 would bring us to the autumn of 1975, fully 6,000 years into God's seventh day, his rest day. (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 271);

Well, for one thing, if 4,026 is added to 1,968 (allowing for the lack of a zero year between C.E. and B.C.E.) one gets a total of 5,993 years, come this autumn, since Adam's creation. That means, in the fall of the year 1975, a little over seven years from now (and not in 1997 as would be the case if Ussher's figures were correct), it will be 6,000 years since the creation of Adam, the father of all mankind! (*The Watchtower* August 15, 1968, p. 499);

However, Bible chronology which indicates that Adam was created in the fall of the year 4026 B.C.E. would bring us down to the year 1975 C.E. as the date marking 6,000 years of human history with yet 1,000 years to come for Christ's Kingdom rule. So whatever the date for the end of this system, it is clear that the time left is reduced, with only approximately six years left until the end of 6,000 years of human history. (*The Watchtower* May 1, 1970, p. 273;

And today, with less than seven years remaining to the end of six thousand years of human history, and with all the prophetic evidence that Christendom is about to be shaken from her proud foundations, are we not fired with zeal to get round our territory seven times and more? Time is short, and the message must be sounded! (*The Watchtower* October 1, 1969, p. 597).

A brief period of years

But when a brief period of years at the most separates us from the great windup of this old system, the vital thing is to stay spiritually awake. (*Awake!* October 8, 1966, p. 20);

The years remaining before the end of this system of things are very few; the privileges now open will never be repeated; this is the time to take advantage of them. (*The Watchtower* November 15, 1966, p. 703);

It is much later for this world than you may think! Indeed, it has only a few more years of existence left! (*Awake!* October 8, 1968, p. 4);

This, of it self, tells us that the years left before the foretold end comes cannot be many. (*Awake!* October 8, 1968, p. 14).

Few years, few remaining years

Just as right association helped to keep the Jewish nation and early Christians close to Jehovah, so it will serve the same purpose for God's people today in these few and all-important years before Armageddon. (*The Watchtower* January 15, 1966, p. 42);

In the few remaining years of the old system of things... (*The Watchtower* March 1, 1970, p. 153).

Remaining years, final years

In such a theocratic atmosphere as exists at Bethel homes there is marvelous opportunity for spiritual growth. Grand privileges of service open up for willing servants. What a fine privilege to be serving in such a place during the remaining years of this old system of things! (*The Watchtower* February 1, 1967, p. 84);

Some have decided to remain single through the final troubled years of this old system until after Armageddon. Others have made the decision to remain single for a period of years so that they may enjoy the pioneer work, Bethel service or the missionary field. (*The Watchtower* March 15, 1969, pp. 177-178);

There is another way that helps confirm the fact that we are living in the final few years of this "time of the end." (Dan. 12:9) (*Awake!* October 8, 1968, p. 14).

Last days, closing days, last part of that last day

and that we are now living in the last days of the present wicked system of things... (*The Watchtower* February 1, 1971, p. 78);

What the future holds for us? It depends on this how we use the last days of "the year of goodwill on the part of Jehovah". Knowing the after that year inevitably comes "the day of vengeance on the part of our God", do not cease to support the preaching work, so far as Jehovah God wills (Polish *Kingdom Ministry* No. 7, 1975, p. 12);

On God's "timetable" we are in the closing days of a wicked system of things that will soon be gone forever. A glorious new order is immediately before us. (*The Watchtower* May 1, 1967, p. 262);

When the many factors are put together, we find that *our* generation, *our* day is the one that is identified in the Bible as the "last days." In fact, in this year 1967 we are actually living in the final part of that time! This can be compared to, not just the last day of a week, but, rather, the last part of that last day. (*The Watchtower* April 1, 1967, p. 197).

Shortly ahead, very little time

This would mean that the remnant of these (...) would be sealed (...) the end of six thousand year of humankind's existence. We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it. A world storm must therefore be shortly ahead. (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 357);

This world has very little time left! Any "future" this world offers is no future! (*The Watchtower* March 15, 1969, p. 171).

Other terms

The years remaining now before God arises against his enemies at Armageddon are critical years, making very advisable a right decision on the part of everyone. Rebukes will be administered at Armageddon, and for one to be rebuked there will mean one's destruction. (*The Watchtower* November 1, 1967, p. 661);

He loves the human family and wants us to have life, not just for a few short years with a good part of these years filled with troubles and suffering, but life forever under a condition where there will be no lack of constant happiness. (*The Watchtower* September 15, 1967, p. 566);

His desire is for us to live, not just a few short years, but forever. (*The Watchtower* September 1, 1971, p. 515);

They have not dedicated their lives to serve Jehovah only until 1975. (...) Those who will flee Babylon the Great and this Satanic system of things are now running for their lives, headed for God's kingdom, and they will not stop at 1975. O no! They will keep on in this glorious way that leads to everlasting life, praising and serving Jehovah for ever and ever! (*The Watchtower* August 15, 1968, p. 501).

Referring to words "few years" or "final years" we should note that the Watchtower Society fell into its own trap. By proclaiming such words from 1967-1972 it could not prolong their validity to "a dozen or so" or "several dozen". They referred plainly to the year 1975.

‘Generation 1914’ and 1975

Some people think that there was not any connection between expecting 1975 and an interpretation of generation 1914, but they are wrong. This last teaching was included in the Watchtower publications both before the 1975 campaign, started in 1966 and after its end, after the first half of the seventies of the twentieth century till the doctrinal change in November 1995. However, in years 1966-1975 both calculations were complementary, and even the teaching on 1975 was placed ‘inside’ the interpretation concerning generation of the year 1914. Moreover, the year 1975 specified a more general prediction focused on generation of the year 1914. Those teachings did not appear separately and did not contradict each other. Conversely, two calculations were presented in the publications as ‘two sisters’, and one ‘confirmed’ the other. In some cases the teaching on generation 1914 supported the truthfulness of 1975 interpretation, in other cases it was vice versa.

Besides, the same ‘signs’ of the end were understood as characteristic both for generation of the year 1914 and for the year 1975. The examples of such thinking are two articles published in the same issue of *Awake!* magazine. One of them presents a picture showing a train heading to a precipice called Armageddon. The train’s back cars are near the year 1914, the beginning of the ‘last days’, but its locomotive is right in front a precipice. The title of the article is *The Year 1914 a Turning Point* (*Awake!* October 8, 1968, p. 5). But the second article has even an intriguing title: *What Will the 1970's Bring?* (p. 13). These articles are supplemented by texts: *How Do We Know We Are in the “Last Days”?* (p. 7), *The Sign of the “Last Days”* (p. 8), *A Time to ‘Lift Up Your Head’ in Confident Hope* (p. 23).

But it is not yet the whole story. In fact a content of each article shows that teaching of generation 1914 and a doctrine of 1975 overlap each other. The following quotations are examples of mutual confirmation of the two teachings:

The generation that saw the beginning of woes in 1914 would also see the end of Satan and his entire wicked system of things. Some who were alive then would still be alive when “the end” comes. (...) There is another chronological indication that we are rapidly nearing the closing time for this wicked system of things. It is the fact that shortly, according to reliable Bible chronology, 6,000 years of human history will come to an end. (*Awake!* October 8, 1966, pp. 18-19).

Jesus said that “this generation” that saw the beginning of this time period in 1914 would also see its end. The generation that was old enough to view those events with understanding in 1914 is no longer young. It no longer has many years to run. Already many of its members have died. But Jesus showed that there would still be members of “this generation” alive at the time of the passing away of this wicked system of things in both heaven and earth. (Luke 21:32, 33) How much longer will it be, then, before God takes action to destroy the wicked and usher in the blessings of his Kingdom rule? Interestingly, the autumn of the year 1975 marks the end of 6,000 years of human experience. This is ascertainable from reliable chronology preserved in the Bible itself. What will that year mean for humankind? Will it be the time when God executes the wicked and starts off the thousand-year reign of his Son Jesus Christ? It very well could, but we will have to wait to see. Yet of this we can be certain: the generation that Jesus said would witness those events is nearing its close. The time is close at hand. On God’s “timetable” we are in the closing days of a wicked system of things that will soon be gone forever. A glorious new order is immediately before us. (*The Watchtower* May 1, 1967, p. 262);

And remember, Jesus said that the end of this wicked world would come *before* that generation passed away in death. This, of it self, tells us that the years left before the foretold end comes cannot be many. There is another way that helps confirm the fact that we are living in the final few years of this “time of the end.” (Dan. 12:9) The Bible shows that we are nearing the end of a full 6,000 years of human history. What significance does this have? (*Awake!* October 8, 1968, p. 14);

However, Bible chronology which indicates that Adam was created in the fall of the year 4026 B.C.E. would bring us down to the year 1975 C.E. as the date marking 6,000 years of human history with yet 1,000 years to come for Christ's Kingdom rule. So whatever the date for the end of this system, it is clear that the time left is reduced, with only approximately six years left until the end of 6,000 years of human history. (1 Cor. 7:29) This corroborates the understanding of Jesus' words that the generation alive in 1914 with the outbreak of World War I would not pass away until the end comes. Only a short time, then, remains for persons who love righteousness to show God that they want to be in his "ark" of protection and live to see the blessings of the new system of things. - Matt. 24:34-42. (*The Watchtower* May 1, 1970, p. 273);

But, he pointed out, "we should not think that this year of 1975 is of no significance to us," for the Bible proves that Jehovah is "the greatest chronologist" and "we have the anchor date, 1914, marking the end of the Gentile Times." So, he continued, "we are filled with anticipation for the near future, for our generation." - Matt. 24:34. (*The Watchtower* May 1, 1975, p. 285).

The fact that the two concepts 'interpenetrate' is taught in such publications, as:

Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God 1966, pp. 29-30;
The Watchtower May 1, 1968, pp. 271-272;
The Watchtower August 15, 1968, pp. 500-501;
The Watchtower October 15, 1969, pp. 622-623.

Interesting comparison of the two interpretations was made by Jehovah's Witnesses in their internal newsletter published in Polish, in which they used very categorical words:

Jesus made his many miraculous works on earth, especially on the Sabbath. (...) Thus he pointed to a greater Day of the Sabbath – the Millennial Sabbath Day which will take place after 6,000 years of man's existence (Ps. 90:4; 1 Peter 3:8). Jesus thus illustrated that during the millennial Sabbath he will set free the humankind from imperfectness and death inherited from our first parents. Exact chronological calculations show that 6,000 years of man's existence will come to an end in the middle of the seventies, during life of generation which according to Jesus' words from Matthew 24:34 saw the end of the 'appointed times of the nations' in 1914. This peaceful reign of Jesus is very close, indeed! – Luke 21:24, NW. For that reason it is the high time to start appropriate preparations. (Polish *Kingdom Ministry* No. 9, 1970, p. 1).

Maybe someone will ask: How the year 1975 'specified' the teaching of generation 1914?
Let us follow the issue through.

Quite recently the Watchtower Society recalled their readers how they calculated the length of generation 1914. They mentioned 70 or 80 years:

With similar sincere intentions, God's servants in modern times have tried to derive from what Jesus said about "generation" some clear time element calculated from 1914. For instance, one line of reasoning has been that a generation can be 70 or 80 years, made up of people old enough to grasp the significance of the first world war and other developments; thus we can calculate more or less how near the end is. (*The Watchtower* June 1, 1997, p. 28).

As we see the Watchtower Society did not focused on people born in 1914, but on such people who could "grasp the significance of the first world war".

It taught that the issue of generation 1914 referred to people who in 1914 were 15 years of age:

Even if we presume that youngsters 15 years of age would be perceptive enough to realize the import of what happened in 1914, it would still make the youngest of "this generation" nearly 70 years old today. So the great majority of the generation to which Jesus was referring has already passed away in death. The remaining ones are approaching old age. And remember, Jesus said that the end of this wicked world would come *before* that generation passed away in death. This, of it self, tells us that the years left before the foretold end comes cannot be many. (*Awake!* October 8, 1968, pp. 13-14).

It seems that it referred to people born around 1899, who were 15 years old in the year 1914.

When Jehovah's Witnesses added 70 or 80 years to the year 1899, then they received years **1969-1979**. So the year **1975** was almost in the middle of the appointed period of generation 1914 and thus 'specified' the prophecy of the Watchtower Society and also confirmed the teaching on 'this generation'.

To make oneself sure that during the campaign of 1975 the Society used the period of 70-80 years as a part needed to calculate the length of generation 1914, let us follow through several examples from the literature of the Watchtower Society. But we may add that they referred to Psalm 90:10 ("In themselves the days of our years are seventy years; And if because of special mightiness they are eighty years..."):

However, the expression "this generation" was used by Jesus to mark a very limited period of time, the life-span of members of a generation of people living during the time that certain epoch-making events occurred. According to Psalm 90:10, that life-span could be of seventy years or even of eighty years. Into this comparatively short period of time must be crowded all the things that Jesus prophesied in answer to the request for a "sign when all these things are destined to come to a conclusion." (Mark 13:4) (*The Watchtower* December 15, 1967, p. 751);

Jesus say that this generation will not pass away until all things are fulfilled? A generation, according to Psalm 90:10, is from seventy to eighty years. The generation that witnessed the end of the Gentile Times in 1914 does not have many more years left. - Luke 21:24, 32-36. (*The Watchtower* December 1, 1968, p. 715);

Some of them will still be alive to see the end of this wicked system. This means that only a short time is left before the end comes! (Psalm 90:10 [89:10, Dy]) (*The Truth That Leads to Eternal Life* 1968, p. 95).

At the end we may sign that life of contemporary teaching on 1975 was finished in that very year, and the interpretation on generation 1914 'were dying down' till November 1995 (earlier the Society prolonged the length of the generation, including people born in 1914).

Today both teachings of the Watchtower Society function in a very different form.

1975 remained only as a point in which 6,000 years passed since the birth of Adam (e.g. "*All Scripture Is Inspired of God and Beneficial*" 1990, pp. 286-287; *Insight on the Scriptures* 1988 vol. 1, p. 459).

But the teaching on generation 1914 was already corrected twice:

From November 1, 1995 till February 1, 2008 the Watchtower Society taught:

Thus, it was felt that in the modern-day fulfillment, Jesus was referring to the wicked "generation" of unbelievers who would see both the features that would characterize "the conclusion of the system of things" (*synteleia*) and the system's end (*telos*). (*The Watchtower* February 15, 2008, p. 23; see also *The Watchtower* November 1, 1995, pp. 11-20, 30-31; *The Watchtower* June 1, 1997, p. 28; *The Watchtower* May 1, 1999, p. 11).

From February 15, 2008 the Watchtower Society has been teaching:

Since Jesus did not use negative qualifiers when speaking to them about "this generation," the apostles would no doubt have understood that they and their fellow disciples were to be part of the "generation" that would not pass away "until all these things [would] occur." (*The Watchtower* February 15, 2008, p. 23).

For 'this generation' the year 1914 was and still is the year opening the end times, but a precise length of the generation was not determined:

Christ's parousia, or presence, started with Jesus' installation as King in heaven in 1914 and continues on to include the "great tribulation," during which he comes to destroy the wicked. (*The Watchtower* February 15, 2008, p. 21);

Can We Calculate the Length of "This Generation"? (...) So when the term "generation" is used with reference to people living at a particular time, the exact length of that time cannot be stated except that it does have an end and would not be excessively long. Therefore, by using the term "this generation," as

recorded at Matthew 24:34, Jesus did not give his disciples a formula to enable them to determine when “the last days” would end. Rather, Jesus went on to emphasize that they would not know “that day and hour.” - 2 Tim. 3:1; Matt. 24:36. (*The Watchtower* February 15, 2008, p. 25).

Recently the Watchtower Society again ‘updated’ its teaching on “this generation”, attempting to determine its length. It is a combination of generation 1914 period with life of today’s (younger) anointed ones among Jehovah’s Witnesses. The end is expected during this new period. Following are words of the organization published in April 15, 2010:

„How, then, are we to understand Jesus’ words about “this generation”? He evidently meant that the lives of the anointed who were on hand when the sign began to become evident in 1914 would overlap with the lives of other anointed ones who would see the start of the great tribulation. That generation had a beginning, and it surely will have an end. The fulfillment of the various features of the sign clearly indicate that the tribulation must be near” (*Watchtower* April 15, 2010, pp. 10-11).

Obviously the novelty of this interpretation is not a closeness of the “great tribulation”, but, as we already said, a kind of calculation concerning the length of „this generation”. Let us recall the former reassurance made with the same firmness by the Watchtower Society:

„This suggests that some who are Christ’s anointed brothers will still be alive on earth when the foretold great tribulation begins” (*The Watchtower* February 15, 2008, p. 24).

More on generation 1914: see also the chapter “Disillusionment, Responsibility and 1975”.

Higher Education and 1975

Even before the beginning of 1975 campaign the Watchtower Society did not allow young people to live till adulthood, so that higher education seemed unnecessary. The organization taught that Armageddon will interrupt the adolescent period of young people:

It is a calamitous fact that most of the boys and girls today will not have the opportunity to waste their youth and prime of life and get to the calamitous days of old age, where life has been a vain thing for them. According to God's timing the calamity of the universal war of Armageddon will strike them down while yet in their youth and prime of life because they are not remembering their grand Creator, serving him with worthwhile works. (*The Watchtower* November 15, 1957, p. 701).

Later, when the time was 'counted' to expected Armageddon, higher learning and higher education was sharply criticized, and intensive preaching, e.g. "pioneer service" was presented as an alternative to such activities. The following are several typical statements of the Watchtower Society:

As a result, they may set their hearts on the education that is offered by the world's institutions of "higher learning." (...) Rather than being content with "sustenance and covering," those who devote themselves to getting a "higher education" usually want to be able to enjoy "the rest of the things" that money can buy. (Mark 4:19) If they are going to succeed in the education they have set out to get, they have to work hard at it. Study of the Bible, association with the Christian congregation and participation in the Christian ministry are curtailed. Worldly associations predominate; worldly philosophy fills their minds. What happens? (...) Overtime secular work frequently crowds out attendance at the congregation meetings, because fear of displeasing their employer is stronger than their fear of displeasing God. They may have a token share in the field ministry because they know it is a Christian requirement, but their principal efforts are channeled into other interests. What will be their position when Armageddon strikes? Will Jehovah, who examines the heart, really find that they are persons who have loved him with all their heart and mind and soul and strength? (Luke 10:25-28) Will he preserve them into his new system of things? This is a matter for serious consideration. Not just next month or next year, but today, while we are yet alive and able to do things, is the time to prove that we want to be wholehearted praisers of Jehovah "from now on and to time indefinite." - Ps. 115:17, 18. (*The Watchtower* February 1, 1967, pp. 75-76);

Many schools now have student counselors who encourage one to pursue higher education after high school, to pursue a career with a future in this system of things. Do not be influenced by them. Do not let them "brainwash" you with the Devil's propaganda to get ahead, to make something of yourself in this world. This world has very little time left! Any "future" this world offers is no future! Wisely, then, let God's Word influence you in selecting a course that will result in your protection and blessing. Make pioneer service, the full-time ministry, with the possibility of Bethel or missionary service your goal. This is a life that offers an everlasting future! (*The Watchtower* March 15, 1969, p. 171);

True, the Watch Tower Society does not encourage spending time at worldly colleges or universities, the so-called "schools of higher learning." But that does not mean that we are to be narrow in our knowledge. (*The Watchtower* February 15, 1970, p. 115);

All worldly careers are soon to come to an end. So, why should today's youth get interested in 'higher education' for a future that will never eventuate? The colleges are falling into chaos, anyway. The essentials of education for a useful life can be obtained by studying well at high school, and beyond that there is also the 'highest education' that Jehovah provides through his organization, preparing for a satisfying career of full-time service that goes on forever. (Ps. 71:5, 17; 61:8) Let young people, and older people, too, avoid reading matter, TV and movies that highlight worldliness. (*The Watchtower* September 15, 1971, p. 563).

Higher education and colleges were also criticized by the Watchtower Society in the following publications:

The Watchtower July 15, 1969, p. 438;
The Watchtower July 15, 1970, p. 441;
The Watchtower October 1, 1970, p. 588;
The Watchtower July 15, 1975, p. 441.

In some Jehovah's Witnesses' publications the Watchtower Society mentions higher learning and higher education in quotation marks, because it speaks about "the 'highest education' that Jehovah provides through his organization".

It seems that after the year 1975 the above view on higher education was still maintained. The following are several statements to that point:

We will not be deceived if these systems seem to make an apparent 'comeback' from severe crises, as if that apparent recuperation would have a postponing effect on the arrival of God's day of judgment. We will not start 'rebuilding' with the world, as though this system will continue indefinitely. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 442);

IT HAS been said that by reading the *Watchtower* and *Awake!* magazines, along with other publications of Jehovah's Witnesses, a person will receive, over a period of years, a considerable and broad education. (...) Would you like to grow in knowledge, obtaining an education of even much greater value than can be received in any college? You can do so by reading regularly this magazine and its companion, *Awake!* (*The Watchtower* June 15, 1983, p. 31);

For others, secular education as a means to attain financial success becomes a snare. Granted, a certain level of schooling may be useful to obtain employment. However, the truth is that in the time-consuming pursuit of obtaining advanced education, some have harmed themselves spiritually. What a dangerous situation to be in as the day of Jehovah nears! (*The Watchtower* December 15, 2003, pp. 23-24).

Preaching Ministry and 1975

In years prior to 1975 the Watchtower Society put great emphasis on preaching, in order to reach the biggest possible number of people who could be ‘saved’ from destruction in Armageddon. Publishers were ‘asked’ and ‘threatened’ to take up the pioneer service. The literature gave examples of publishers who sold their businesses, their houses and properties. Preaching Jehovah’s Witnesses were promised to receive special blessings in the remaining years, “few years” or months. They were reminded that they “need to work out one’s salvation!”.

The following are typical statements to that point:

There are marvelous blessings for those who take up the full-time ministry as Jehovah’s witnesses. You might serve at one of the Watch Tower Society’s Bethel homes or as a special pioneer or in the missionary work, possibly as a circuit servant, visiting and serving congregations. The years remaining before the end of this system of things are very few; the privileges now open will never be repeated; this is the time to take advantage of them. (*The Watchtower* November 15, 1966, pp. 702-703);

Sufficient is it for God’s servants to know for a certainty that, for this system under Satan, time is running out rapidly. How foolish a person would be not to be awake and alert to the limited time remaining, to the earthshaking events soon to take place, and to the need to work out one’s salvation! (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 273);

Even if one cannot see beyond 1975, is this any reason to be less active? The apostles could not see even this far; they knew nothing about 1975. All they could see was a short time ahead in which to finish the work assigned to them. (...) So too with Jehovah’s faithful witnesses in this latter half of the twentieth century. (...) They have not dedicated their lives to serve Jehovah only until 1975. (*The Watchtower* August 15, 1968, p. 501);

This is the most serious time in human history, and you are living in this time of change. (...) Yes, there is a purpose behind this study; there is a future attached to it. (...) In view of the short time left in which to do their work, Jehovah’s witnesses do not continue to study the Bible with any who fail to respond to its urgent message within six months. The nearness of this system’s end compels them to use their time in the most effective way possible. So they feel obligated to spend their time calling on someone else who might respond by attending meetings at the Kingdom Hall and by speaking to others about the Bible truths learned. (*The Watchtower* May 15, 1969, p. 312);

And today, with less than seven years remaining to the end of six thousand years of human history, and with all the prophetic evidence that Christendom is about to be shaken from her proud foundations, are we not fired with zeal to get round our territory seven times and more? Time is short, and the message must be sounded! (*The Watchtower* October 1, 1969, p. 597);

They also spend evenings and weekends in engaging in the Christian ministry. What a fine way for young people to serve their Creator in the few remaining years of this present violent system of things! (*The Watchtower* March 1, 1970, p. 146);

The time is very short now for further preaching and teaching of God’s kingdom among the political nations. (...) The few remaining years of this generation do not give much time during which we can show Jehovah we truly want to be pleasing to him so that we will be privileged to enjoy life at his hand in the new system of things. (*The Watchtower* May 1, 1970, pp. 276-277);

In view of the short period of time left, we want to do this as often as circumstances permit. Just think, brothers, there are only about ninety months left before 6,000 years of man’s existence on earth is

completed. (*Kingdom Ministry* No. 3, 1968, p. 4);

In view of the short time left, a decision to pursue a career in this system of things is not only unwise but extremely dangerous. (...) Many young brothers and sisters were offered scholarships or employment that promised fine pay. However, they turned them down and put spiritual interests first. (*Kingdom Ministry* No. 6, 1969, p. 3);

If you considered pioneer service, *do not hesitate*, but take up it *now!* *Do not put it aside* from winter to summer, and from summer to winter. *Trust Jehovah!* Make this service your goal of life! Although it is true that you would not spend in it 40, 20 or even 10 years, but undoubtedly you will find great joy and blessings in it, enjoyed by all who made fulltime service their life vocation (Polish *Kingdom Ministry* No. 4, 1970, p. 6);

Reports are heard of brothers selling their homes and property and planning to finish out the rest of their days in this old system in the pioneer service. Certainly this is a fine way to spend the short time remaining before the wicked world's end. - 1 John 2:17. (*Kingdom Ministry* No. 5, 1974, p. 3).

Such individual case of selling house and funds which were enough to live till 1975 was mentioned in a publication:

At our district convention in 1957 in Seattle, Washington, U.S.A., there was a talk on serving where the need for Kingdom proclaimers was greater. (...) In 1959 we sold our house, loaded up our belongings, and drove to Montreal, Canada. (...) Finally, we arrived in Mombasa, Kenya (...) In 1975, when our funds were depleted, we were sad to leave the friends we had come to love so dearly. (*Awake!* March 8, 2008, pp. 13-14).

Aware of our responsibility before our Creator, let us be alert, using every opportunity to give testimony to the truth, to lend the *Watchtowers* and to start new Bible studies. Let us do it not only because the 6,000 years from man's creation are coming to an end. Beware of telling about 1975 more than "slave" told us. We are not entitled to do this! Also we would not like terrify people by that date, but to prompt their hearts to serve Jehovah from their own free will (Polish *Kingdom Ministry* No. 1, 1971, p. 12).

There is only a little time for this perishing system of things. Being aware of solemnity of the situation we lead our personal matters in that way that we could buy as much time as possible to reach people with the life-giving truth. (...) He gathered his whole family and said: "I heard that the last year Jehovah's witnesses had a convention abroad and that there was a speech on 1975". After we explained the role of big conventions and the meaning of Bible chronology, we proclaimed the message (Polish *Kingdom Ministry* No. 2, 1975, p. 3);

Diligently busy in work on Jehovah's lea we had not noticed that we reached the last month of the service year. With what kind of results we will close that year? What the future holds for us? It depends on this how we use the last days of "the year of goodwill on the part of Jehovah". Knowing the after that year inevitably comes "the day of vengeance on the part of our God", do not cease to support the preaching work, so far as Jehovah God wills (Polish *Kingdom Ministry* No. 7, 1975, p. 12).

For other, similar quotations, see above, the chapter "Higher Education and 1975".

Other Chronologies and 1975

People are wrong if they think that the Watchtower Society in its short history had only one chronology determining the creation of Adam and 6,000 years of human existence. There were several such calculations. The Watchtower Society do not hide that fact, but states that it ‘corrected’ its calculations:

Bible chronology is an interesting study by which historic events are placed in their order of occurrence along the stream of time. The Watch Tower Society over the years has endeavored to keep its associates abreast with the latest scholarship that proves consistent with historic and prophetic events recorded in the Scriptures. (*The Watchtower* August 15, 1968, p. 500).

Here is the list of several different chronologies of the Watchtower Society, presented in the chart.

Topics	<i>The Time Is at Hand</i> 1917	<i>“The Truth Shall Make You Free”</i> 1943	<i>The Kingdom Is at Hand</i> 1944	<i>New Heavens and New Earth</i> 1953	<i>Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God</i> 1966
Date of Adam’s creation	4129 - Creation of Adam (see p. 53); “from creation to the beginning of the Christian era (A. D.) - in all, a period of four thousand one hundred and twenty-eight (4128) years” (p. 51); compare <i>The Watchtower</i> August 15, 1974, p. 507: “Man’s creation was placed in 4128 ”;	4028 - Creation of Adam (see p. 152);	4026 - Creation of Adam (see p. 171);	4025 B.C. Adam's creation (in the fall)” (p. 364); compare <i>The Watchtower</i> May 15, 1958, p. 297: “from the creation of Adam to 1 B.C., whereas the <i>Watchtower</i> calendar gave 4,024 (from fall of 4025 B.C. to fall of 1 B.C.)”;	4026 - Creation of Adam (in early autumn)” (p. 31);
The end of 6,000 years	“the year 1872 A. D. to be the year of the world 6000 (p. 54; see also pp. 33, 242); “from the creation of Adam to A. D. 1873 was six thousand years” (p. 39); “We are already living in the seventh millennium - since Oct. 1872 ”	5971 years ends in 1943 (see p. 152), so 6,000 years ended in 1972 .	According to the above 6,000 years ends in 1975 ; compare <i>The Watchtower</i> January 1, 1977, p. 14, quoting <i>The Watchtower</i> September 15, 1944 p. 280: “six thousand years of human history will end first in the coming seventies”;	According to <i>The Watchtower</i> February 1, 1955, p. 95, 6,000 years of human existence will end in 1976 ;	1975 - 6000 - End of 6th 1,000-year day of man’s existence (in early autumn)” (p. 35);

	(p. 363);				
The end of Millennial Kingdom of Christ	Lack of data; compare <i>The Finished Mystery</i> (1917): “Fall 2875 A. D. - Restitution completed”; “Fall 2914 A. D. - Dominion restored to mankind” (p. 60).	Lack of data.	Lack of data.	Lack of data.	“ 2975 - 7000 - End of 7th 1,000-year day of man’s existence (in early autumn)” (p. 35).
Period when the teaching was in force	Teaching in force from the beginning of the Watchtower Society to 1935.	Teaching in force from 1935 (<i>The Golden Age</i> March 27, 1935, p. 413) to 1943.	Teaching in force from 1944 (<i>The Kingdom Is at Hand</i> 1944, p. 171) to 1951.	Teaching in force from 1951 (<i>The Watchtower</i> April 1, 1951 p. 221) to 1963. (compare <i>The Watchtower</i> September 1, 1962, p. 528).	Teaching in force from 1963 (“ <i>All Scripture Is Inspired of God and Beneficial</i> ” 1963, p. 285).

Let us add that in 1967 “year 1975” had an ‘alternative’ date, namely “year 1974”, what is mentioned by Raymond Franz, a former member of the Governing Body of Jehovah’s Witnesses. However, its originator, Vice President Frederick Franz did not succeed to force it through, because the President of the Watchtower Society Nathan H. Knorr (d 1977) opposed the change of date (see *Crisis of Conscience* R. Franz, 2004, p. 73-74).

In spite of that, a handbook (a Bible dictionary) contained as though ‘by compromise’ both key dates, namely 1974 and 1975, and two dates of Adam’s creation: 4027 and 4026 B.C.E.:

There are no actual records of ancient man, his writing, agriculture, and other pursuits, extending into the past before 4026 (or 4027) B.C.E., the date of Adam's creation. According to Bible chronology, 6,000 years of man's history will end about 1974 or 1975 C.E. (*Aid to Bible Understanding* 1971, p. 1100; compare p. 23 [on 4027 B.C.E.], p. 642 [on 4026 and 4027 B.C.E.]).

Strangely enough that dates 1974 and 4027 were not included in any magazine of Jehovah’s Witnesses, and they could be found only in the quoted dictionary (see unimportant mention about 1974 in *The Watchtower* November 1, 1969, p. 668).

However, in a newer Bible dictionary, published in 1988, the above statement was changed and shortened. Here it is:

There are no actual records of ancient man, his writing, agriculture, and other pursuits, extending into the past before 4026 B.C.E., the date of Adam’s creation. (*Insight on the Scriptures* 1988 vol. 2, p. 303; compare vol. 1, p. 29; vol. 1, p. 919 [the dates mentioned above are lacking]).

The first four changes of chronology, discussed in the chart, are mentioned in *The Watchtower* February 1, 1955, pp. 93-95. But later, in 1963 the correction was made, but to tell you the truth, it was a return to the concept of 1944-1951.

Moreover, it seems that Vice President F. Franz had also other ideas, reaching beyond 1975 and 1974. He also suggested “year 1976”, as R. Franz recalls his statement of 1975:

“he went on to talk about the possibility of a year or so difference due to some lapse of time between Adam’s creation and Eve’s creation” (*Crisis of Conscience* R. Franz, 2004, s. 249).

But such opinion was not a novelty at all (see the above chart).

The Gospel of Matthew 24:36 and 1975

It seems as though Jehovah's Witnesses were prepared for knowledge of 'that day and hour' in context of 1975 by one of better known publications, published in 1958. Here it is:

Those of the New World society are awake. They will know when Armageddon is to begin. (*From Paradise Lost to Paradise Regained* 1958, p. 206).

I recall that when in my conversations with Jehovah's Witnesses I referred to Bible texts about 'that day and hour', they sometimes replied they did not have knowledge about 'that day and hour' indeed, but it was possible to know the 'year' and Matthew 24:36 did not contradict it. (see Acts 1:7).

They were assured in such belief by *The Watchtower* December 15, 1974, p. 764, which called the expected date "the critical year of 1975".

Because of that it is worth seeing, if we can segregate articles on 1975 into one group, which expressed 'conjecture' concerning a beginning of Kingdom of God on earth in that time, and the second group, pointing to 'certainty' of such event in the said year.

It seems that it is easier to show different conjectures and assurances inside such articles.

We may also treat different statements of Jehovah's Witnesses as standards helpful in determining, if something is a conjecture or assurance. However, a reliable criterion concerning statements on 1975 is a position made in separate articles by Watchtower Society on Jesus' words about 'that day and hour' from Matthew 24:36 and Mark 13:32. Let us review it.

So, *Watchtower Publications Index 1930-1985* (1986) under entries Matthew 24:36 and Mark 13:32 does not contain any (!) reference to Witness publications of 1966-1970 when the message about 1975 was preached in the most intensive way and when the biggest number of articles on that topic was published. Also there are no references to these Bible verses in the following years.

It is true that there are three references to year 1971 (*Aid to Bible Understanding* 1971, pp. 322, 715, 1346), but we should not consider quoted statements as a commentary to Matthew 24:36, especially in the context of 1975. That the referred excerpts are irrelevant is proved by the fact that a newer index (*Watchtower Publications Index 1986-1990* 1992) does not include them under entry Matthew 24:36, in a place when it contains a reference to a newer Witness lexicon, *Insight on the Scriptures* of 1988.

In year 1973 we find only one reference to Witness publication under entry Mark 13:32 (*Awake!* March 8, 1973, p. 28), but the referred article tries to substantiate that Jesus is lower than His Father. So there is no connection with 1975.

Only in 1974, when the leadership tried to dampen the overzealousness of publishers, we have two references under entry Matthew 24:36 (*The Watchtower* January 15, 1974, p. 56; *The Watchtower* June 15, 1974, p. 379) and one reference under entry Mark 13:32 (*The Watchtower* March 15, 1974, p. 163). But this last article does not consider 1975, only generation 1914.

In 1975 we find four references under entry Matthew 24:36 (*The Watchtower* January 1, 1975, p. 9; *The Watchtower* May 1, 1975, p. 277; *The Watchtower* December 15, 1975, p. 768; *Man's Salvation out of World Distress at Hand!* 1975, p. 292) and one reference under entry Mark 13:32, but the referred article tries to substantiate that Jesus is lower than His Father (*The Watchtower* June 15, 1975, p. 356).

Is that true that in this interesting period, namely the years 1966-1970, there were no references in the Watchtower Society's publications to Matthew 24:36 and Mark 13:32?

Although the said index does not contain such references, we may find such interesting Bible verses by insightful analysis.

By that reason we may divide articles on 1975 into two categories:

Articles omitting such Bible texts;

Articles 'arguing' against the words of 'that day and hour' or trying to 'neutralize' them.

Into the first category fall e.g.:

The book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* (1966);
article *Where Are We According to God's Timetable?* (*The Watchtower* May 1, 1967, pp. 259-262);
article *What Will the 1970's Bring?* (*Awake!* October 8, 1968, pp. 13-16).

There are plenty such articles (see the list opening our work). Let us add that the aforementioned book states that its predicted events “must” happen, beyond the shadow of a doubt:

This would mean that the remnant of these (...) would be sealed (...) the end of six thousand year of humankind's existence. We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it. A world storm must therefore be shortly ahead. (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 357).

It is true that Vice President F. Franz (in 1966, at Baltimore convention) referring to that book said that Armageddon in 1975 is not “sure”, only “possible”, but the publication did not contain such reservations, and both he and the handbook did not refer to discussed Bible verses (see *The Watchtower* October 15, 1966, p. 631).

So it seems that the Watchtower Society preferred not to quote such Bible texts, because they did not fit to knowledge of 1975. It was more comfortable to tell that the date is something “it could” be, and that “all things are possible with God”, etc. (see *The Watchtower* October 15, 1966, p. 631).

Also other books published during 1975 campaign omit Matthew 24:36 and Mark 13:32. Here are examples:

“Things in Which It Is Impossible for God to Lie” 1965;
“Your Word Is a Lamp to My Foot” 1967;
Is the Bible Really the Word of God? 1969;
“The Nations Shall Know That I Am Jehovah” - How? 1971;
God's “Eternal Purpose” Now Triumphant for Man's Good 1974;
1975 Yearbook of Jehovah's Witnesses.

But a book *The Truth That Leads to Eternal Life* (1968) quotes Mark 13:32 to prove only that “When Jesus was on earth he certainly was *not* equal to his Father” (p. 22).

The following articles fall into the second category, ‘ignoring’ such verses:

- ‘arguing’ against Matthew 24:36, article *Why Are You Looking Forward to 1975?* (*The Watchtower* August 15, 1968, pp. 494-501);
- ‘neutralizing’ Mark 13:32, article *Making Wise Use of the Remaining Time* (*The Watchtower* May 1, 1968, pp. 270-277);
- ‘weakening’ Matthew 24:36, article *An Ingathering Affecting All Mankind* (*The Watchtower* May 1, 1970, pp. 271-277);
- ‘weakening’ Matthew 24:36, article *How Much Longer Will It Be?* (*Awake!* October 8, 1966, pp. 17-20).

Words of the same character were published in a book printed in 1973 *True Peace and Security - From What Source?* (p. 88) and in an article *Peace with God amid the “Great Tribulation”* (*The Watchtower* January 15, 1970, pp. 49-56), but those publications do not refer directly to 1975.

Statements of years 1966-1973

The following are interesting passages from the Watchtower Society's publications, trying to ‘neutralize’ Jesus' words about ‘that day and hour’ or even to argue against them:

One thing is absolutely certain, Bible chronology reinforced with fulfilled Bible prophecy shows that six thousand years of man's existence will soon be up, yes, within this generation! (Matt. 24:34) This is, therefore, no time to be indifferent and complacent. This is not the time to be toying with the words of Jesus that “concerning that day and hour *nobody* knows, neither the angels of the heavens nor the Son, but

only the Father.” (Matt. 24:36) To the contrary, it is a time when one should be keenly aware that the end of this system of things is rapidly coming to its violent end. Make no mistake, it is sufficient that the Father himself knows both the “day and hour”! Even if one cannot see beyond 1975, is this any reason to be less active? The apostles could not see even this far; they knew nothing about 1975. All they could see was a short time ahead in which to finish the work assigned to them. (...) And rightly so. If they had delayed or dillydallied and had been complacent with the idea the end was some thousands of years off they would never have finished running the race set before them. (*The Watchtower* August 15, 1968, pp. 500-501);

Within a few years at most the final parts of Bible prophecy relative to these “last days” will undergo fulfillment, resulting in the liberation of surviving mankind into Christ’s glorious 1,000-year reign. What difficult days, but, at the same time, what grand days are just ahead! Does this mean that the year 1975 will bring the battle of Armageddon? No one can say with certainty what any particular year will bring. Jesus said: “Concerning that day or the hour nobody knows.” (Mark 13:32) Sufficient is it for God’s servants to know for a certainty that, for this system under Satan, time is running out rapidly. How foolish a person would be not to be awake and alert to the limited time remaining, to the earthshaking events soon to take place, and to the need to work out one’s salvation! (*The Watchtower* May 1, 1968, pp. 272-273);

How close we may exactly be to the end of the present divisive system of things cannot be predicted, as Jesus reported that even he did not know the day or the hour at the time of his earthly ministry. (Matt. 24:36) However, Bible chronology which indicates that Adam was created in the fall of the year 4026 B.C.E. would bring us down to the year 1975 C.E. as the date marking 6,000 years of human history with yet 1,000 years to come for Christ’s Kingdom rule. So whatever the date for the end of this system, it is clear that the time left is reduced, with only approximately six years left until the end of 6,000 years of human history. (1 Cor. 7:29) This corroborates the understanding of Jesus’ words that the generation alive in 1914 with the outbreak of World War I would not pass away until the end comes. Only a short time, then, remains for persons who love righteousness to show God that they want to be in his “ark” of protection and live to see the blessings of the new system of things. (*The Watchtower* May 1, 1970, p. 273);

Of course, as to the precise day and hour of the end, Jesus noted that knowledge of this was in the province of his heavenly Father alone. (Matt. 24:36) But when a brief period of years at the most separates us from the great windup of this old system, the vital thing is to stay spiritually awake. (*Awake!* October 8, 1966, p. 20);

As to “that day and hour,” Jesus said, “nobody knows, neither the angels of the heavens nor the Son, but only the Father.” (Matthew 24:36) But Jesus did give a helpful time indicator when he said: “This generation will by no means pass away until all these things occur.” (Matthew 24:34) All what things? All the various features of “the sign” about which he was speaking, as well as the “great tribulation,” which he had also mentioned. For these things to take place within a generation would mean that persons who were on hand to observe what happened in 1914 C.E. at the beginning of the “conclusion of the system of things,” would still have to be alive at the end of this period, when the “great tribulation” strikes. Those who remember the events of 1914 are getting up in years now. Many of their number have already died. But, Jesus assures us, within “this generation,” before they have all died, destruction of this wicked system of things will come. (*True Peace and Security - From What Source?* 1973, p. 88);

It is this coming “great tribulation” that must have its days “cut short” [Greek, *kolobo’o*], curtailed, lopped off at the extremity, not split in the middle. This is done on account of God’s “chosen ones” and in order that ‘some flesh’ may be saved. (Matt. 24:21, 22) God has a fixed “day and hour” for the start of that “great tribulation,” without any delay. (Matt. 24:36) (*The Watchtower* January 15, 1970, p. 53).

In the last passage the Watchtower Society seems to claim to dictate God, if He can change His purpose, or not. By telling that the date cannot be changed and that God will ‘cut short’ time heading to Armageddon, it suggested that it knew the date.

Let us turn to the Watchtower Society’s statements about ‘that day and hour’ published in 1974 and 1975, so “five minutes to twelve” before expected Armageddon. It seems that after stimulating emotions in years 1966-1973 only a few passages on Matthew 24:36 could not dampen them.

An interesting reminiscence of 1974 is presented by Raymond Franz, who discussed the issue with his uncle, Vice President of the Watchtower Society, Frederick Franz:

One Sunday evening in 1974, after my wife and I had returned from a speaking engagement in another part of the country, my uncle, then vice president, came over to our room. (...) My wife mentioned to him that in my talk that weekend I had cautioned the brothers about becoming unduly excited over 1975. His quick response was, "And why *shouldn't* they get excited? It's something to be excited about." There is no question in my mind that, of all the Governing Body members, the vice president was most convinced of the rightness of what he had written, and on which writing others had built. (*Crisis of Conscience*, R. Franz, 2004 p. 248).

The following are statements of the Watchtower Society made to dampen emotions of publishers who expected 1975 and Armageddon.

Statements of 1974

God reveals to us what we need to know so that we can take a wise course and help others by alerting them to the danger and to the imminence of Jehovah's "day." But he has not told us exactly what year or what day, even what hour, he will begin the "great tribulation" on this world. (Matt. 24:36) (*The Watchtower* January 15, 1974, p. 56).

This statement is far from being an extended commentary on Matthew 24:36. Earlier statements of the Watchtower Society suggested 1975 as the most appropriate time for Armageddon, though they did not point to 'that day and hour', indeed. There was a mention about autumn and September. We do not know why the Watchtower Society excuses itself by ignorance of that year, day and hour, although the Bible speaks of time in general way: "It is not for you to know times or seasons which the Father has put in His own authority" (Acts 1:7).

The second statement published in 1974:

True, the most accurate Bible chronology available indicates that 6,000 years of human existence will end in the mid-1970's. So these Christians are intensely interested to see if that will coincide with the outbreak of the "great tribulation" of our day that will eliminate all wicked ones on earth. It could. But they are not even attempting to predict exactly when the destruction of Satan's wicked system of things will occur. They are content to wait and see, realizing that no human on earth knows the date. - Matt. 24:36. (*The Watchtower* June 15, 1974, p. 379).

Is it true that Jehovah's Witnesses were "not even attempting to predict exactly when the destruction of Satan's wicked system of things will occur"? Maybe the Watchtower Society did not predicted it "exactly", indeed, but it made much speculation about it. Well, these are its own words on this subject:

If the 1970's should see intervention by Jehovah God to bring an end to a corrupt world drifting toward ultimate disintegration, that should surely not surprise us. If you feel that this is painting the picture too darkly, consider what warnings the hard facts have forced even men of this world to express. They sense that disaster is approaching, but, lacking the Bible's guidance, they do not know what to do about it. (*Awake!* October 8, 1968, p. 14);

Are we to assume from this study that the battle of Armageddon will be all over by the autumn of 1975, and the long-looked-for thousand-year reign of Christ will begin by then? Possibly, but we wait to see how closely the seventh thousand-year period of man's existence coincides with the sabbathlike thousand-year reign of Christ. If these two periods run parallel with each other as to the calendar year, it will not be by mere chance or accident but will be according to Jehovah's loving and timely purposes. (*The Watchtower* August 15, 1968, p. 499).

The following passage on 'that day and hour' was not included in the Watchtower publications index:

The publications of Jehovah's witnesses have shown that, according to Bible chronology, it appears that 6,000 years of man's existence will be completed in the mid-1970's. But these publications have never said that the world's end would come then. Nevertheless, there has been considerable individual speculation on the matter. So the assembly presentation "Why We Have Not Been Told 'That Day and

Hour” was very timely. It emphasized that we do not know the exact time when God will bring the end. All we know is that the end will come within the generation that sees fulfilled on it the sign that Jesus Christ said would then be in evidence. (See Matthew chapters 24, 25.) All indications are that the fulfillment of this sign began in 1914. So we can be confident that the end is near; we do not have the slightest doubt that God will bring it about, the speaker stressed. But we have to wait and see exactly when, in the meantime keeping busy in God’s service. (*The Watchtower* October 15, 1974, p. 635).

In this statement we find a repeated claim that the Witnesses did “not know the exact time”, but looking back we see that a ‘safeguard’ for 1975 simply failed. The ‘safeguard’ was a doctrine of generation which remembered the year 1914, but which passed away, and this teaching was rejected by the Watchtower Society in November 1995. The ‘end’ did not come, but there was an end for both Witness prophecies.

Eventually we quote a characteristic statement of the Watchtower Society, which appeared in the end of 1974:

Not one thing only, but many things now taking place concurrently prove that we are near the day and hour of that future appearance of the “sign of the Son of man” to all persons, even unbelievers. (*The Watchtower* December 15, 1974, p. 751).

We see from the above thoughts that close fulfillment of ‘that day and hour’ could still happen in 1975. So, Jehovah’s Witnesses could know ‘that day and hour’ long time ago. When the teaching on generation 1914 was rejected, a time for knowing ‘that day and hour’ became probably a matter of more distant future.

Statements of the year 1975

The following is a passage about ‘that day and hour’ referred to by index of the Watchtower Society, it comes from an article “Why We Have Not Been Told ‘That Day and Hour’”:

Did Jesus give more details than this, telling his disciples the precise time for this to happen? To the contrary, he told them that the “day and hour” was not known to any creature, and he emphasized the point by saying it again and again - yes, five times. “Concerning that day and hour nobody knows, neither the angels of the heavens nor the Son, but only the Father,” he said. - Matt. 24:36–25:13. (*The Watchtower* May 1, 1975, p. 277).

This passage seems to be in agreement with the Bible, but there is a certain reservation. The above words are prefaced by the teaching on generation 1914:

When will it be, then, that the Son of man comes with destructive power to cleanse this earth of all who love the way of unrighteousness? Jesus himself answers: “Truly I say to you that this generation will by no means pass away until all these things occur.” (Matt. 24:34; Mark 13:30) Which “generation” is that? The one that has witnessed the events in fulfillment of prophecy since 1914 C.E. (*The Watchtower* May 1, 1975, pp. 276-277).

The Watchtower Society is not excused by the fact that it did not give ‘that day and hour’ for 1975, because it determined a borderline for the expected ‘end’, and the borderline were people who remembered events of 1914. Most of those who were 15 years old in the year 1914, already passed away. (compare chapter “‘Generation 1914’ and 1975”).

The next passage referred to by the index:

But nobody should get the idea that, simply by chronology, he can calculate the time of that “coming” of Christ for executing judgment. Christ himself told his apostles: “Concerning that day and hour nobody knows, neither the angels of the heavens nor the Son, but only the Father.” - Matt. 24:36. (...) How, then, could any human today possibly figure it out? (*The Watchtower* January 1, 1975, pp. 9-10).

These words of the Watchtower Society are strange. They are directed not to the Society, but to

others. Who in those times always referred to its “Bible chronology”, but the Watchtower Society? Who based evidence on the chronology? For example the *Watchtower* magazines published in 1968 used the word „chronology” 42 times, and in 1969 used it 39 times (see CD *Watchtower Library - 2005 Edition* 2006). Maybe „any human” mentioned by the *Watchtower* was the Vice President F. Franz, who presented the matter at the start of 1975 campaign at the convention in Baltimore. Was he criticized for this teaching now?

The last passage about ‘that day and hour’ published in 1975 and referred to by the Watchtower Society’s index, applies to Jesus, not to people. It is a question from a reader (“Does Jesus Christ know when the ‘great tribulation’ will begin?”):

He may, but we cannot say definitely that he does. (...) But if Jesus has not yet learned the “day and hour” to “complete his conquest,” he soon will learn it. (*The Watchtower* December 15, 1975, p. 768).

Maybe this statement of Jehovah’s Witnesses could not be considered as strange, if they would not change this view on Jesus’ knowledge, as they changed their position on ‘that day and hour’. The following are words of the Watchtower Society:

Does Jesus now know the timing of Armageddon? It seems quite reasonable to believe that he does. (...) Has he learned it since? (...) Since Jesus has now been empowered as the one to conquer in God’s name, it seems reasonable that his Father has told him when the end will come, when he will “complete his conquest.” (*The Watchtower* August 15, 1996, pp. 30-31).

We omit a commentary to Matthew 24:36 published in a book *Man’s Salvation out of World Distress at Hand!* (1975), because it does not teach about 1975. It was published especially for summer conventions in 1975. It is possible that the leaders of the Watchtower Society lost their faith in the significance of that year for the world. They mentioned the date in that book but only as the Holy Year in the Roman Catholic Church (see pp. 205-206, 240)!

The same situation took place in the summer 1995, a new handbook, *Knowledge That Leads to Everlasting Life* was published, which did not contain a teaching on ‘generation 1914’, though the official rejection of that teaching took place in November 1995.

Although, as we see, the Watchtower Society tried to dampen formerly stimulated emotions of its publishers, it simultaneously warned them against postponing the expected ‘great tribulation’ in an article “Why We Have Not Been Told ‘That Day and Hour’”. Here are these words:

They may be inclined to think that, since God has not told us the “day and hour,” it probably will not be in our day. (...) If they persist in this attitude and God’s “day and hour” catch up with them, they will by no means escape calamity. Disregard of Jehovah’s coming “day and hour” for executing his judgment can infect even those associating with the true Christian congregation today. A person may know what the Bible says about the “great tribulation.” He may have heard about it for years, perhaps even from dedicated Christian parents. But, seeing nothing really dramatic taking place, in his own mind he may begin to put into the distant future the coming of God’s “day and hour.” (*The Watchtower* May 1, 1975, pp. 280-281).

It seems that also today the same logic prevails in the teaching of the Watchtower Society and who does not treat seriously its calculations of ‘the end’ is accused of lack of love to God:

If any do not really love Jehovah, they will be inclined to postpone his day in their minds and turn to secular pursuits. (*Worship the Only True God* 2002 p. 176; see also *United in Worship of the Only True God* 1983, p. 177).

Let us present an opinion of a widely known Jehovah’s Witness who admitted that while expecting the year 1975 the Witnesses did not took into consideration Jesus’ words on ‘that day and hour’. The second quotation is a similar statement by the Watchtower Society:

What will the 1970’s bring? (...) We were expecting that 6,000 years of man’s existence would be reached in 1975. Would this date bring us to the start of Christ’s Millennial Reign? That possibility

intrigued us. Now we can look back on that year and appreciate that the words of Jesus at Matthew 24:36 do not allow us to fix a date for the end. He stated: “Concerning that day and hour nobody knows, neither the angels of the heavens nor the Son, but only the Father.” (*The Watchtower* February 15, 1984, p. 25);

More recently, many Witnesses conjectured that events associated with the beginning of Christ’s Millennial Reign might start to take place in 1975. Their anticipation was based on the understanding that the seventh millennium of human history would begin then. (...) The mistakes or misconceptions, as in the case of first-century Christians, were due to a failure to heed Jesus’ caution, ‘You do not know the time.’ (*Awake!* June 22, 1995, p. 9).

That the expectations of publishers were ‘different’ from the Watchtower Society’s hopes is testified by a publication describing problems of Jehovah’s Witnesses in Czechoslovakia in 1969 (see *2000 Yearbook of Jehovah’s Witnesses* pp. 196-197; compare Appendix 1 of the present book).

At the end let us also say that the aforementioned index of the Watchtower Society does not have any reference to even a single publication discussing 1975 in connection with the following words of Jesus:

“It is not for you to know times or seasons which the Father has put in His own authority” (Acts 1:7).

Autumn, Early Autumn, September, September 5 and 1975

Did the Watchtower Society determine the time of ‘possible’ Armageddon even more precisely? Was the year 1975 enough for them? It seems it was not, because in 1975 Vice President F. Franz said something about September:

He stressed that, according to dependable Bible chronology, 6,000 years of human history will end this coming September according to the lunar calendar. This coincides with a time when “the human species [is] about to starve itself to death,” as well as its being faced with poisoning by pollution and destruction by nuclear weapons. Franz added: “There’s no basis for believing that mankind, faced with what it now faces, can exist for the seventh thousand-year period” under the present system of things. (*The Watchtower* May 1, 1975, p. 285).

Also in early October 1975 the Society mentioned September:

SINCE a new Jewish lunar year began in September 1975 a significant point in human history was reached. What was that? According to the Bible’s count of time, mankind then completed 6,000 years of existence on earth. Yes, the first man Adam, if he had chosen to remain obedient under God’s rulership, would have still been alive and 6,000 years old in September of this year. (...) Does it mean that Christ’s millennial Kingdom rule, as the final 1,000 years of that “rest day,” is to be reckoned from September 1975? (...) No, it does not mean that. (*The Watchtower* October 1, 1975, p. 579).

Interestingly, the Watchtower Society wrote about “September” only in the year 1975! Earlier it used such terms as “autumn” and “early autumn”, which we discuss below.

But that is not the whole story, because according to R. Franz, the former member of the Governing Body of Jehovah’s Witnesses, his uncle in his speech (of September 7) told the Gilead school graduates about “September 5”:

And do you know what that means? That here on this day of your graduation, why it is the *second day of the seventh millennium* of man’s existence here on earth. Isn’t that something?... (*Crisis of Conscience* R. Franz, 2004, p. 97).

It is interesting that this ‘exact’ date was verbalized by F. Franz after it already passed! Was he earlier afraid of a fiasco? Moreover, a publication reporting the Gilead school graduation omits a passage from the speech by Vice President, which was quoted by R. Franz, and this celebration took place in the presence of other Governing Body’s members (see *The Watchtower* November 1, 1975, pp. 671-672).

However, R. Franz also mentions that his uncle spoke about September 5 in his talks which he presented as a guest speaker in different countries:

Earlier, toward the start of 1975, President Knorr had made a trip around the world, taking Vice President Franz with him. The vice president’s speeches in all countries visited centered on 1975. Upon their return, the other members of the Governing Body, having heard reports from many countries of the stirring effect of the vice president’s talk, asked to hear a tape recording of it, made in Australia. [Footnote: This was in the session of February 19, 1975].

In his talk, the vice president spoke of 1975 as a “year of great possibilities, tremendous probabilities.” He told his audience that, according to the Hebrew calendar, they were “already in the fifth lunar month of 1975,” with less than seven lunar months remaining. He emphasized several times that the Hebrew year would close with Rosh Hashanah, the Jewish New Year, on September 5, 1975.

Acknowledging that much would have to happen in that short time if the final windup was to come by then, he went on to talk about the possibility of a year or so difference due to some lapse of time between Adam's creation and Eve's creation. (...) Toward the close, he urged his listeners not to take an improper view, however, and assume that the coming destruction could be "years away," and focus their attention on other matters, such as getting married and raising families, building up a fine business venture or spending years at college in some engineering course.

After hearing the tape, a few of the Governing Body members expressed concern that if indeed no "very bold, extreme predictions" were being made, some subtle predictions were, and the effect was palpably evident in the excitement generated.

This was the first time that concern was expressed in the Governing Body discussions. But no action was taken, no policy decided upon. (*Crisis of Conscience* R. Franz, 2004, s. 249).

It is strange that there is no sign of the date "September 5" in the articles of the Watchtower Society. Is it mentioned only in archives of speeches, gathered in Brooklyn?

There are also frequent mentions in the Witness publications about „autumn" and „early autumn" 1975. Sometimes both versions appear in one and the same article. Here are the following examples:

However, Bible chronology which indicates that Adam was created in the fall of the year 4026 B.C.E. would bring us down to the year 1975 C.E. as the date marking 6,000 years of human history with yet 1,000 years to come for Christ's Kingdom rule. (*The Watchtower* May 1, 1970, p. 273).

See also *The Watchtower* May 1, 1967, p. 262; *The Watchtower* July 15, 1967, p. 446; *The Watchtower* May 1, 1968, p. 271; *The Watchtower* August 15, 1968, p. 499; *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 29.

1975 - 6000 - End of 6th 1,000-year day of man's existence (in early autumn) (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 35).

See also *The Watchtower* May 1, 1968, p. 272; *1975 Yearbook of Jehovah's Witnesses*, p. 256.

Term “Must” and 1975

In the Watchtower Society’s literature from the period of 1975 campaign, at least five times appears a term “must” or “have to be”, which determines what Jesus has to do in connection with the expected Armageddon and the millennial reign. It shows how determined Jehovah’s Witnesses were, who went as far as to enforce their will on God. Here are examples of that:

This would mean that the remnant of these (...) would be sealed (...) the end of six thousand year of humankind’s existence. We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it. A world storm must therefore be shortly ahead. (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 357);

That this peace is near is indicated, not only by world conditions, which fulfill Bible prophecy, but also by the fact that six thousand years of mankind’s history is soon to end. It was pointed out that, in ancient Israel, a sabbath day was enjoyed after six days of toil; also that the thousand-year reign of Christ is merely a day from God’s viewpoint. “In order for the Lord Jesus Christ to be ‘Lord even of the sabbath day,’” the speaker declared, “his thousand-year reign would have to be the seventh in a series of thousand-year periods or millenniums.” (Matt. 12:8, AV) That time is near at hand! (*The Watchtower* September 1, 1969, p. 523);

Further, Bible chronology indicates that we are at the close of six thousand years of human history. For Jesus to be ‘Lord of the sabbath,’ his thousand-year reign would have to be the seventh in a series of thousand-year periods. Would not, then, the end of six millenniums of mankind’s laborious enslavement under Satan the Devil be the fitting time for Jehovah God to usher in a sabbath millennium for all mankind? (*The Watchtower* September 1, 1970, p. 539);

More recently earnest researchers of the Holy Bible have made a recheck of its chronology. According to their calculations the six millenniums of mankind’s life on earth would end in the mid-seventies. Thus the seventh millennium from man’s creation by Jehovah God would begin within less than ten years. (...) In order for the Lord Jesus Christ to be “Lord even of the sabbath day,” his thousand-year reign would have to be the seventh in a series of thousand-year periods or millenniums. (Matt. 12:8, AV) Thus it would be a sabbatic reign. Since early in the existence of mankind Satan the Devil has been on the loose, making the human family to toil in hard bondage, causing the earth to be filled with violence before the global flood of Noah’s day and inducing the same old earth to be filled with even greater violence today. Soon now six millenniums of his wicked exploiting of mankind as his slaves will end, within the lifetime of the generation that has witnessed world events since the close of the Gentile Times in 1914 till now, according to the prophetic words of Jesus in Matthew 24:34. Would not, then, the end of six millenniums of mankind’s laborious enslavement under Satan the Devil be the fitting time for Jehovah God to usher in a Sabbath millennium for all his human creatures? Yes, indeed! And his King Jesus Christ will be Lord of that Sabbath. (*The Watchtower* October 15, 1969, pp. 622-623).

27. The same words appear in a brochure *The Approaching Peace of a Thousand Years*, 1969, pp. 25-

Apart from the Watchtower Society’s statements arguing that the millennium “must” happen after 6,000 years of man’s existence, we have other passages presenting the same teaching, but without that ‘strong’ term. However, it does not change the firmness of predictions. Here are some examples:

It would also be most fitting on God’s part, for, remember, mankind has yet ahead of it what the last book of the Holy Bible speaks of as the reign of Jesus Christ over earth for a thousand years, the millennial reign of Christ. Prophetically Jesus Christ, when on earth nineteen centuries ago, said concerning himself: “For Lord of the sabbath is what the Son of man is.” (Matthew 12:8) It would not be by mere chance or accident but would be according to the loving purpose of Jehovah God for the reign of Jesus Christ, the “Lord of the sabbath,” to run parallel with the seventh millennium of man’s existence. (*Life*

According to the Bible timetable, man's history on earth has been nearly 6,000 years. Adam was created in 4026 B.C.E., which means that six thousand years of human history end about the fall of 1975 C.E. We are in the great 7,000-year rest day of God, starting at the time he rested after the creation of Adam and Eve. There are, therefore, a thousand years left to run. Without Satan and his demons to disturb mankind it will indeed be a restful time. (*The Watchtower* July 15, 1967, pp. 446-447);

Within a few years at most the final parts of Bible prophecy relative to these "last days" will undergo fulfillment, resulting in the liberation of surviving mankind into Christ's glorious 1,000-year reign. (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 272);

Hence, the first six thousand years since man's creation could be likened to the first six days of the week in ancient Israel. The seventh one-thousand-year period could be likened to the seventh day, the sabbath, of that week. - 2 Pet. 3:8. How fitting it would be for God, following this pattern, to end man's misery after six thousand years of human rule and follow it with His glorious Kingdom rule for a thousand years! This Kingdom Christians have prayed for during many centuries. (*Awake!* October 8, 1968, p. 14);

Actually these six thousand years have been, as it were, man's workweek, in which he labored by the sweat of his face. But he will get rest during the coming thousand-year reign of Christ, which Bible chronology and fulfillment of Bible prophecy show is to begin very soon. - Gen. 2:3. The seventh one thousand years of the seventh "day" will thus in itself be a sabbath. During it Satan and his demons will be bound. Christ and his anointed followers will rule with him as kings and priests. With what result? That all God's enemies will be put beneath Christ's feet. By means of this sabbath the seventh day will truly be sacred, for it will cause righteousness to flourish. (*The Watchtower* February 15, 1970, p. 120);

However, Bible chronology which indicates that Adam was created in the fall of the year 4026 B.C.E. would bring us down to the year 1975 C.E. as the date marking 6,000 years of human history with yet 1,000 years to come for Christ's Kingdom rule. (*The Watchtower* May 1, 1970, p. 273).

It seems it is worthwhile to check how often appear such words describing 'the end', as Armageddon, 'day of Jehovah', 'millennial reign', destruction, etc. in the Watchtower Society's publications published in the period of 1975 campaign, before it and after it.

Here is a sample: the word "millennium" used 1960-1977 only in the *Watchtower* magazine (according to results showed by CD *Watchtower Library - 2005 Edition* 2006):

1960 - 2
1961 - 1
1962 - 1
1963 - 2
1964 - 2
1965 - 2
1966 - 0
1967 - 37
1968 - 14
1969 - 24
1970 - 2
1971 - 1
1972 - 0
1973 - 0
1974 - 8
1975 - 24
1976 - 2
1977 - 0.

We see from the above that especially in the years 1967-1969 and 1974-1975 the word "millennium" was a pet term, used by the Watchtower Society. We will stop with that one word, because there are many such key words, and such issue would require deeper inquiries and research.

Creation of Adam and Eve and 1975

Before the year 1975 the Watchtower Society taught that both Adam and Eve were created in the same year 4026 B.C.E. From that moment one should calculate 6,000 years which ended in 1975. Later, when the expected year passed, this view was changed, though even earlier – as we will see – Vice President F. Franz speculated that the interval between Adam's and the creation of Eve was just one year.

The following are the Watchtower Society's statements concerning creation of Adam and Eve in one year. Notice that gradually such event was treated as more and more certain.

From the most reliable investigations of Bible chronology, (...) we find that Adam was created in the autumn of the year 4026 B.C.E. Sometime in that same year Eve could well have been created, directly after which God's rest day commenced. In what year, then, would the first 6,000 years of man's existence and also the first 6,000 years of God's rest day come to an end? The year 1975. (*Awake!* October 8, 1966, p. 19);

Since it was also Jehovah's purpose for man to multiply and fill the earth, it is logical that he would create Eve soon after Adam, perhaps just a few weeks or months later in the same year, 4026 B.C.E. After her creation, God's rest day, the seventh period, immediately followed. (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 271);

To calculate where man is in the stream of time relative to God's seventh day of 7,000 years, we need to determine how long a time has elapsed from the year of Adam and Eve's creation in 4026 B.C.E. (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 271);

Eve's creation was quickly accomplished, 'while Adam was sleeping.' (Gen. 2:21) (*The Watchtower* August 15, 1968, p. 500);

According to reliable Bible chronology, Adam and Eve were created in 4026 B.C.E. (*Awake!* October 8, 1968, p. 14). See also *The Watchtower* July 15, 1967, p. 446.

The following is a statement of F. Franz from March 2, 1975, in which he seems to doubt (but not deny) that Adam and Eve were created in the same year:

we do not know how short was the time interval between Adam's creation and the creation of Eve, at which point God's rest day of seven thousand years began. (*The Watchtower* May 1, 1975, p. 285).

Compare his another statement quoted by R. Franz and included below.

We also have another proof that Jehovah's Witnesses used to teach that Adam and Eve were created in the same year. Well, their older Bible dictionary states in one place that Adam was 130 years old when his son Seth was born, and in another place it states that Eve was 130 years old when she gave birth to that son. (see *Aid to Bible Understanding* 1971 pp. 333, 538). It shows that the first couple was created in the same year. Of course, in the new dictionary the Watchtower Society changed a passage concerning Eve (see *Insight on the Scriptures* 1988 vol. 1, p. 772).

How they get themselves out after September 1975, when Armageddon did not come? The Watchtower Society Simple stated that we do not know when God created Eve, and we can calculate 6,000 from that event:

It shows a time lapse between the creation of Adam and that of his wife, Eve. During that time,

God had Adam name the animals. Whether that period amounted to weeks or months or years, we do not know. (*The Watchtower* October 1, 1975, p. 579);

Why do we not know when God's "rest day" began and when it will end? Although the time of Adam's creation can be determined, the beginning of God's "rest day" cannot. This is so because there was a time lapse of unspecified length between Adam's creation and the creation of Eve. Not until after the creation of Eve did God's "rest day" begin. The start of that day being unknown, its end is likewise unknown. (*The Watchtower* January 1, 1976, p. 30);

How much time elapsed between the creation of the man and that of the woman? The Bible does not reveal this. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 436);

What, then, does this mean? Simply this: That these factors, and the possibilities for which they allow, prevent us from saying with any positiveness how much time elapsed between Adam's creation and that of the first woman. We do not know whether it was a brief time such as a month or a few months, a year or even more. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 437).

Let us compare two contradictory statements making the Bible responsible for such speculation:

According to reliable Bible chronology, Adam and Eve were created in 4026 B.C.E. (*Awake!* October 8, 1968, p. 14);

How much time elapsed between the creation of the man and that of the woman? The Bible does not reveal this. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 436).

I recall from my childhood that when Armageddon did not come in 1975, publishers replied to questions that God by delaying that event gave people a chance to convert. They also add that the date of 'the end' might be postponed for a year or so. I had no idea, why. I could not find such explanation in the Watchtower Society's publications. At last the matter was presented by R. Franz, the former member of the Governing Body, who recalled his uncle, Vice President F. Franz and his statement of 1975:

"he went on to talk about the possibility of a year or so difference due to some lapse of time between Adam's creation and Eve's creation" (*Crisis of Conscience* R. Franz, 2004, s. 249).

Did F. Franz think of 1976?

Jehovah's Witnesses were convinced to use the above explanation (Armageddon after a year or so) by a publication which appeared in 1976:

What, then, does this mean? Simply this: That these factors, and the possibilities for which they allow, prevent us from saying with any positiveness how much time elapsed between Adam's creation and that of the first woman. We do not know whether it was a brief time such as a month or a few months, a year or even more. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 437).

Adding a year or so could be a result of the problem of sin of the first couple, but it will be discussed in a chapter "Adam's Sin and 1975".

It is important to know that even before 1975 campaign was started, the Watchtower Society had a view that the millennium will start right after 6,000 years from man's creation:

The coming thousand-year period is the seventh thousand-year period since man's creation, hence the final thousand years of Jehovah's great sabbath day. (*The Watchtower* April 1, 1954, p. 222).

Adam's Sin and 1975

When I discussed the year 1975 with Jehovah's Witnesses, I heard another explanation: that 6,000 years should be counted from sin of Adam and Eve, not from their creation. Since we do not know when they committed their sin, so we cannot determine the end of 6,000 years and the beginning of the millennium. I could not find such interpretation in the publications, but we cannot rule out that such an explanation existed or that it was verbally transmitted among publishers (in early days of the Watchtower Society the return of Christ in 1874 was calculated by adding 6,000 years to a date of Adam's sin in a year 4126 before Christ, not to a date of his creation in 4128; see *Thy Kingdom Come* 1919, pp. 127-128).

Let us check if the Watchtower Society determined the moment of that sin. Yes, it determined it, that it happened two years after man's creation. Also in other publications it pointed to the same year in which it placed creation (4025 and 4026 B.C.E.). The following are older and newer statements from the Watchtower Society's publications:

Man's creation was placed in 4128 and sin's entrance in 4126 B.C.E. (*The Watchtower* 15 August 1974, p. 507; see also *God's Kingdom of a Thousand Years Has Approached* 1973, pp. 207-208);

So, then, whereas Usher dates A. D. 1 as the year 4005 from the creation of Adam, it really was, as we have shown, the year 4129, according to the Bible record... (*The Time Is at Hand* 1917, p. 53);

Fall 4127 B.C. Fall of Adam (*The Finished Mystery* 1917, p. 60);

It will be remembered that the reckoning of chronology began with the creation of Adam, and that some time was spent by Adam and Eve before sin entered. Just how long we are not informed, but two years would not be an improbable estimate. (*Thy Kingdom Come* 1919, p. 127);

There is some Scriptural evidence to indicate that approximately two years of time elapsed during which they enjoyed the blessedness of their home and the beauties of their surroundings and uninterrupted sweet fellowship with each other. Then began the sorrows of man, and since then sorrows have ever been present with the human race. (*Creation* 1927, p. 60);

Man's existence covers nearly 6,000 years (4025 B.C. to over 1,950 years A. D.) as shown by Bible chronology. ("Make Sure of All Things" 1953, p. 325; compare pp. 296, 344);

Edenic Judgment Day (c.4025 B.C.) Brought Condemnation to Adam and Eve and Disabilities to Their Offspring. ("Make Sure of All Things" 1953, p. 219; compare p. 383).

About the year 4026 B.C.E., Jehovah God had said to the Serpent that had brought about man's downfall in the Garden of Eden... (*The Watchtower* December 15, 1970, p. 751). See also *The Watchtower* 1 November 1972, p. 648).

Also the Bible dictionary of Jehovah's Witnesses pointed to the year 4026 B.C.E. as the year of sin and announcement of punishment:

Jehovah God, at Genesis 3:15, stated his purpose prophetically in the garden of Eden in the presence of Adam and Eve and the "serpent," about 4026 B.C.E. (*Aid to Bible Understanding* 1971, p. 387).

This passage was changed a bit by the Watchtower Society in the newer dictionary, removing the inconvenient date:

Jehovah God, at Genesis 3:15, stated his purpose prophetically in the garden of Eden in the presence of Adam, Eve, and the “serpent.” (*Insight on the Scriptures* 1988 vol. 1, p. 521).

As we see from the above, although the Watchtower Society moved the beginning of 6,000 calculation two years later, it gave them only year 1977, which passed long ago without fulfillment of any prophecy.

God's Rest and 1975

Before the year 1975 the Watchtower Society taught that Adam and Eve were created in the same year 4026 B.C.E. and right away 'God's rest' began, so that the seventh day started, which will last 7,000 years. From that moment one should count 6,000 years which ended in 1975. Later, when the expected year passed, that view was changed, namely that it is unknown when God started to rest after creation of the first couple.

The following are several statements of the Watchtower Society concerning God's rest right after the creation of Adam and Eve in 4026 B.C.E.

At the first let us mention that before 1975 campaign Jehovah's Witnesses several times changed their mind on the above subject. For example a book published in 1953 taught:

The Christian era is now nearing its close and we are almost six thousand years from man's creation, after which God's resting began, or his desisting from earthly creation; and now the thousand-year reign of Jesus Christ is before mankind, after which he will hand over all things to God his Father. So, not by human interpretation, but by God's own interpretation, the seventh day of rest adds up to seven thousand years. (*New Heavens and New Earth* 1953, pp. 41-42).

Also another publication of that period stated:

The coming thousand-year period is the seventh thousand-year period since man's creation, hence the final thousand years of Jehovah's great sabbath day. (*The Watchtower* April 1, 1954, p. 222).

As we see, the Watchtower Society used to teach that God's rest began right after man's creation.

Later, a book published in 1963 taught something different (!):

The first edition of this book, published in 1963, stated: "Does this mean, then, that by 1963 we had progressed 5,988 years into the 'day' on which Jehovah 'has been resting from all his work'? (Gen. 2:3) No, for the creation of Adam does not correspond with the beginning of Jehovah's rest day. Following Adam's creation, and still within the sixth creative day, Jehovah appears to have been forming further animal and bird creations. Also, he had Adam name the animals, which would take some time, and he proceeded to create Eve. (Gen. 2:18-22; see also NW, 1953 Ed., footnote on vs. 19) Whatever time elapsed between Adam's creation and the end of the 'sixth day' must be subtracted from the 5,988 years in order to give the actual length of time from the beginning of the 'seventh day' until [1963]. It does no good to use Bible chronology for speculating on dates that are still future in the stream of time. - Matt. 24:36." ("*All Scripture Is Inspired of God and Beneficial*" 1990, pp. 286-287 [see ed. 1963, pp. 285-286]).

So we see from the quotation that the Watchtower Society changed its view on God's rest and later ceased to call people to avoid speculating on Bible chronology.

Afterwards, just before 1975 campaign, their view was changed again (!) in a book printed in 1965:

Because, after Jehovah God created Adam and Eve, his sixth creative day ended and his seventh day of desisting from earthly creative work began, which day he blessed and made sacred. ("*Things in Which It Is Impossible for God to Lie*" 1965, p. 303);

For the man that has entered into God's rest has also himself rested from his own works, just as God did from his own [in 4026 B.C.E.] ("*Things in Which It Is Impossible for God to Lie*" 1965, p. 297).

The above view was supported by other Watchtower publications published during 1975

campaign, in the years 1966-1975. Notice the growing certainty concerning the discussed event. Here are some passages:

Does God's rest day parallel the time man has been on earth since his creation? Apparently so. From the most reliable investigations of Bible chronology, harmonizing with many accepted dates of secular history, we find that Adam was created in the autumn of the year 4026 B.C.E. Sometime in that same year Eve could well have been created, directly after which God's rest day commenced. In what year, then, would the first 6,000 years of man's existence and also the first 6,000 years of God's rest day come to an end? The year 1975. (*Awake!* October 8, 1966, p. 19);

Does it mean that God's rest day began 4026 B.C.E.? It could have. The *Life Everlasting* book does not say it did not. The book merely presents the chronology. You can accept it or reject it. If that is the case, what does that mean to us? [He went into some length showing the feasibility of the 4026 B.C.E. date as being the beginning of God's rest day.] (*The Watchtower* October 15, 1966, p. 631);

According to the Bible timetable, man's history on earth has been nearly 6,000 years. Adam was created in 4026 B.C.E., which means that six thousand years of human history end about the fall of 1975 C.E. We are in the great 7,000-year rest day of God, starting at the time he rested after the creation of Adam and Eve. There are, therefore, a thousand years left to run. Without Satan and his demons to disturb mankind it will indeed be a restful time. (*The Watchtower* July 15, 1967, pp. 446-447);

Since it was also Jehovah's purpose for man to multiply and fill the earth, it is logical that he would create Eve soon after Adam, perhaps just a few weeks or months later in the same year, 4026 B.C.E. After her creation, God's rest day, the seventh period, immediately followed. Therefore, God's seventh day and the time man has been on earth apparently run parallel. (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 271);

And yet the end of that sixth creative "day" could end within the same Gregorian calendar year of Adam's creation. It may involve only a difference of weeks or months, not years. (...) After the sixth creative day ends, the seventh one begins. This time between Adam's creation and the beginning of the seventh day, the day of rest, let it be noted, need not have been a long time. It could have been a rather short one. The naming of the animals by Adam, and his discovery that there was no complement for himself, required no great length of time. The animals were in subjection to Adam; they were peaceful; they came under God's leading; they were not needing to be chased down and caught. It took Noah only seven days to get the same *kinds* of animals, male and female, into the Ark. (Gen. 7:1-4) Eve's creation was quickly accomplished, 'while Adam was sleeping.' (Gen. 2:21) So the lapse of time between Adam's creation and the end of the sixth creative day, though unknown, was a comparatively short period of time. (*The Watchtower* August 15, 1968, pp. 499-500);

"EVENING" OF SEVENTH CREATIVE "DAY" BEGINS, 4026 B.C.E. (*God's 'Eternal Purpose' Now Triumphant for Man's Good* 1974, p. 51).

After 1975 the Watchtower Society changed its view on God's rest and returned to the view taught in 1963. Interestingly, that only after September 1975 it stated: "so it does us no good to speculate". Here is the 'new' teaching:

It shows a time lapse between the creation of Adam and that of his wife, Eve. During that time, God had Adam name the animals. Whether that period amounted to weeks or months or years, we do not know. So we do not know exactly when Jehovah's great "rest day" began, nor do we know exactly when it will end. The same applies to the beginning of Christ's millennial reign. The Bible provides us no way to fix the date, and so it does us no good to speculate when that date may be. (*The Watchtower* October 1, 1975, p. 579);

Why do we not know when God's "rest day" began and when it will end? Although the time of Adam's creation can be determined, the beginning of God's "rest day" cannot. This is so because there was a time lapse of unspecified length between Adam's creation and the creation of Eve. Not until after the creation of Eve did God's "rest day" begin. The start of that day being unknown, its end is likewise unknown. (*The Watchtower* January 1, 1976, p. 30);

For one thing, even though Bible chronology clearly indicates that we have reached the mark of six thousand years since the time of the creation of the first human, Adam, it does not tell us just how long

after that event the sixth creative day came to its close and the seventh creative period or “day,” God’s great rest day, began. (...) But that great rest day did not begin immediately after Adam’s creation. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 436);

What, then, does this mean? Simply this: That these factors, and the possibilities for which they allow, prevent us from saying with any positiveness how much time elapsed between Adam’s creation and that of the first woman. We do not know whether it was a brief time such as a month or a few months, a year or even more. But whatever time elapsed would have to be added to the time that has passed since Adam’s creation in order for us to know how far along we are within God’s seventh “day,” his grand day of rest. So our having advanced six thousand years from the start of human existence is one thing. Advancing six thousand years into God’s seventh creative “day” is quite another. And we do not know just how far along in the stream of time we are in this regard. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 437).

We should also mention that the concept of 7,000 years (a span of each creative day) was abandoned by the Watchtower Society after a dozen or so years after 1975. Jehovah’s Witnesses organization taught about „God’s” and Biblical origin of that concept till 1987:

The Scriptures, together with subsequent facts which are indisputable proofs beyond a doubt, indicate that the seventh day or epoch of creation, mentioned in Genesis, covers a period of seven thousand years of our time (*Creation* 1927 p. 28);

So, not by human interpretation, but by God's own interpretation, the seventh day of rest adds up to seven thousand years. (*New Heavens and New Earth* 1953 p. 42);

The Bible record, together with verifiable history, indicates that the seventh day of that creative week covers a period of 7,000 years. Hence, each of the six preceding “days” would be of the same length. (*Awake!* November 8, 1982 p. 7).

Here are the last two texts about the period of 7,000 years:

Second, a study of the fulfillment of Bible prophecy and of our location in the stream of time strongly indicate that each of the creative days (Genesis, chapter 1) is 7,000 years long. It is understood that Christ’s reign of a thousand years will bring to a close God’s 7,000-year ‘rest day,’ the last ‘day’ of the creative week. (Revelation 20:6; Genesis 2:2, 3) Based on this reasoning, the entire creative week would be 49,000 years long. (*The Watchtower* January 1, 1987, p. 30);

nor will Jehovah bring forth new material productions during the present 7,000-year day of resting from his works of creation. (*The Watchtower* March 1, 1987, p. 27).

After 1987 texts about “thousands of years” for each creative day started to appear in the Watchtower Society’s publications. This change from “7,000 years” to “thousands of years” was possibly made under influence of rank and file Witnesses who could not find such a concrete number in the Bible and maybe they asked the organization for explanation. Here are some examples of that new concept:

This makes it evident that each creative day, or work period, was at least thousands of years in length. (*Insight on the Scriptures* 1988 vol. 1, p. 594);

A dazzling vision of God’s purpose accomplished, the preparations for which he had made by six creative days of work over thousands of years of time! (*The Watchtower* August 1, 1989 p. 27);

The first chapter of Genesis provides a completely reasonable account of how these “unrepeatable” “unique events” came about during creative ‘days’ that stretched through millennia of time. (*Bible - God’s Word or Man’s?* 1989 p. 110).

Rejection of “7,000 years” was a covering up of the last trace connected to the year 1975 and the period 6,000 years along with the millennium which were to complement that period. According to the present teaching of the Watchtower Society, the expected millennial reign of Christ is not directly connected with the date of Adam’s creation in 4026 B.C.E. and with the beginning of God’s rest.

Disillusionment, Responsibility and 1975

We will discuss here two subjects (disillusionment and responsibility). Because it is the 'easiest' thing for Jehovah's Witnesses to talk about disillusionment with the year 1975, so we will quote words from official publications of the Watchtower Society. Also the problem of responsibility for delusion or 'inappropriate' hopes for that year will be presented from literature of the same kind:

Disillusionment

The year 1975 came and passed, and nothing has happened. Here are 'traces' of Jehovah's Witnesses' disillusionment that the promised Kingdom of God did not come:

The mid-nineteen seventies have seen the completion of six thousand years of human history. In connection with this, many sincere servants of Jehovah had great expectations as to the nearness of the "great tribulation" mentioned at Matthew 24:21, 22, and the final phase of Jehovah's day. (*The Watchtower* August 1, 1976, p. 476);

We were expecting that 6,000 years of man's existence would be reached in 1975. Would this date bring us to the start of Christ's Millennial Reign? That possibility intrigued us. Now we can look back on that year and appreciate that the words of Jesus at Matthew 24:36 do not allow us to fix a date for the end. He stated: "Concerning that day and hour nobody knows, neither the angels of the heavens nor the Son, but only the Father." (*The Watchtower* February 15, 1984, p. 25);

This system of things is into its 72nd year since the crucial date of 1914. Satan's world has lasted longer than many expected. In fact, some faithful Christians who expected to see Armageddon and the beginning of the new system of things in their lifetime have died. (*The Watchtower* July 1, 1986, pp. 19-20);

More recently, many Witnesses conjectured that events associated with the beginning of Christ's Millennial Reign might start to take place in 1975. Their anticipation was based on the understanding that the seventh millennium of human history would begin then. These erroneous views did not mean that God's promises were wrong, that he had made a mistake. By no means! The mistakes or misconceptions, as in the case of first-century Christians, were due to a failure to heed Jesus' caution, 'You do not know the time.' The wrong conclusions were due, not to malice or to unfaithfulness to Christ, but to a fervent desire to realize the fulfillment of God's promises in their own time. (*Awake!* June 22, 1995, p. 9);

[Mexico] There were strong expectations concerning the year 1975 and what it might mean in the fulfillment of Jehovah's purpose. Some set their hearts on that date as the time when the old system would be destroyed and God's new world would be established. When those expectations were not realized, there were some who ceased serving God. A number became apostates. But the vast majority of Jehovah's Witnesses were motivated by love for Jehovah. They knew that God's Word would never fail. (*1995 Yearbook of Jehovah's Witnesses*, p. 227);

The Witnesses had long shared the belief that the Thousand Year Reign of Christ would follow after 6,000 years of human history. (*Jehovah's Witnesses - Proclaimers of God's Kingdom* 1993, p. 104);

Again, in 1975, there was disappointment when expectations regarding the start of the Millennium failed to materialize. As a result, some withdrew from the organization. Others, because they sought to subvert the faith of associates, were disfellowshipped. No doubt, disappointment over the date was a factor, but in some instances the roots went deeper. Some individuals also argued against the need to participate in the house-to-house ministry. Certain ones did not simply choose to go their own way; they became aggressive in opposing the organization with which they had been associated, and they made use of the

public press and television to air their views. Nevertheless, the number who defected was relatively small. (*Jehovah's Witnesses - Proclaimers of God's Kingdom* 1993, p. 633);

[Philippines] As the work moved ahead rapidly, the number of publishers continued to increase, surpassing 77,000 by 1975. (...) However, there were many who stopped serving Jehovah when the present system of things did not end in 1975. By 1979, the number of publishers had fallen below 59,000. Cornelio Cañete, who was serving as a circuit overseer in the mid-1970's, said: "Some got baptized because of 1975 and stayed for a few years. After 1975, they left the truth." (*2003 Yearbook of Jehovah's Witnesses*, p. 162).

Surely, expectation for the year 1975 and unfulfilled hopes resulted in formation of an apostate group in Mozambique, as the Watchtower Society documented it in one of its publications (see *1996 Yearbook of Jehovah's Witnesses*, pp. 158-159; compare Appendix 1 of the present book).

We will not present the concrete statistics showing how many people left the Watchtower Society after 1975. It was noticed by R. Franz and every interested person can consult his work (*Crisis of Conscience* R. Franz, 2004, pp. 247, 252). But we will notice how the number of baptism among Jehovah's Witnesses declined right after 1975.

Such remarkable number of baptized people from 1974 and 1975 (**297,872** and **295,073**), which gave 13,5% and 9,7% growth (*The Watchtower* January 1, 1975, p. 18 [see also pp. 24-27]; *The Watchtower* January 1, 1976, p. 19 [see also pp. 20-23]) was repeated only in 1990 (**301,518** – 6,1% growth), but then there were two times more Witnesses involved in reaching new converts (*The Watchtower* January 1, 1991, p. 17 [see also pp. 18-21]).

In 1978 there were only **95,052** people baptized, which gave minus growth or decline -1,4%, because more publishers left than joined the organization (*The Watchtower* January 1, 1979, p. 16 [see also pp. 18-21]). But in 1966, when 1975 campaign was started, only **58,904** people were baptized (2,4% growth) – *The Watchtower* January 1, 1967, p. 21 [see also pp. 24-27].

Responsibility

When neither Armageddon nor happy millennium did not come in 1975, the Watchtower Society tried to reprimand its publishers that they deluded themselves into extravagant hopes and came to wrong conclusions. Notice, how such 'invectives' appeared after the year 1975:

Did Jesus mean that we should adjust our financial and secular affairs so that our resources would just carry us to a certain date that we might think marks the end? If our house is suffering serious deterioration, should we let it go, on the assumption that we would need it only a few months longer? Or, if someone in the family possibly needs special medical care, should we say, 'Well, we'll put it off because the time is so near for this system of things to go'? This is not the kind of thinking that Jesus advised. (...) But it is not advisable for us to set our sights on a certain date, neglecting everyday things we would ordinarily care for as Christians, such as things that we and our families really need. (...) If anyone has been disappointed through not following this line of thought, he should now concentrate on adjusting his viewpoint, seeing that it was not the word of God that failed or deceived him and brought disappointment, but that his own understanding was based on wrong premises. (*The Watchtower* July 15, 1976, pp. 440-441);

This does not mean plunging into the pioneer work without making adequate preparation. It does not mean putting aside just enough funds to get through to some date in the mid-1970's. (*The Watchtower* March 15, 1975, p. 188).

Interestingly, as late as in March 1975 the Watchtower Society started to rebuke its publishers who relied on their savings allowing them to survive only to the mid-seventies of the twentieth century.

Such individual case of savings enough to live till 1975 was mentioned in one of the publications:

At our district convention in 1957 in Seattle, Washington, U.S.A., there was a talk on serving where the need for Kingdom proclaimers was greater. (...) In 1959 we sold our house, loaded up our belongings, and drove to Montreal, Canada. (...) Finally, we arrived in Mombasa, Kenya (...) In 1975, when

our funds were depleted, we were sad to leave the friends we had come to love so dearly. (*Awake!* March 8, 2008, pp. 13-14).

It seems that the above remarks of the Watchtower Society were at least ‘a bit’ different than its past remarks. Here is one of the earlier thoughts:

Reports are heard of brothers selling their homes and property and planning to finish out the rest of their days in this old system in the pioneer service. Certainly this is a fine way to spend the short time remaining before the wicked world’s end. - 1 John 2:17. (*Kingdom Ministry* No. 5, 1974 p. 3).

For other such statements, see the chapter „Preaching Ministry and 1975”.

Here are further statements of the Watchtower Society, in which it shifted its responsibility for the year 1975 on to publishers:

Are we serving Jehovah God because we love him, trust him and have full confidence in what he says? Or are we ‘becoming weary in well-doing,’ looking for a certain date primarily as bringing a relief to *ourselves*, with little concern for the lives of other people? (...) It may be that some who have been serving God have planned their lives according to a mistaken view of just what was to happen on a certain date or in a certain year. They may have, for this reason, put off or neglected things that they otherwise would have cared for. But they have missed the point of the Bible’s warnings concerning the end of this system of things, thinking that Bible chronology reveals the specific date. What do Jesus’ own words show concerning the proper attitude as to the end - to look for a date, or what? (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 440);

However, say that you are one who counted heavily on a date, and, commendably, set your attention more strictly on the urgency of the times and the need of the people to hear. And say you now, temporarily, feel somewhat disappointed; are you really the loser? Are you really hurt? We believe you can say that you have gained and profited by taking this conscientious course. Also, you have been enabled to get a really mature, more reasonable viewpoint. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 441);

These clear statements of Jesus indicate that God’s servants will never be given the date of Christ’s “coming” for judgment until it actually takes place. In fact, it will come at what appears to them an ‘unlikely’ time. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 441).

Let us devote one sentence on famine, about which the Watchtower Society wrote so much before the year 1975. Afterwards it claimed:

Note, though, what Jesus actually warned about. His words do not indicate that, as the “great tribulation” draws close, the world situation will get to be such that everybody, everywhere, will be in a state of near starvation. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 441).

The following are two passages on chronology, from the same article:

The chronology in the Bible is not there without good purpose. That chronology indicates that we are at the close of six thousand years of human history. While not revealing when God’s day of adverse judgment upon this wicked system of things will begin, this chronological fact does add one more reason to the many, many other reasons we already have for being confident that the remaining time is very short. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 443);

We have heard his “word” that the generation living in this “time of the end” will be the generation that will experience the “great tribulation.” (Matt. 24:34) We have heard his word of promise that we can enter into his “rest” now, by faith, and that a great crowd of his servants will survive that tribulation to enter into the new order that follows. (*The Watchtower* July 15, 1976, p. 439).

As we see, although the Watchtower Society ‘corrected’ thinking of publishers in sphere of chronology and made them believe that they misunderstood its intention, it nevertheless recalled them the teaching of generation 1914.

However, after a few years, when surely many people could not accept such assessment, Jehovah's Witnesses organization wrote a 'disclaimer' of its former statements and took a part of responsibility for the year 1975 on itself:

In modern times such eagerness, commendable in itself, has led to attempts at setting dates for the desired liberation from the suffering and troubles that are the lot of persons throughout the earth. With the appearance of the book *Life Everlasting - in Freedom of the Sons of God*, and its comments as to how appropriate it would be for the millennial reign of Christ to parallel the seventh millennium of man's existence, considerable expectation was aroused regarding the year 1975. There were statements made then, and thereafter, stressing that this was only a possibility. Unfortunately, however, along with such cautionary information, there were other statements published that implied that such realization of hopes by that year was more of a probability than a mere possibility. It is to be regretted that these latter statements apparently overshadowed the cautionary ones and contributed to a buildup of the expectation already initiated. In its issue of July 15, 1976, *The Watchtower*, commenting on the inadvisability of setting our sights on a certain date, stated: "If anyone has been disappointed through not following this line of thought, he should now concentrate on adjusting his viewpoint, seeing that it was not the word of God that failed or deceived him and brought disappointment, but that his own understanding was based on wrong premises." In saying "anyone," *The Watchtower* included all disappointed ones of Jehovah's Witnesses, hence including *persons having to do with the publication of the information* that contributed to the buildup of hopes centered on that date. Nevertheless, there is no reason for us to be shaken in faith in God's promises. Rather, as a consequence, we are all moved to make a closer examination of the Scriptures regarding this matter of a day of judgment. In doing so, we find that the important thing is not the date. (*The Watchtower* March 15, 1980, pp. 17-18).

Under the content three questions were asked:

5. (a) How did strong expectation develop regarding the year 1975? (b) Why did cautionary statements published not accomplish a curbing of such concern over a date?

6. Did the information in the July 15, 1976, *Watchtower* endeavor to lay the responsibility for such expectation solely or primarily on its readers? Explain.

However, the Watchtower Society was quickly back on its feet and it compensated the loss of publishers with a new recruitment:

Loyal Witnesses moved forward vigorously into the 1980's! Likely the presence of a small number of apostates had contributed to the slowing down of Jehovah's work during the last half of the 1970's - when the average yearly increase in the active ranks of Jehovah's Witnesses fell to less than 1 percent. However, the annual increase in the last five years has averaged more than 6 percent. Kingdom publishers reached a worldwide peak of 3,024,131 in 1985, compared with 2,179,256 in 1975. Jehovah continues to 'speed up' his work! (*The Watchtower* December 15, 1986, p. 20).

The organization presented to new Jehovah's Witnesses an old catchword, known in the twenties, when it was promised that "*millions now living will never die*" (see a booklet with the same title, published in 1920 as *Millions Now Living Will Never Die!*). Now, when almost all old publishers forgot the 'slogan', it was taught again:

Millions Now Alive Will Never Die Off Our Earth (*The Watchtower* October 1, 1983, p. 8);

Like Noah, we are entrusted with a lifesaving work but this time looking to the salvation of 'millions now living who may never die.' (*The Watchtower* January 1, 1986, pp. 15, 18);

Millions Now Living Will Never Die. This is no wild assertion. There are sound reasons to believe it. (*Awake!* May 22, 1989, p. 32).

Later, there was an emphasized recalling of the teaching on generation 1914, abandoned by the Society only in November 1995:

And if the wicked system of this world survived until the turn of the century, which is highly improbable in view of world trends and the fulfillment of Bible prophecy, there would still be survivors of

the World War I generation. However, the fact that their number is dwindling is one more indication that “the conclusion of the system of things” is moving fast toward its end. (*The Watchtower* October 15, 1980, p. 31);

And Jesus has told us to rejoice at seeing the dark storm clouds of Armageddon gathering since that time. He has told us that the “generation” of 1914 - the year that the sign began to be fulfilled - “will by no means pass away until all these things occur.” (Matthew 24:34) Some of that “generation” could survive until the end of the century. But there are many indications that “the end” is much closer than that! (*The Watchtower* March 1, 1984, pp. 18-19);

The apostle Paul was spearheading the Christian missionary activity. He was also laying a foundation for a work that would be completed in our 20th century. (*The Watchtower* January 1, 1989, p. 12 [in later reprints of the same *Watchtower* the last words were changed: He was also laying a foundation for a work that would be completed in our day.]);

Jesus said: “This generation will by no means pass away until all these things [including the end of this system] occur.” (Matthew 24:34, 14) Which generation did Jesus mean? He meant the generation of people who were living in 1914. Those persons yet remaining of that generation are now very old. However, some of them will still be alive to see the end of this wicked system. So of this we can be certain: Shortly now there will be a sudden end to all wickedness and wicked people at Armageddon. (*You Can Live Forever in Paradise on Earth* 1989, p. 154);

Before the last members of the generation that was alive in 1914 will have passed off the scene, all the things foretold will occur, including the “great tribulation” in which the present wicked world will end - Matt. 24:21, 22, 34. (*Reasoning From the Scriptures* 1989 p. 97 [in Polish edition of 2001, pp. 72-73, the sentence was changed!]);

This time of the end is, however, to be a relatively short period - stretching over one generation. (Luke 21:31, 32) The fact that we are now 80 years beyond 1914 indicates that we can soon expect the deliverance that God’s Kingdom will bring. (*Awake!* November 8, 1994, p. 10).

After the rejection of the generation 1914 doctrine in November 1995, the Watchtower Society tried to shift the responsibility for the failed prophecy of the end on to rank and file publishers, as it was in case of 1975. It was presented this way:

Eager to see the end of this evil system, Jehovah’s people have at times speculated about the time when the “great tribulation” would break out, even tying this to calculations of what is the lifetime of a generation since 1914. However, we “bring a heart of wisdom in,” not by speculating about how many years or days make up a generation, but by thinking about how we “count our days” in bringing joyful praise to Jehovah (Psalm 90:12). (*The Watchtower* November 1, 1995, p. 17).

We recalled the change of generation 1914 doctrine in the chapter “Generation 1914 and 1975”. There we outlined the present interpretation concerning “this generation”.

We think that after presenting such a rich data we should not directly pronounce if the Watchtower Society determined the year 1975 as the time for Armageddon. Every person can come to his or her own satisfactory conclusions from the above material. We encourage all interested people to read all the involved literature, listed at the beginning of this work.

Let us add that the book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* is discussed in the separate article “*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* and 1975” (see Appendix 1).

Appendix 1

Life Everlasting – In Freedom of the Sons of God and 1975

At the first we will present the titles of headings in this article:

Advertisement of *Life Everlasting*....

Life Everlasting... and Misunderstandings.

Life Everlasting... and Schisms.

Life Everlasting... and Nicolae Ceausescu.

Life Everlasting... and 1975.

Life Everlasting... and *The Watchtower* March 15, 1980.

Life Everlasting... in Memories.

The book entitled *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* created a big sensation among Jehovah's Witnesses in the second part of the sixties and in the first half of the seventies in the twentieth century. It was published in 1966 and was distributed mainly at the convention in Baltimore (USA), where it was advertised by the Watchtower Society's President N. Knorr (d 1977) and Vice President F. Franz (President since 1977). It was the first publication discussing the year 1975. According to R. Franz (1922-2010), the former member of the Governing Body of Jehovah's Witnesses (in years 1971-1980), his uncle, F. Franz was its author (see *Crisis of Conscience* R. Franz, 2004, pp. 72-73, 238). Only the first English printing reached 3 million copies, although there were only 1,118,665 publishers worldwide (*The Watchtower* January 1, 1967, pp. 24-27). One of the Watchtower Society's publications, which we will quote, called the bestseller "the absorbing book"! It was advertised in English publications till 1978 when possibly the supplies ran out (see *Our Kingdom Ministry* No. 1, 1978, p. 3). So we can just imagine how many copies were 'produced' in the further English printings. Today the Watchtower Society and its publishers hesitate to recall the old book which gave them so much hope.

And what can we tell about the work of Jehovah's Witnesses entitled *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God*?

Actually we can only tell that the book is not very different from other Watchtower Society's publications published in those years. There is one different element: a standard teaching of Jehovah's Witnesses living in those years, namely "the year 1975"! We may add that the said book was the first Watchtower publication announcing the year 1975 as the most appropriate time for the millennial reign of Christ.

Before we will quote several passages from that book so popular among publishers, let us include words of advertisements of that book, published in other Watchtower Society's publications.

Advertisement of *Life Everlasting*...

The first quoted advertisement of the said book was a bit vague, although it mentions "this critical time":

To give aid today in this critical time to such prospective sons of God the Watch Tower Bible & Tract Society of Pennsylvania has now published a new book in English, entitled "Life Everlasting - in Freedom of the Sons of God." We can heartily recommend that you read it, study it with the Holy Bible, and so safeguard your priceless freedom that is the gift of God through Christ. (*The Watchtower* November 15, 1966, p. 694).

However, the other advertisement is more powerful, because it personally involved President and Vice President of the Watchtower Society during convention in Baltimore, in 1966. The following chart

contains both their statements and words of anonymous people.

President N. Knorr	Vice President F. Franz
<p>“Jehovah, the God of freedom and liberty, has freed his people from Babylonish bondage and has given them a work of liberation to do. That work of liberation and salvation must go on to the finish! To give aid today in this critical time to prospective sons of God,” announced President Knorr, “a new book in English, entitled ‘<i>Life Everlasting - in Freedom of the Sons of God</i>,’ has been published.” At all assembly points where it was released, the book was received enthusiastically. Crowds gathered around stands and soon supplies of the book were depleted. Immediately its contents were examined. It did not take the brothers very long to find the chart beginning on page 31, showing that 6,000 years of man’s existence end in 1975. Discussion of 1975 overshadowed about everything else. “The new book compels us to realize that Armageddon is, in fact, very close indeed,” said a conventioner. Surely it was one of the outstanding blessings to be carried home! (<i>The Watchtower</i> October 15, 1966, pp. 628-629).</p>	<p>At the Baltimore assembly Brother Franz in his closing remarks made some interesting comments regarding the year 1975. He began casually by saying, “Just before I got on the platform a young man came to me and said, ‘Say, what does this 1975 mean? Does it mean this, that or any other thing?’” In part, Brother Franz went on to say: ‘You have noticed the chart [on pages 31-35 in the book <i>Life Everlasting - in Freedom of the Sons of God</i>]. It shows that 6,000 years of human experience will end in 1975, about nine years from now. What does that mean? Does it mean that God’s rest day began 4026 B.C.E.? It could have. The <i>Life Everlasting</i> book does not say it did not. The book merely presents the chronology. You can accept it or reject it. If that is the case, what does that mean to us? [He went into some length showing the feasibility of the 4026 B.C.E. date as being the beginning of God’s rest day.] ‘What about the year 1975? What is it going to mean, dear friends?’ asked Brother Franz. ‘Does it mean that Armageddon is going to be finished, with Satan bound, by 1975? It could! It could! All things are possible with God. Does it mean that Babylon the Great is going to go down by 1975? It could. Does it mean that the attack of Gog of Magog is going to be made on Jehovah’s witnesses to wipe them out, then Gog himself will be put out of action? It could. But we are not saying. All things are possible with God. But we are not saying. And don’t any of you be specific in saying anything that is going to happen between now and 1975. But the big point of it all is this, dear friends: Time is short. Time is running out, no question about that. ‘When we were approaching the end of the Gentile Times in 1914, there was no sign that the Gentile Times were going to end. Conditions on earth gave us no hint of what was to come, even as late as June of that year. Then suddenly there was a murder. World War I broke out. You know the rest. Famines, earthquakes and pestilences followed, as Jesus foretold would happen. ‘But what do we have today as we approach 1975? Conditions have not been peaceful. We’ve been having world wars, famines, earthquakes, pestilences and we have these conditions still as we approach 1975. Do these things mean something? These things mean that we’re in the “time of the end.” And the end has to come sometime. Jesus said: “As these things start to occur, raise yourselves erect and lift your heads up, because your deliverance is getting near.” (Luke 21:28) So we know that as we come to 1975 our deliverance is that much nearer.’ “Let us make the most of the time and get in all the good hard work to Jehovah while the opportunity affords,” he urged. (<i>The Watchtower</i> October 15, 1966, p. 631).</p>

Let us add that the advertized book does not contain itself such reservations, as presented by Franz at the convention. Did he withdraw from his earlier firmness expressed in the publication?

Consider that the book does not contain even one mention about such Jesus’ warnings as from Matthew 24:36, Mark 13:32 or Acts 1:7.

But there are such firm words in it:

We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it.* A world storm must therefore be shortly ahead. [* See Chart on pages 31-35] (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 357).

The third advertisement was included in the *Awake!* magazine of 1967 and it was presented as a letter written by someone in “the full-time ministry” (the article *Life Everlasting Book Appreciated*). We will quote just a passage:

Among the many expressions of appreciation for the new Bible-study aid *Life Everlasting in Freedom of the Sons of God* that have been received by the Watch Tower Society is the following from one who has been in the full-time ministry for the past forty-two years. (...) And how comforting to read of the present 'Earth-wide Movement of "Men of Good Will" to Freedom,' and to be assured 'that soon they will be enjoying 'A Paradise of Freedom'! 'How soon? 1975? It was truly exciting to peruse the chart at the end of chapter 1 on 'Significant Dates from Man's Creation to 7000 A.M.' and yet how carefully the book worded matters: 'How appropriate it would be for Jehovah God to make of this coming seventh period of a thousand years a sabbath of rest and release.' Undoubtedly 'this would be most timely for mankind,' and judging by the fulfillment of such prophecies as that found in Matthew 24, we cannot escape it: Whether 1975 sees the beginning of the thousand-year reign of Christ or not, 'the long-awaited time for this is at hand.' (*Awake!* January 22, 1967, p. 26).

The advertisements of the said book were also printed in the following Watchtower Society's publications:

Awake! October 22, 1966, p. 24;
The Watchtower January 1, 1967, pp. 28-29;
1967 Yearbook of Jehovah's Witnesses, pp. 49-50, 52;
Kingdom Ministry No. 1, 1968, pp. 3-6.

Life Everlasting... and Misunderstandings

The said book was a reason for misunderstandings, for example among Jehovah's Witnesses in Czechoslovakia, so that the country's office had to correct them. Here is the report:

“Six Thousand Years of Human Existence” In 1969 the *Watchtower* magazine in Czech began publishing a series of articles based on the book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God*. Chapter 1, under the subheading “Six Thousand Years of Human Existence Closing,” contained an explanation of the Jubilee and of Bible chronology. This material influenced some in a positive way; it also led to many questions and much speculation. The office in Czechoslovakia sent a letter dated February 22, 1972, to all congregations. It set out a lengthy explanation of reasons why we should not make any definite assertions about the date when Armageddon will strike. It pointed out that no publication of the Society had said that Armageddon will come in a certain year. The letter concluded: “Jehovah's Witnesses around the world are familiar with these facts, and no one should add any personal claims as to what will happen before or during the year 1975. There are no Scriptural grounds for any claims, and they could have a detrimental effect on the preaching work. Strive, therefore, that you 'all speak in agreement and that there be no divisions among you but that you may be fitly united in the same mind and in the same line of thought.' (1 Cor. 1:10) For concerning that day and hour nobody knows.” - Matt. 24:36. (*2000 Yearbook of Jehovah's Witnesses*, pp. 196-197).

It is a pity that the Watchtower Society did not quote the mentioned letter in its entirety. It would be interesting to know if the letter discussed for example the following words from the said book:

We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it.* A world storm must therefore be shortly ahead. [* See Chart on pages 31-35] (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, p. 357).

Life Everlasting... and Schisms

The said book was allegedly a material against dissenters who appeared in 1975, for example among Jehovah's Witnesses in Mozambique. Here is the report:

Apostasy and Village No. 10. A movement that stirred up much trouble was started by an apostate group that called themselves "the anointed." Originating mainly from the Malawian villages, this group claimed that the "time of the elders" had ended in 1975 and that they, as "the anointed," should be the ones taking the lead. The material in the Society's book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* was a great aid in helping some who had doubts to understand what was involved in the genuine anointing. But the influence of the apostates spread, and many who listened to them were led astray. As part of their doctrine, they said that it was not necessary to send in reports to the Society. They would simply throw these into the air after saying a prayer. It is estimated that about 500 were disfellowshipped as a result of this apostate influence. They decided of their own accord, and with the permission of the authorities, to build their own village. This became Village No. 10. Later on, the leader of the movement was attended to by a train of young women, many of whom bore him children. Village No. 10 and its group continued in existence throughout the remaining period of life in the camps. They caused many difficulties for the faithful brothers. Some who were initially influenced to join the group later repented and returned to Jehovah's organization. The apostate community was finally disbanded when life in the camps came to a close. (1996 Yearbook of Jehovah's Witnesses, pp. 158-159).

The Watchtower Society 'forgot' to add that "the year 1975" is not a part of that event by a mere coincidence. So it seems that in Mozambique the book could be 'blamed' for the situation, and it was not only a 'publication' helpful to 'faithful' Jehovah's Witnesses. Surely frustrated dissenters left the organization when nothing of suggestions or teachings from the said book were fulfilled in 1975.

Life Everlasting... and Nicolae Ceausescu

It is a curiosity that in 1971 the Watchtower Society sent among other things the said book to a communist dictator of Romania, so called "the Sun of Carpathians", Nicolae Ceausescu (d 1989). In its letter it demanded from him that he should give more freedom to publishers in Romania, and by the sent book it hoped to convert him or threaten him with Armageddon expected in 1975. It is reported in a book 2006 Yearbook of Jehovah's Witnesses (p. 130).

This event was by no means a novelty in the activity of the Watchtower Society, because as early as in 1949 Jehovah's Witnesses sent their petition to the USSR government and Joseph Stalin and showed their "neutrality" by threatening them with Jehovah, who will allegedly be active in Armageddon:

"We demand that Jehovah's Witnesses be released from prison and that the persecution against them be stopped. Jehovah God's organization, by means of the Watchtower Bible and Tract Society, should be permitted to preach, unhindered, the good news of Jehovah's Kingdom to all the inhabitants of the Soviet Union; otherwise, Jehovah will utterly destroy the Soviet Union and the Communist Party.

"This we demand in the name of Jehovah God..." (Awake! February 22, 1999, p. 12).

Life Everlasting... and 1975

The following are all the passages referring directly to the year 1975:

SIX THOUSAND YEARS OF HUMAN EXISTENCE CLOSING

The time is fast drawing near for the reality that was foreshadowed by the Jubilee of liberty to be proclaimed throughout the earth to all mankind now oppressed by many enslaving things. In view of the earth-wide situation and the world's condition, it appears most urgent for the liberation like that of the Jubilee to come soon. Most certainly the near future would be the most appropriate time for it. God's own written Word indicates that it is the appointed time for it. (*Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, pp. 26-27);

By doing this it becomes evident that man is nearing the end of six thousand years of his existence and the beginning of the seventh period of a thousand years of his existence. (p. 27);

and the published timetable resulting from this independent study gives the date of man's creation as 4026 B.C.E. According to this trustworthy Bible chronology six thousand years from man's creation will end in 1975, and the seventh period of a thousand years of human history will begin in the fall of 1975 C.E. (p. 29);

How appropriate it would be for Jehovah God to make of this coming seventh period of a thousand years a sabbath period of rest and release, a great Jubilee sabbath for the proclaiming of liberty throughout the earth to all its inhabitants! This would be most timely for mankind. It would also be most fitting on God's part, for, remember, mankind has yet ahead of it what the last book of the Holy Bible speaks of as the reign of Jesus Christ over earth for a thousand years, the millennial reign of Christ. Prophetically Jesus Christ, when on earth nineteen centuries ago, said concerning himself: "For Lord of the sabbath is what the Son of man is." (Matthew 12:8) It would not be by mere chance or accident but would be according to the loving purpose of Jehovah God for the reign of Jesus Christ, the "Lord of the sabbath," to run parallel with the seventh millennium of man's existence. (p. 30);

4026 - Creation of Adam (in early autumn) (p. 31);
 1975 - 6000 - End of 6th 1,000-year day of man's existence (in early autumn)
 2975 - 7000 - End of 7th 1,000-year day of man's existence (in early autumn) (p. 35).

The sealing of the last of these, a mere remnant finally, would be accomplished before the thousand-year reign of the "Lamb of God," Jesus Christ, begins. This would mean that the remnant of these "slaves of our God" would be sealed in their foreheads as God's special property toward the end of six thousand year of humankind's existence. We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it.* A world storm must therefore be shortly ahead. [* See Chart on pages 31-35] (p. 357).

Life Everlasting... and the Watchtower March 15, 1980

In the publication quoted below the Watchtower Society tried to excuse its publishers and itself of "the year 1975". An 'accomplice' in that failure was the said book, which was – as it seems – presented in false way. It is stated that the book pointed to 1975 as a "possibility" for the beginning of the millennium. But we will quote a passage from the book which expresses a certainty, although the Watchtower Society is now silent concerning that certainty.

<i>The Watchtower March 15, 1980, p. 17</i>	<i>Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God 1966, p. 357</i>
In modern times such eagerness, commendable in itself, has led to attempts at setting dates for the desired liberation from the suffering and troubles that are the lot of persons throughout the earth. With the appearance of the book <i>Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God</i> , and its comments as to how appropriate it would be for the millennial reign of Christ to parallel the seventh millennium of man's existence, considerable expectation was aroused regarding the year 1975. There were statements made then, and thereafter, stressing that this was only a possibility .	The sealing of the last of these, a mere remnant finally, would be accomplished before the thousand-year reign of the "Lamb of God," Jesus Christ, begins. This would mean that the remnant of these "slaves of our God" would be sealed in their foreheads as God's special property toward the end of six thousand year of humankind's existence. We are near that point of time now! Bible time-scheduling indicates it.* A world storm must therefore be shortly ahead. [* See Chart on pages 31-35].

Life Everlasting... in Memories

The Watchtower Society recalls the said book in two of its known publications. Firstly in 1975, when it was yet uncertain if Armageddon comes that year. The other mention was published in 1993, in the handbook entitled *Jehovah's Witnesses - Proclaimers of God's Kingdom*. Here are the both quotations:

Just think where we are in the stream of time! Its importance was deeply impressed on our minds back in 1966. God's people then received the absorbing book *Life Everlasting - in Freedom of the Sons of God*. It did not take long for most of them to note the chronological chart in it that identified 1975 as the "end of 6th 1,000-year day of man's existence (in early autumn)." This certainly raised questions. Does this

mean that Babylon the Great will go down by 1975? Will Armageddon be over, with Satan bound, by then? 'It could' acknowledged F. W. Franz, the Watch Tower Society's vice-president, after posing similar questions at the "God's Sons of Liberty" District Assembly in Baltimore, Maryland. However, he added, in essence: 'But we are not saying. All things are possible with God. But we are not saying. And don't any of you be specific in saying anything that is going to happen between now and 1975. But the big point of it all is this, dear friends: Time is short. Time is running out, no question about that.' Among other things, Brother Franz urged: "Let us make the most of the time and get in all the good hard work to Jehovah while the opportunity affords." Some years have passed since then, but this has only heightened the urgency of the preaching work. Jehovah's servants know that they have not dedicated their lives to God until a certain year. They are his dedicated people forever! (...) May we remain alert, active, as the end nears. We must "keep on the watch." This is not the day for spiritual sleepyheads! It is the time for wakefulness, diligence, faithfulness, in serving the Divine One whose marvelous and incomparable purpose cannot and will not fail. (1975 *Yearbook of Jehovah's Witnesses*, p. 256);

The Witnesses had long shared the belief that the Thousand Year Reign of Christ would follow after 6,000 years of human history. But when would 6,000 years of human existence end? The book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God*, released at a series of district conventions held in 1966, pointed to 1975. Right at the convention, as the brothers examined the contents, the new book triggered much discussion about 1975. At the convention held in Baltimore, Maryland, F. W. Franz gave the concluding talk. He began by saying: "Just before I got on the platform a young man came to me and said, 'Say, what does this 1975 mean?'" Brother Franz then referred to the many questions that had arisen as to whether the material in the new book meant that by 1975 Armageddon would be finished, and Satan would be bound. He stated, in essence: 'It could. But we are not saying. All things are possible with God. But we are not saying. And don't any of you be specific in saying anything that is going to happen between now and 1975. But the big point of it all is this, dear friends: Time is short. Time is running out, no question about that.' (*Jehovah's Witnesses - Proclaimers of God's Kingdom* 1993, p. 104).

It is worthwhile to compare the above words of F. Franz with his actual statement of 1966 (see above: Advertisement of *Life Everlasting*...). Notice that Vice President's statement was 'shortened' a bit, so that the dramaturgy of those events was lost.

Appendix 2

Photocopies of Key Watchtower Publications Concerning 1975

The book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God* 1966, pp. 26-30, 35, 357.

Where Are We According to God's Timetable? (*The Watchtower* May 1, 1967).

Making Wise Use of the Remaining Time (*The Watchtower* May 1, 1968).

Why Are You Looking Forward to 1975? (*The Watchtower* August 15, 1968).

The Approaching Peace of a Thousand Years (*The Watchtower* October 15, 1969, pp. 622-623).

An Ingathering Affecting All Mankind (*The Watchtower* May 1, 1970, pp. 273, 276-277).

How Much Longer Will It Be? (*Awake!* October 8, 1966).

What Will the 1970's Bring? (*Awake!* October 8, 1968).

The following are Polish counterparts of English photocopies.

POLSKIE ODPOWIEDNIKI ANGIELSKICH FOTOKOPII

Książka pt. *Życie wieczne w wolności synów Bożych*, s. 19-22, 25, 229:

DLACZEGO STWORZENIA LUDZKIE MAJĄ BYĆ JESZCZE WYZWOLONE 19

rza, zbudowanego na wspanialszych obietnicach. Zakon jest tylko cieniem przyszłych dóbr, a nie ich rzeczywistą postacią. Stąd nie może żadną miarą przez te same ofiary, które corocznie i nieustannie się powtarzają, doprowadzić do doskonałości tych, co z nimi przystępują.” — Hebrajczyków 8:5, 6; 10:1, Kow.

³⁸ Od wielu stuleci nie ma już tych kapłanów oraz skończyło się składanie przez nich ofiar ze zwierząt, ponieważ w roku 70 n.e. przestały istnieć na górze Moria w Jeruzalem i świątynia żydowska, i ołtarz. Ale to nie było już potrzebne, ponieważ przyszedł Chrystus. Wobec tego Bóg pozwolił, aby na ziemi przestała istnieć obrazowa świątynia, składane w niej ofiary oraz uroczyste święta, były to bowiem jedynie cienie, które w czasie ustalonym przez Boga musiały ustąpić miejsca rzeczywistości. Rok jubileuszowy oraz związane z nim ogłaszanie po całym kraju wolności były więc „cieniem przyszłych dóbr”.

KOŃCZY SIĘ OKRES 6000 LAT DZIEJÓW LUDZKOŚCI

³⁹ Szybko nadchodzi czas urzeczywistnienia tego, czego proroczym cieniem był jubileuszowy rok wolności, która ma być obwołana na całej ziemi wszystkim ludziom dręczonym teraz przez wiele rzeczy, które ich podbijają w niewolę. Z uwagi na sytuację, jaka zaistniała na całej ziemi, oraz z uwagi na panujące na świecie stosunki wydaje się, że nadziejcie wyzwolenia, jakie sprawiał rok jubileuszowy, jest sprawą nader pilną. Najstosowniejszą chwilą na to byłaby niewątpliwie najbliższa przyszłość. Spisane Słowo Boże wskazuje, że właśnie tak będzie. Upłynęła już znaczna część dwudziestego wieku naszej ery. Jak dawno przed naszą erą człowiek został stworzony i osadzony w swej rajskiej ojczyźnie, gdzie teraz jest Azja Południowo-Zachodnia? Biblia święta, która podaje nam prawdziwą relację o stworzeniu człowieka, podaje też chronologię sięgającą aż do czasu, kiedy został stworzony. Można w niej prześledzić tę chronologię, to jest następstwo wydarzeń w czasie, cofając się od roku wyzwolenia ludu Bożego z niewoli babilońskiej, co miało miejsce w pierwszym roku panowania Cyrusa Wielkiego, króla perskiego. — 2 Kronik 36:22, 23; Ezdrasza 1:1-4.

⁴⁰ Możemy zatem zestawić chronologię biblijną z chronologią świecką, dochodząc aż do naszych czasów. Okaze się wtedy, że człowiek zbliża się do końca szóstego tysiąca lat i początku siódmego tysiącletniego okresu swego istnienia. O roku liczonym od stworzenia człowieka mówi się na ogół jako o roku świata, czyli Anno Mundi, i oznacza się go literami A.M. Gdybyśmy teraz zajrzeli do popularnego angielskiego przekładu

38. (a) Dlaczego Bóg pozwolił przestać istnieć świątyni w Jeruzalem, składanym tam ofiarom i obchodzonym świętom? (b) Jaki wniosek nam to nasuwa w odniesieniu do roku jubileuszowego oraz związanego z nim ogłaszania wolności?

39. (a) Co dowodzi, że zbliża się to, czego proroczym cieniem było ogłaszanie wolności w roku jubileuszowym? (b) Na podstawie jakiej informacji można ustalić, jak dawno temu został stworzony człowiek, i który rok można uznać za punkt wyjściowy w rachubie czasu?

40. Mniej więcej od jak dawna istnieje ludzkość i jak można to wywnioskować z uwagi marginesowej zamieszczonej w angielskiej Biblii Autoryzowanej? (Uwaga marginesowa) Z jakiego powodu chronologia żydowska podaje inną datę stworzenia człowieka?

Biblii, tzw. Przekładu Autoryzowanego lub Króla Jakuba, znajdziemy w uwadze marginesowej informację, że stworzenie człowieka nastąpiło w roku 4004 p.n.e. Datę tę podano według chronologii biblijnej obliczonej przez wybitnego prałata irlandzkiego, arcybiskupa anglikańskiego Jakuba Usshera (1581—1656). Gdybyśmy ją przyjęli, wówczas po dodaniu 1996 lat otrzymalibyśmy łącznie 6000 lat. Siódme tysiąclecie życia ludzi powinno by się więc rozpocząć w roku 1997 n.e.*

* Od czasów Usshera prowadzono intensywne badania nad chronologią biblijną. W naszym dwudziestym wieku podjęto niezależne badania, unikając ślepego trzymywania się tradycyjnych kalkulacji chronologicznych nominalnego chrześcijaństwa. Rezultatem tych niezależnych badań było ogłoszenie tabeli chronologicznej, która ustala datę stworzenia człowieka na rok 4026 p.n.e.† Według tej godnej zaufania chronologii biblijnej 6000 lat od stworzenia człowieka skończy się w roku 1975, a siódme tysiąclecie dziejów ludzkich rozpocznie się jesienią 1975 roku n.e.

* *The New Jewish Encyclopedia* (Nowa encyklopedia żydowska) D. Bridgera i S. Wolka, wydana w roku 1962, mówi pod hasłem „Chronologia żydowska” na stronie 91: „Nie wiadomo dokładnie, kiedy zaczęto obliczać czas od Stworzenia. Zdaniem niektórych rozpoczęło się to w drugim wieku n.e. Uznawana różnica między chronologią żydowską a powszechną wynosi 3760 lat. Gdy się doda tę liczbę do bieżącego roku świeckiego, otrzyma się rok liczony według kalendarza żydowskiego. Rok 1960 n.e. jest więc żydowskim rokiem 5720. W chronologii żydowskiej przyjętą się zwyczaj oznaczania lat przed rokiem pierwszym jako „p.n.e.” (przed naszą erą), a lat po roku pierwszym jako „n.e.” (naszej ery).”

Według obliczeń dokonanych przez Żydów rok stworzenia człowieka byłby więc rokiem 3760 p.n.e. Trzeba jednak powiedzieć, że chronologia żydowska odrzuca pomoc, jaką w ustalaniu czasu wydarzeń stanowi ostatnie 27 ksiąg Biblii świętej, nazywanych „Nowym Testamentem” albo „Chrześcijańskimi Pismami Greckimi”, na przykład Dzieje Apostolskie 13:20, 21. — Zobacz artykuł „Dlaczego żydowska rachuba czasu odbiega od naszej” opublikowany w czasopiśmie *Strażnica* z roku 1960 z pierwszym artykułem „Co mówi Zbieracz o uczynkach marnych i pożytecznych”, strony 11—13.

W Piśmie świętym z komentarzami i uwagami krytycznymi, wydanym w roku 1836 przez Adama Clarke’a, doktora praw, członka Londyńskiego Towarzystwa Archeologicznego, podano w tomie 1, na stronie 41, datę stworzenia człowieka: „A.M. 1 = 4004 przed Chr.”.

W wydanym przez Murphy’ego katolickim przekładzie Biblii świętej na język angielski zwanym *Douay* i zawierającym aprobatę kardynała Jamesa Gibbonsa, arcybiskupa Baltimore w stanie Maryland, USA, uwaga marginesowa do Księgi Rodzaju 1:1 brzmi: „A.M. 1; Ante C. 4004”. To znaczy: Anno Mundii 1; Ante Christum 4004 (rok świata 1; 4004 przed Chrystusem).

Z danych chronologicznych, zaczerpniętych z nowego (rok 1940) francuskiego wydania Biblii świętej w przekładzie J. N. Darby’ego wynika, że od stworzenia Adama do narodzenia Mesjasza (Chrystusa) upłynęło 4000 lat. Zgadza się z tym niemiecki duchowny luteranski Abraham Calovius (Calov), urodzony w Prusach w roku 1612, a zmarły w roku 1686. Zobacz dane chronologiczne w szwedzkiej Biblii *Thet är All then Heliga Skrift På Swensko*, wydanej w Lund w Szwecji w roku 1862 (strony CXXI—CXXVIII). Te obliczenia różnią się od chronologii Usshera o 4 lata.

† Zobacz „Tabelę zmiennych dat historycznych” w rozdziale pt. „Uszeregowanie wydarzeń w strumieniu czasu” z IV części książki *„Całe Pismo jest natchnione przez Boga i użyteczne”*.

41. (a) W którym roku został stworzony człowiek według starannych badań chronologicznych przeprowadzonych w dwudziestym wieku? (b) Kiedy według tej chronologii dobiegnie końca szóste tysiąclecie dziejów człowieka?

⁴²Tak więc sześć tysięcy lat istnienia człowieka na ziemi upłynie już wkrótce, jeszcze za życia obecnego pokolenia. Jehowa Bóg jest wieczny, jak jest napisane w Psalmie 90:1, 2 (NW): „O Jehowo, tyś się nam okazał rzeczywistym mieszkaniem z pokolenia na pokolenie. Zanim narodziły się góry albo zanim jakby w bólach rodzenia zacząłeś wydawać ziemię i urodzajny łąd, od czasów niezmiernych po czasy niezmiernie ty jesteś Bogiem.” Z punktu widzenia Jehowy Boga te dobiegające kresu 6000 lat istnienia człowieka są więc zaledwie jakby sześcioma dniami dwudziestoczworgodzinny, bo ten sam Psalm (wiersze 3 i 4) mówi dalej: „Każesz śmiertelnemu człowiekowi powrócić do rozłożonej materii i mówisz: „Wracajcie, synowie ludzcy.” Bo w twoich oczach tysiąc lat jest jak wczorajszy dzień, gdy minął, i jak jedna straż nocna.” W ciągu niewielu lat za życia naszego pokolenia doczekamy więc tego, co Jehowa Bóg może uważać za siódmy dzień istnienia człowieka.

⁴³Jakże dobrze byłoby, żeby Jehowa Bóg uczynił to nadchodzące siódme tysiąclecie sabatnim okresem odpoczynku i wyzwolenia, wielkim sabatem roku jubileuszowego, w którym na całej ziemi nastąpiłoby ogłoszenie wolności wszystkim jej mieszkańcom! Byłoby to dla ludzkości coś niezwykle aktualnego. Urzeczywistnienie tego byłoby czymś jak najbardziej stosownym ze strony Boga, bo pamiętajmy, że ludzkość ma jeszcze przed sobą to, co ostatnia księga Biblii świętej mówi o tysiącletnim królowaniu Jezusa Chrystusa nad ziemią, o millennium panowania Chrystusa. Gdy dziewiętnaście wieków temu Jezus Chrystus przebywał na ziemi, powiedział proroczco o sobie: „Albowiem Syn Człowieczy jest Panem sabatu.” (Mateusza 12:8) Nie jest to zwykły przypadek ani zbieg okoliczności, ale miłościwe zamierzenie Jehowy Boga, żeby królowanie Jezusa Chrystusa, „Pana sabatu”, pokrywało się z siódmym tysiącleciem istnienia człowieka.

⁴⁴Ustanowiony przez dawne prawo Boże rok jubileuszowy był „cieniem przyszłych dóbr”. Rzeczywistość, której był cieniem, na pewno przyjdzie dla dobra całej uciemnionej ludzkości. Błogosławiony czas, w którym to nastąpi, zbliża się szybko. Wkrótce, jeszcze za życia naszego pokolenia, Bóg sprawi swoją mocą, że zabrzmie symboliczny róg, oznajmiając „wyzwolenie w kraju dla wszystkich jego mieszkańców”. (Księga Kapłańska 25:8-10, BT) Bóg przewidział potrzebę tego i zapowiedział to proroczym cieniem w swym starym prawie, które dał za pośrednictwem proroka Mojżesza. Ponieważ prawo Boże było cieniem zapowiadającym ten przyszły wielki ogólnoswiatowy jubileusz, więc Bóg dostarczył w ten sposób pełnej prawnej podstawy pod jego całkowite, wspaniałe urzeczywistnienie. Istnieją więc teraz wszelkie powody, żeby ludzkość została wyzwolona, ale nie przez człowieka, tylko przez Boga Wszechmocnego. Dawno oczekiwany czas tego wyzwolenia jest już bliski!

42. Jak długo istnieje człowiek, jeśli spojrzeć na to z punktu widzenia Jehowy Boga?

43. Jakie działanie ze strony Boga byłoby jak najbardziej na czasie dla ludzkości i jak najbardziej stosowne do urzeczywistnienia zamierzenia Jehowy?

44. Skąd możemy mieć pewność, że stworzenia ludzkie zostaną jeszcze wyzwolone nie przez człowieka, tylko przez Boga?

TABELA WAŻNIEJSZYCH DAT OD STWORZENIA CZŁOWIEKA DO ROKU 7000 A.M.

Data p.n.e.	Data Anno Mundi	Wydarzenie	Odsyłacz
4026		Stworzenie Adama (wczesną jesienią)	1 Mojż. 2:7
3896	130	Narodziny Seta	1 Mojż. 5:3
3096	930	Śmierć Adama	1 Mojż. 5:5
3026	1000	Koniec pierwszego 1000-letniego dnia istnienia człowieka	
2970	1056	Narodziny Noego	1 Mojż. 5:28, 29
2468	1558	Narodziny Sema	1 Mojż. 11:10
2370	1656	Śmierć Matuzalema; spadają wody potopu (w listopadzie)	1 Mojż. 5:27; 1 Mojż. 7:6, 11
2369	1657	Wody potopu ustępują; Bóg ogłasza prawo o świętości krwi	1 Mojż. 9:4-6
2368	1658	Narodziny Arfachsada	1 Mojż. 11:10
ok 2239	1787	Założenie Babel; bestia wychodzi z morza	1 Mojż. 10:8-12; Obj. 13
2026	2000	Koniec drugiego 1000-letniego dnia istnienia człowieka	
2018	2008	Narodziny Abrahama	1 Mojż. 11:32; 12:4
1943	2083	Zawarcie przymierza Abrahamowego	1 Mojż. 12:4, 7
1918	2108	Narodziny Izaaka; początek okresu „około 450 lat”	1 Mojż. 21:2, 5; Dz. 13:17-20
1913	2113	Izaak odstawiony od piersi (w wieku 5 lat); Ismael (mając 19 lat) wysmiewa Izaaka; początek 400 lat utrapienia	1 Mojż. 21:8; 15:13; Dz. 7:6
1858	2168	Narodziny Ezawa i Jakuba	1 Mojż. 25:26
1737	2289	Józef zostaje premierem Egiptu	1 Mojż. 41:40, 46
1728	2298	Jakub udaje się z rodziną do Egiptu	1 Mojż. 47:9
1600	2426	Egipt wybija się jako pierwsze mocarstwo światowe	2 Mojż. 1:8
1593	2433	Narodziny Mojżesza	5 Mojż. 34:7
1513	2513	Pascha; Izrael opuszcza Egipt; koniec 400 lat utrapienia; zawarcie przymierza Prawa u stóp Synaju	2 Mojż. 12:12, 40, 41; 2 Mojż. 15:13, 14; 2 Mojż. 24:6-8
1473	2553	Izrael wkracza do Kanaanu pod dowództwem Jozuego; 10 Tiszri (Etanim) zaczyna się obliczanie lat jubileuszowych	Joz. 5:6; 3 Mojż. 25
1467	2559	Koniec działań wojennych Jozuego w Kanaanie; koniec „około 450 lat” z Dziejów 13:17-20; rozpoczyna się pierwszy w Izraelu rok sabatni (jesienią); początek 350-letniego okresu sędziów	Joz. 11:23; 14:7, 10-15; 3 Mojż. 25:1-7

1916	5943	Pierwszy wypadek użycia zmagazynowanej krwi przez profesora medycyny z uniwersytetu w Chicago; uwięzienie przedstawicieli Watch Tower Society (w czerwcu); w listopadzie kończy się pierwsza wojna światowa	
1919	5944	(Marzec) Zwolnienie, a w następnym roku niewinnienie przedstawicieli Watch Tower Society	
1920	5945	Rozpoczynają się sesje Ligi Narodów, ósmego mocarstwa światowego	
1927	5952	The Watchtower (15 grudn.) ogłasza, że przelewanie krwi będzie jedną z przyczyn pomsty Bożej w Armagedonie — 1 Mojż. 9:3, 4	
1931	5956	(26 lipca) Przyjęcie nazwy „świadkowie Jehowy”	
1935	5960	„Wielki lud” z Objawienia 7:9-17 rozpoznany i opisany na zgromadzeniu w Waszyngtonie oraz w Strażnicy	
1937	5962	Założenie pierwszego wielkiego banku krwi (w Cook County Hospital, w stanie Illinois, USA)	
1938	5963	Chrześcijańscy świadkowie Jehowy zorganizowani w sposób całkowicie teokratyczny	
1939	5964	(Wrzesień) Wybuch drugiej wojny światowej; Liga Narodów przestaje działać	
1945	5970	The Watchtower (z 1 lipca) potępia transfuzję krwi — Ps. 16:4 (Wrzesień) koniec drugiej wojny światowej; (październik) ratyfikowanie Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych	
1957	5982	(Październik) ZSSR wysyła na orbitę pierwszego satelitę; świat dręczy obawy	
1962	5987	(11 października) Papież Jan XXIII otwiera Drugi Sobór Watykański	
1963	5988	Papież Jan XXIII ogłasza na soborze encyklikę „Pacem in terris”, w której słaawi Organizację Narodów Zjednoczonych; 3 czerwca umiera mimo przyjęcia kilku transfuzji krwi	
1964	5989	(Maj) „Satelity obserwacyjne” i satelity z załogami ludzkimi wzmagają napięcie na świecie	
1965	5990	(4 października) Papież Paweł VI odwiedza główną siedzibę ONZ w Nowym Jorku, udziela poparcia Organizacji Narodów Zjednoczonych i prowadzi rozmowy z prezydentem USA. 8 grudnia zamyka Drugi Ekumeniczny Sobór Watykański	
1966	5991	Wzmaga się groźba trzeciej wojny światowej między „królem północy” a „królem południa”. (Dan. 11:5-7, 40) Trwa rozwój organizacji chrześcijańskich świadków Jehowy, a 22 czerwca rozpoczęto w Toronto (Kanada) pierwsze z serii międzynarodowych zgromadzeń okręgowych pod hasłem „Synowie Boży synami wolności”. W sobotę 25 czerwca 1966 wydano książkę Life Everlasting — in Freedom of the Sons of God (Życie wieczne w wolności synów Bożych)	
1975	6000	Koniec szóstego 1000-letniego dnia istnienia człowieka (wczesną jesienią)	
2975	7000	Koniec siódmego 1000-letniego dnia istnienia człowieka (wczesną jesienią)	

²⁸ Pieczętowanie tych „niewolników Boga naszego” rozpoczęło się już w pierwszym wieku naszej ery. Ci „niewolnicy Boga naszego” liczą ogółem 144 000 osób. (Objawienie 7:4-8) Pieczętowanie ostatnich z ich grona, którzy już stanowią tylko pewien ostatek, ma być zakończone przed rozpoczęciem się tysiącletniego panowania „Baranka Bożego”, Jezusa Chrystusa. Z tego by wynikało, że członkowie ostatka tych „niewolników Boga naszego” mieli być popieczętowani na czołach jako szczególna własność Boża pod koniec szóstego tysiąclecia istnienia rodzaju ludzkiego. Właśnie zbliżamy się do tej chwili! Wskazuje na to chronologia biblijna.* Niebawem musi więc nastąpić burza światowa.

²⁹ W jaki więc sposób ta „wielka rzesza” rzeczywiście wychodzi z „wielkiego ucisku”? „Wielki ucisk”, który Jezus Chrystus zapowiedział zgodnie z Daniela 12:1, rozpoczął się w roku 1914 n.e. Właśnie w tym roku, ściślej mówiąc wczesną jesienią tego roku, a więc mniej więcej w porze obchodzenia starożytnego Święta Szalasów lub Kuczek, dobiegły końca „czasy pogan”, „wyznaczone czasy narodów”. (Łukasza 21:24, Bg; NW) Te czasy pogan zaczęły się o tej samej porze roku na 2520 lat przed jesienią roku 1914 n.e., to znaczy w roku 607 p.n.e. (Jeremiasza 41:1 do 43:7; Zachariasza 7:5; 8:19) Wczesną jesienią roku 1914 świat ludzki został wciągnięty w wir pierwszej wojny światowej, której towarzyszyły braki żywności, trzęsienia ziemi i epidemie. Stało się dokładnie tak, jak przepowiedział Jezus. Wszystko to Jezus nazwał „początkiem bólów udręczenia” dla obecnego pokolenia ludzkiego. (Mateusza 24:3-8; Marka 13:3-8; Łukasza 21:10, 11, NW) Pierwszą wojnę światową toczono o panowanie nad światem a przeciw Królestwu Bożemu. Dlatego pobudziło to Boga do gniewu.

³⁰ W jakiej mierze Bóg miał wyrzucić na narody swój gniew po skończeniu się w roku 1914 „wyznaczonych czasów narodów”, kiedy nastąpił czas na ustanowienie Jego Królestwa? Czyciele Boga wskazali proroczo na zasięg Jego gniewu, mówiąc według Objawienia 11:16-18(NW): „Dziękujemy ci, Jehowo Boże, Wszechmocny, któryś jest i któryś był, że wzięłeś swą wielką moc i zacząłeś królować. Lecz narody się rozgniewały i przyszedł gniew twój i wyznaczony czas dla umarłych, aby byli sądzeni, i aby dać nagrodę twym niewolnikom, prorokom i świętym, i tym, którzy się boją imienia twego, małym i wielkim, i aby przywieść do ruiny tych, którzy rujnują ziemię.”

³¹ Podczas pierwszej wojny światowej oddani Bogu badacze Biblii byli skłonni sądzić, że ten konflikt światowy doprowadzi stopniowo do

* Zobacz tabelę na stronach 22 do 25.

28. Kim są ci „niewolnicy Boga naszego” i co nastąpi wkrótce po „opieczętowaniu” ostatniego z nich?

29. (a) Kiedy się zaczął przepowiedziany przez Jezusa „wielki ucisk”? (b) Co w tym czasie działo się na ziemi i dlaczego pobudziło to Boga do gniewu?

30. W jakiej mierze według Objawienia 11:16-18 Bóg wyrzuci swój gniew?

31, 32. Dlaczego Bóg nie doprowadził od razu do pełnego wykonania swego wyroku na niegodziwych narodach?

założenie, że cierpiący w ogniu piekielnym są w tak dogodnej odległości od tych, którzy się znajdują w niebie, że mogą z nimi swobodnie rozmawiać? Czy są tak blisko nich, że mogą widzieć mieszkańców nieba i obserwować, co robią? Czyż mieliby się porozumiewać z zażywającymi chwały niebiańskiej, a nawet dyskutować z nimi na określony temat? - Zobacz zeszłoroczną *Strażnicę* (3) z artykułem do studium pt.: „Umarli, których czeka zmartwychwstanie” strony 2,3, paragrafy od 11 do 16.

20. Ktoś mógłby jednak zapytać: Czy Jezus miał jakąś podstawę lub precedens, który by go upoważniał do takiego przedstawienia umarłych, jak gdyby byli żywi i nawet rozmawiali, aby tym sposobem uwypuklić zdarzenie szczególnie dramatyczne? Owszem! Napotykamy przy tym dalsze interesujące podobieństwo między sposobem wyrażania się Jezusa i Izajasza. Prorok Izajasz przepowiedział w natchnieniu wstrząsający upadek i zagładę dynastii królów babilońskich. Zdarzenie to oznaczało tak krawcowe odwrócenie sytuacji, że nawet królowie innych narodów, z których każdy leżał złożony w swojej wnęce wielkiego Szeolu, na przybycie „króla babilońskiego” jakby się zbudzili i zdźwignęli szyje, mówiąc pełni zdumienia: „Ty również padłeś bezsilny jak i my, stałeś się do nas podobny! Do Szeolu strącony twój przepych (...). Robactwo jest twoim posłaniem, robactwo też twoim przykryciem.” Poza

20. Jak prorok Izajasz użył podobnej metody do przedstawienia dramatycznej zmiany?

KIEDY czytamy Słowo Boże, Biblię, nieodparcie nawiązuje się nam przekonanie, że Bóg wie, co nam niesie przyszłość. Wszystkie przejmujące trwogą wydarzenia naszych czasów zostały przecież zapowiedziane przez Niego już przed wiekami i rozgrywać się na scenie świata dokładnie według ustaleń Jego „rozkładu czasu”. Nie znaczy to, jakoby Bóg Wszechmocny był odpowiedzialny za wszystko, co się w ciągu stuleci działo na ziemi. On sam wyjaśnia, że to ludzie „ze swej strony postąpili zgubnie”, że „skaza jest ich własna”. (5 Mojż. 32:5, NW) Chodzi raczej o to, że w bezkresnej swej mądrości zdołał z góry określić, dokąd zmierzają będa narody, a dla pokierowania nimi i zachęcenia nas spowodować, że te wydarzenia zostały proroczo opisane w Jego Słowie, Piśmie świętym.

Z tej przyczyny sprawą bardzo interesującą jest dla człowieka poznanie owego „rozkładu czasu”, gdyż tym sposobem osiągnie bezcenną wiadomość o tym, gdzie się znajdujemy w strumieniu czasu. Dowie się ponadto, jakie wypadki mają jeszcze nastąpić na arenie świata. Wyposażony w tego rodzaju informacje może tak pokierować swoim życiem, żeby ominąć czyhające na niego nieszczęścia.

Biblijny „rozkład czasu” wskazuje na przykład, że się znaleźliśmy u progu nowej ery, że nasza ziemia ma jeszcze za życia obecnego pokolenia doznać szeregu wstrząsających zmian, które niewątpliwie wywrą wpływ i na twoje życie, czytelniku, oraz na życie każdego człowieka w ciągu całej leżącej przed nami przyszłości. Wynika bowiem z niego, iż przed nami jest dzień, kiedy Bóg da wyraz swemu zagniewaniu na wszelką niegodziwość i w związku z tym stoczy bitwę w miejscu nazwanym przez Biblię „Armagedonem”. Po tej walce nastąpi chwalebne, tysiącletnie królowanie Jezusa Chrystusa. (Obj. 16:16; 20:4-6) Wielka jest rzeka ludzi, którzy wierzą w te obietnice i dostosowują swoje życie do Słowa Bożego w nadziei dostąpienia nadchodzących błogosławieństw.

Skąd jednak możemy być pewni, że te obietnice niezawodnie się spełnią? Odpowiedź jest prosta: Ponieważ są to obietnice boga, u którego kłamstwo jest niemożliwe. (Hebr. 6:18, NW) Są to wydarzenia umieszczone w Boskim „rozkładzie czasu”. - Mat. 24:34,35.

Księga Kaznodziej (3:1-8) podaje nam na przykład takie zapewnienie Stwórcy: „Każda rzecz ma

7
tym król ten nie został jak inni królowie złożony do własnej nisy, lecz „wyrzucony (...) jak ścierwo obrzydliwe”. (Izaj. 14:4,10,11,19, BT) Szereg przekładów Biblii, a wśród nich polskie tłumaczenie ks. Wujka, w tekście Izajasza 14:12 określa „króla babilońskiego” mianem „Lucyfera” i dość powszechny jest pogląd, że słowa te odnoszą się do Szatana Diabła. Jeżeli wyjść z takiego założenia, to Szatan zamiast sprawować władzę nad piekłem i podtrzymywać tam ogień, jest nawet na własnym terenie poniżony i wzgardzony. Nic więc dziwnego, że komentatorzy chrześcijaństwa wolą nie powoływać się na to proroctwo dla poparcia swej doktryny o wiecznych mękach.

21. Ani Pismo święte, ani zdrowy rozsądek nie dają podstawy do wnioskowania, iż Jezus w tym miejscu nagle podał dosłowny opis tego, co się gdzieś dzieje. Przypowieść lub porównanie jest alegorią, przechośnią, po prostu obrazowym przedstawieniem pewnych prawd lub zdarzeń. Jak przy innych unaocznieniach, tak i w tym wypadku Jezus użył żywego obrazu słownego, czyli opowiadania, aby uwypuklić swoją myśl; tym razem nawet chodziło o coś, co już przydarzyło się dwóm klasom ludzi. Upewnienie się, co właściwie znaczą treść tej przypowieści, i to zarówno za dni Jezusa, jak i na nasze czasy - musimy pozostawić do następnego wydania czasopisma *Strażnica*.

21. Czy przypowieści Jezusa można pojmować literalnie? Jeżeli nie, to jakiemu celowi miały one służyć?

swój czas i każde przedsięwzięcie ma swój czas pod niebem. Jest (...) czas wojny, i czas pokoju.” Bez wątpienia więc istnieje ściśle ustalony czas na stoczenie walki Armagedonu, a także czas rozpoczęcia tysiącletniego pokojowego panowania Chrystusa.

Dokładne studium Biblii doprowadza do zrozumienia tego faktu, że na podstawie danych występujących w proroctwach biblijnych można przewidywać i z góry oczekiwać pewnych wydarzeń na świecie. Na przykład Jezus Chrystus ze studium świętych Pism Hebrajskich wiedział, iż przeznaczone mu było cierpienie, śmierć, a następnie zmartwychwstanie do nowego życia. Upowiedział więc uczniów, że „musi pójść do Jerozolimy, wiele wycierpieć od starszych, arcykapłanów i uczonych w Piśmie, że musi być zabity i trzeciego dnia wzbudzony z martwych”. (Mat. 16:21-23) A oto, jak Jezus wyjaśnił, dlaczego im przedstawia takie proroctwa: „Teraz powiedziałem wam, zanim się to stanie, abyście uwierzyli, gdy się to stanie.” (Jana 14:25-29) Na tym właśnie polega korzyść, jaką daje znajomość proroctw i z kolei oglądanie ich urzeczywistnienia. Stawszy się naoczniymi świadkami spełnienia obietnic Bożych, nabywamy wiary i siły oraz możemy z ufnością wyczekiwać, że będziemy oglądać spełnienie się dalszych obietnic. Natomiast ludzie nie mający wiary nie korzystają z cennej wartości, jaką w sobie zawiera Boski „rozkład czasu”.

PROROCTWA UDZIELAJĄ ZACHĘTY

Obietnice i proroctwa Boże stanowią dla Jego sług zachętę. Oto przykład: Już na długo przedtem, zanim Hebrajczycy popadli w niewolę egipską, Bóg rzekł do Abrahama: „Wiedz i znaj naprzód, iż gościem będzie potomstwo twoje w ziemi nie swojej i podbiją ją w niewolę; i utrapią je przez czterysta lat.” (1 Mojż. 15:13, Wk) Początek tego utrapienia datuje się od czasu, gdy w roku 1913 p.n.e. Ismael, syn Egipcjanki Hagar, wyszydził Izaaka. Odjąwszy czterysta lat od roku 1913, dochodzimy do roku 1513 p.n.e., a dokładnie w tym roku Bóg wyzwolił Izraelitów z jarzma egipskiego. Znajomość tego proroctwa danego Abramowi mogła cierpiącym w niewoli i uciemiężonym Żydom służyć za wydajne źródło

*Gdzie się
znajdujemy
WEDŁUG*

*Bożego
rozkładu
czasu?*

pokrzepienia, gdyż zawierało ono zarazem zapowiedź wyzwolenia. - 1 Mojż. 50:24,25.

Drugim przykładem tego, jaką zachętą może być znajomość proroctwa, stała się utrwalona na piśmie zapowiedź Jeremiasza. Jehowa natchnął swego proroka Jeremiasza do napisania, że Żydzi dostaną się do niewoli w Babilonie, podczas gdy kraj ich będzie leżał spustoszony przez siedemdziesiąt lat. (Jer. 29:10) Prorok Daniel czerpał w Babilonie z tych proroczych słów pociechę i zachętę; wyglądał uwolnienia swego ludu i powrotu do Jeruzalem, co istotnie nastąpiło w roku 537 p.n.e., dokładnie siedemdziesiąt lat po tym, gdy po ucieczce ostatnich Żydów do Egiptu, niedługo po zburzeniu Jeruzalem, ziemia judzka przestała być zamieszkała. Mamy tu zarazem dalsze potwierdzenie dokładności Boskiego „rozkładu czasu”.

Na początku pierwszego stulecia naszej ery wierni Żydzi na podstawie zapisanych proroctw oczekiwali Mesjasza. Prorokowi Danielowi powiedziano, „że od wyjścia słowa o przywróceniu i zbudowaniu Jeruzalem aż do Mesjasza woda będzie tygodni siedem, potem tygodni sześćdziesiąt i dwa”. (Dan. 9:24,25) Innymi słowy miało do tego czasu przeminąć sześćdziesiąt dziewięć tygodni lat, czyli 483 lata (gdyż są to symboliczne tygodnie). (Ezech. 4:6) Dekret o odbudowaniu miasta Jeruzalem i jego murów wydał król Artakserkses w roku 455 p.n.e. (Neh. 2:1-8) Licząc od tego punktu dziejowego, owe 483 lata powinny się zakończyć w roku 29 n.e. W tymże roku 29 n.e. Jezus z Nazaretu został namaszczoney duchem świętym i od tego czasu stał się Jezusem Chrystusem, czyli Jezusem Mesjaszem, Pomazańcem. W tym samym jeszcze roku Andrzej, brat Szymona Piotra, oświadczył: „Znaleźliśmy Mesjasza (to znaczy: Chrystusa).” (Jana 1:41) Nastąpiło to więc dokładnie według przepowiedni, którą kilkadziesiąt lat wcześniej podał prorok Daniel.

Skoro proroctwa i obietnice Boże w ciągu minionych stuleci stanowiąły dla ludzi zachętę, to i my, którzy żyjemy u schyłku teraźniejszego systemu rzeczy, niewątpliwie postąpimy słusznie, gdy dla własnej zachęty i pokrzepienia zwrócimy się do tego samego źródła. - Rzym. 15:4.

KONIEC CZASÓW POGAN

Obecne pokolenie żyje w czasach nader krytycznych, czasach przełomowych. Potwierdzają to zarówno proroctwa biblijne, jak i chronologia. Stoimy u progu Armagedonu, walki Bożej, w której zetrze On z powierzchni ziemi niegodziwców. Oznacza to zarazem, iż żyjemy u progu niezmierzonego, pokojowego, sprawiedliwego panowania Chrystusa, które ma się rozpocząć bezpośrednio po tej bitwie. A skąd możemy być tego pewni? Na podstawie proroctw i niezawodnego „rozkładu czasu” ustalonego przez samego Boga. - 2 Tym. 3:1-5; Mat. 24:21; 2 Piotra 3:13.

Weźmy pod uwagę czynnik czasu, o którym nadmieniał Jezus; rzekł on: „Jeruzalem będzie zdeptane przez pogan, aż się dopełnią czasy pogan.” (Łuk. 21:24) Następnie w myśli jego słów miał powstać „naród przeciwko narodowi i królestwo przeciwko królestwu, i będzie głód, i mór, a miejscami trzęsienia ziemi. Ale to wszystko dopiero początek boleści.” (Mat. 24:7,8) „Czasy pogan” („Wyznaczone czasy narodów”, NW) wspomniane przez Jezusa, wskazują na okres, w którym nie miało być na ziemi rządu reprezentującego Jehowę, a sprawowanego przez potomków z królewskiej linii Dawida - rządu, który by w jakimkolwiek sensie wtrącał się do panowania narodów pogańskich. Kiedy więc te „czasy” się zaczęły i jak długo miały potrwać?

Owe czasy pogan zaczęły biec od roku 607 p.n.e., kiedy to król Babilonu zburzył Jeruzalem, stolicę rządu, reprezentującego na ziemi Boga. A jak wynika z czwartego rozdziału proroctwa Daniela, miały trwać przez siedem symbolicznych czasów. W księdze Daniela znajdujemy proroctwo o Królestwie Bożym (Dan. 4:34), które wskazuje, kiedy wybraniec Boga otrzyma prawo do panowania (Dan. 4:17,25,32); miało to nastąpić właśnie po upływie okresu „siedmiu czasów”. Z Biblii wynika, że każdy z tych „czasów” obejmuje 360 lat, a stąd siedem czasów trwało 2520 lat.* Okres ten skończył się jesienią roku 1914 naszej ery. Fakt ów ma doniosłe znaczenie, gdyż

według proroctw związanych z Boskim „rozkładem czasu” miała po roku 1914 nastąpić na ziemi wyraźna zmiana. A czy nastąpiła?

POTWIERDZENIE KONCA

Ponad trzydzieści pięć lat przed rokiem 1914 świadkowie Jehowy ogłaszali, że będzie to rok znamienny. Już w roku 1877 w publikacjach swych ostrzegali, że w roku 1914 Królestwo Boże położy kres panowaniu pogan. Mocno wierzyli, że proroctwo Jezusa o zakończeniu tego systemu rzeczy okaże się prawdą oraz że po upływie czasów pogan w pełni zapanieje mesjańskie Królestwo Boże, a pogańskie mocarstwa zostaną z ziemi wyrugowane.

Na początku roku 1914 nic jednak nie wskazywało na to, że tak bliski jest wstrząs ogólnosiwiatowy. Między narodami panował pokój. Sytuacja na świecie wyglądała jak sen kpiarza, a wielu rzeczywistocie sobie kpiło. Dopiero pod koniec czerwca 1914 roku świat dostał się w płasy nieustabilizowania. Do października owego roku było już rzecz jasną, że proroctwo Jezusa się spełniło i „wyznaczone czasy narodów” dobiegły końca. Historycy i politycy mówią o roku 1914, iż jest to „linia graniczna w historii”, „dzień, kiedy świat oszalał”, „punkt zwrotny”, od którego „świat rozpoczął marsz ku zagładzie”. Według Boskiego „rozkładu czasu” ściśle taki właśnie miał być rok 1914, wyznaczający kres czasów pogan.

Pierwsza wojna światowa nie rozstrzygnęła problemów świata. Rozsiała jedynie załazki tego, co za życia tego samego pokolenia pogrążyło świat w następną, jeszcze większą wojnę, mianowicie w drugą wojnę światową. Niebawem wybuchły również mniejsze wojny i przewroty. Jezus przepowiedział, że koniec czasów pogan stanowić będzie dla ziemi „początek boleści”, i tak rzeczywistość się stało.

Od roku 1914 na ziemi panują też niespotykane dotąd klęski głodu. Niedożywienie dotknęło więcej niż dwa razy tyle ludzi, co łącznie w przeciągu poprzednich 900 lat. Rozszalały się i nadal jeszcze się szerzą groźne epidemie. Choroby takie, jak: zaburzenia nerwowe i psychiczne, dolegliwości serca czy rak, osiągały rozmiary klęski ogólnosiwiatowej. A trzęsienia ziemi również stanowią niebezpieczeństwo, które się coraz bardziej nasila. Coroczny haracz w postaci śmiertelnych ofiar trzęsień ziemi jest od roku 1914 dziesięć razy większy niż dawniej.

Wydarzenia te trafnie uwypuklają dokładność Boskiego „rozkładu czasu”. Sprawiają, że na własne oczy oglądamy spełnianie się proroctw. Mówią nam o tym, o czym też już wie Szatan Diabeł, mianowicie, że stoimy u progu Armagedonu, że jego nieczne panowanie dobiega końca, że słowa: „Przyjdź Królestwo Twoje” niedługo staną się na ziemi dopełnioną rzeczywistością. - Obj. 12:12.

KONIEC 6000 LAT

Przy rozważaniu tych faktów biblijnych uwagę naszą przyciąga jeszcze inna okoliczność. Według chronologii biblijnej przeminęło już ponad pięćdziesiąt lat „czasu końca” teraźniejszego, niegodziwego systemu rzeczy. Czas ten rozpoczął się jesienią roku 1914 n.e. z upływem „wyznaczonych czasów narodów”, a obecnie już znacznie posunął się naprzód. Jezus powiedział, że „to pokolenie”, które oglądało początek omawianego okresu w roku 1914, ujrzy też jego koniec. Pokolenie, które w roku 1914 było na tyle dorosłe, żeby rozumieć znaczenie dziejących się dookoła wypadków, nie jest już młode. Nie pozostało mu wiele lat do przeżycia. Niejedni ludzie należący do tego pokolenia nawet już pomarli. Jezus wskazał jednak, że w chwili przemianowania tego złego systemu rzeczy zarówno w niebie, jak i na ziemi, będą jeszcze żyli członkowie „tego pokolenia”. (Łuk. 21:32,33) Jak długo więc potrwa jeszcze, zanim Bóg przystąpi do wytracenia niegodziwców i zapoczątkuje udzielanie błogosławieństw wynikających z panowania Jego Królestwa?

Warto tu zwrócić uwagę na okoliczność, że jesień roku 1975 wyznacza koniec 6000 lat istnienia ludzkości. Upewnia nas o tym godna zaufania chronologia, zachowana w samej Biblii. Co ten rok będzie oznaczał dla ludzkości? Czy właśnie wtedy Bóg wykona wyrok na złych i wprowadzi tysiącletnie panowanie swego Syna, Jezusa Chrystusa? Bardzo możliwe, że tak, musimy jednak poczekać, aż się o tym

* Zobacz książkę pt.: „Babylon the Great Has Fallen!” God's Kingdom Rules! („Upadł Babilon Wielki!” - panuje Królestwo Boże!), strony 174-181.

przekonamy. Co do tego wszakże możemy być pewni: pokolenie, o którym Jezus mówił, że ujrzy te wydarzenia, niedługo zniknie. Pozostało więc niewiele czasu. Według Boskiego „rozkładu czasu” znajdujemy się w końcowych dniach systemu podłości, który wkrótce przeminie na zawsze. Tuż przed nami jest chwalebny nowy porządek rzeczy. Stanowi to słuszny powód do radości dla wszystkich chrześcijan, gdziekolwiek się znajdują. Tak, radują się oni,

gdyż bliskie jest spełnienie ich modlitw o Królestwo Boże. - Łuk. 21,28.

Pamiętajmy więc o napomnieniu Pana Jezusa, które padło z jego ust, kiedy mówił o naszych czasach: „Nadal więc czuwajcie, w każdą porę zanosząc błagania, abyście zdołali uniknąć tego wszystkiego, co się ma wydarzyć, i utrzymali swoje stanowisko przed Synem Człowieczym.” (Łuk. 21,36,NW) Prośbwa są niezawodne; czas jest krótki.

ODSTONIĘCIE PEWNEJ TAJEMNICY BIBLIJNEJ

NIERAZ spotkać się można wśród ludzi z takim usprawiedliwieniem: „Czego nie wiem, o to mnie serce nie boli.” W gruncie rzeczy jednak wielu już przypłaciło niewiedzę życiem. Szczególnie niebezpieczna jest ciemnota religijna, gdyż nieuchronnie prowadzi do śmierci, jak na to wskazał Jezus w odniesieniu do przywódców stronnictwa faryzeuszy. Oświadczył on: „Ślepi są przewodnikami ślepych, a jeśli ślepy ślepego prowadzi, obaj w dół wpadną.” (Mat. 15:14) Istnieje pewna wielka tajemnica, potworne oszustwo, które od początku dziejów człowieczych przyprowadziło o gwałtowną śmierć więcej ludzi, niż cokolwiek innego. Chodzi tu o tajemnicę religijną opartą na chytrze ukartowanej intrydze, sięgającej swymi początkami zarania ludzkości. O początkach owej wielkiej tajemnicy wspomina pierwsza księga Biblii, a ostatnia jej księga opisuje, jak miała osiągnąć szczyt rozwoju i jak w obecnym okresie dziejów ludzkich, po upływie przeszło 4000 lat od swego powstania, miała być odsłonięta, czyli wykryta i zdemaskowana.

Tajemnica ta ma określoną nazwę i opisano ją bliżej pod postacią zdeprawowanej niewiasty. „A na jej czole wypisane imię - tajemnica: „Wielki Babilon, macierz nierządnic i obrzydliwości ziemi.” (Objawienie /Apokalipsa/ 17:5,8T) Powiedziano o niej, że wywierała wpływ na wszystkie narody i oznajmiono, że czeka ją niechybna zagłada: „Drugi anioł postępował za nim, wołając: „Upadł już! Upadł Babilon Wielki, który upoił wszystkie narody budzącym namietność winem swego wszeteczeństwa!” - Obj. 14:8,NW.

Starożytne miasto Babilon założył Nemrod na podłożu buntu przeciwko Bogu. Po latach Babilon stał się potęgą światową, w której dominującą rolę odgrywała religia. Obaliło go w roku 539 p.n.e. perskie mocarstwo światowe, choć samo miasto istniało nadal. Ostała się także religia babilońska, która zdołała wycisnąć swoje piętno na wszystkich religiach pogańskich, a w IV wieku naszej ery jej zwolennicy doprowadzili do tego, że przejęli nadzór nad odstępstwem „chrześcijaństwem”. Proces ten zaznaczył się szczególnie w katolickim odłamie chrześcijaństwa oraz w Kościołach wschodnich. A jaki wpływ miała religia babilońska na protestantyzm, jeśli w ogóle na niego wpłynęła? Przed uzyskaniem odpowiedzi na to pytanie nie potrafiłbyśmy całkowicie odejść od tajemnicy Babilonu Wielkiego.

PROTESTANCKA REBELIA

Wprawdzie już wcześniej istniały w chrześcijaństwie odłamy protestujące i buntujące się przeciwko rzymskokatolickim roszczeniom do suprematu papieża, między innymi wschodni Kościół prawosławny, to jednak ruch protestancki ukształtował się dopiero w XVI wieku. Nazwano go Reformacją. Nasuwa się tu szereg pytań: Co zostało zreformowane? Czy odrzucono podstawowe założenia odstępczego chrześcijaństwa? Czy Reformacja jedynie skorygowała nauki religijne Kościoła katolickiego, czy też była to kompletna reforma, zmierzająca do przywróce-

nia prawdziwego wielbienia praktykowanego za dni apostołów Jezusa Chrystusa?

5 Płomień protestanckiego ruchu religijnego wzniecił 31 października 1517 roku ksiądz katolicki Marcin Luter. Oburzał go prowadzony przez katolików handel odpustami. Tego dnia Luter przybił na drzwiach kościoła zamkowego w niemieckim mieście Wittenberdze listę 95 tez, godzących w Kościół rzymskokatolicki. Kiedy Luter odmówił odwołania swoich tez, papież Leon X wyklął go z Kościoła. Wcale się tym nie przejmując, dnia 10 grudnia 1520 roku Luter spalił publicznie bullę z kłatwą papieską. Ogłosił ponadto swoją interpretację tajemnicy biblijnej, wskazując na Rzym, jako na nowy Babilon, i oświadczył: „Wyjdźmy stamtąd, aby się stał mieszkaniem smoków, złych duchów, koboldów i czarownic, a imieniem Jego na wieki niech będzie zamieszanie.” Protestantyzm w ogólności faktycznie trzyma się dotąd tego rozwiązania tajemnicy co do tożsamości nierządnic Babilon i stosuje do hierarchii rzymskokatolickiej takie określenia, jak: *Babilonka* i *skarlatnica*. (Zobacz *New International Dictionary* Webstera, wydanie nieskrócone 1961 i 1934). Zobaczmy więc, czy to rozwiązanie opiera się na dowodach.

6 Po wystąpieniu Lutra wydarzenia potoczyły się szybko. Karol V, cesarz Świętego Cesarstwa Rzymskiego, zwołał w roku 1529 sejm do Spiry. Sejm ten ogłosił uchwałę popierającą nauki Kościoła rzymskiego. Niemniej jednak dnia 19 kwietnia 1529 roku sześciu księząt, którzy stanęli po stronie Lutra, oraz deputowani trzynastu miast Rzeszy *zaprotestawali* formalnie i uroczyście przeciw owej uchwale sejmowej. Od tego czasu w odniesieniu do zwolenników Lutra zaczęto używać nazwy „protestanci”; później pojęcie to nabrało szerszego znaczenia i objęło także kalwinów oraz inne odłamy religijne, zbuntowane przeciw papieżowi rzymskiemu. Dnia 31 grudnia 1530 roku doszło do zawiazania Ligi Protestantckiej w Schmalkaldzie.

7 Od roku 1531 pojawiali się na widowni dalsi reformatorzy protestanccy. W tymże roku król angielski Henryk VIII zerwał z papieżem rzymskim i stanął na czele narodowego Kościoła anglikańskiego, narzucając miejscowemu duchowieństwu zwierzchność królewską. W roku 1534 nadano mu tytuł „Głowy Kościoła” i tak papież rzymski utracił na terytorium Anglii wszelką władzę. Kiedy rozpoczęła się kolonizacja Ameryki, dotarły tam liczne sekty religijne, a po amerykańskiej wojnie wyzwolenczej z lat 1775-1783 oraz po zerwaniu z Kościołem anglikańskim utworzono na miejscu protestancki Kościół episkopalny Ameryki. Zagwarantowany konstytucyjnie rozdział między kościołem a państwem sprawił, że Ameryka stała się ojczyzną ponad dwustu organizacji religijnych, z których każda chce uchodzić za chrześcijańską.

8 Podobnie więc jak to miało miejsce w Kościele katolickim, również protestantyzm wskutek zaciekłych sporów i nacjonalizmu swoich wyznawców został poszarpany na liczne odłamy i grupy. W różnych częściach świata, gdzie tylko chrześcijań-

* Zobacz książkę „New Light on Martin Luther” Alberta Hymy, profesora historii na Uniwersytecie Michigan (USA), wyd. 1958; str. 284.

Zobacz dzieło „Deutsche Geschichte im Zeitalter der Reformation” Leopolda von Ranke, Leipzig, 1881; zobacz też „The Golden Age” („Złoty Wiek”) z 30 grudnia 1936, strony 206-208.

* Bliższe dane na potwierdzenie tego znaleźć można w wydanej przez Towarzystwo Watch Tower 704-stronicowej książce pt.: „Babylon the Great Has Fallen!” „God's Kingdom Rules!” („Upadł Babilon Wielki!” - panuje Królestwo Boże!).

4
czas. Wyznaczył czas na każde swoje zamierzenie. Skoro przybieciał nowy system rzeszy, możemy się cieszyć, że ośnośne proroctwo spełnia się na pewno i dokładnie w ustalonym czasie. Dzisiejsi prawdziwi wielbiciele nie trwożą się więc, jak ludzie świeccy, ponieważ wiedzą, że ich Bóg, Jehowa, pro-

wadzi ich ścieżkami sprawiedliwości i oznajmia im naprzód, czego się mają spodziewać oraz kiedy się tego spodziewać. Proroctwo Amosa 3:7 stwierdza wyraźnie: „Nie uczyni Pan, Jahwe /albo: Jehowa/, niczego, by nie wyjawiał swego zamiaru sługom swym, prorokom.” - BT.

Mądre spożytkowanie czasu, JAKI JESZCZE POZOSTAŁ

WIELU jest w tym świecie ludzi, szczególnie naukowców, pedagogów i działaczy politycznych, którzy uznają pogląd, że człowiek istnieje na ziemi od milionów lat. Wierzą, iż człowiek doszedł do swego obecnego stanu rozwoju dzięki procesowi ewolucji, a proces ten będzie trwał w nieskończoność. Z tego też powodu uważają, że człowiek ma nieograniczone możliwości i bieg czasu bynajmniej mu nie przeszkodzi w urzeczywistnieniu planów. Chrześcijańsin nie daje się jednak omamić przez tę doktrynę, pochodzącą od samego Szatana. Główny ten przeciwnik Boży chciałby wszystkim ludziom wmówić przekonanie, że na nic nie ma ustalonego czasu, nawet na spełnienie zamierzeń Bożych. Tymczasem chrześcijanin, ufnie polegając na Bogu i Jego Słowie, zdaje sobie sprawę, że w teraźniejszym systemie rzeczy przed człowiekiem nie rozpościera się nieograniczona przyszłość. Wie dobrze, gdzie się znaleźliśmy w strumieniu czasu, wie, że wkrótce zostaną wykonane wyroki Boże, wydane na ten system rzeczy.

2 Wyposażony w dokładną wiedzę o Jehowie i Jego zamierzeniach, chrześcijanin odrzuca spekulacje ludzi. Obejmuje to między innymi spekulatywne twierdzenia historyków, którzy nie wierzą Biblii, lecz różnym wydarzeniom z dziejów ludzkich przypisują zupełnie fantastyczne daty. Na temat nieścisłości takich dat niejaki C. W. Ceram w książce *The Secret of the Hittites* (Tajemnica Hetytów) napisał w rozdziale zatytułowanym: „Nauka o ustalaniu dat historycznych”, co następuje:

„Na każdym, kto po raz pierwszy zapoznaje się z historią starożytną, musi wywrzeć wrażenie fakt, że współcześni historycy tak pewnie wyznaczają daty poszczególnych wydarzeń sprzed wielu tysięcy lat. W trakcie dalszych studiów, jeśli w ogóle coś go będzie dziwiło, to właśnie ten fakt, przy czym zdumienie jego będzie coraz bardziej wzrastać. Przy badaniu materiałów źródłowych historii starożytnej przekonujemy się bowiem, jak skąpe, niedokładne czy wręcz nieprawdziwe były różne zapisy już od razu wtedy, gdy je sporządzano. A skoro od początku te informacje były ubogie, to ileż uboższe docierają do nas: nadgrzyzione zębem czasu lub uszkodzone przez niedbałość, a nawet brutalne obchodzenie się z nimi ze strony człowieka.

„Faktem jest, że im dłużej kontynuujemy nasze studia, tym mniejsze wrażenie pozostawiają daty, w stosunku do których początkowo odczuwaliśmy tak wielki respekt. Zaczynamy uznawać ogólne ramy chronologii historycznej za to, czym są rzeczywiście - za czysto hipotetyczną strukturę, która grozi rozerwaniem w każdym punkcie spojenia. Zawiła i niepewna, daje nam ona obraz dziwnie kapryśnej historii, gdy tymczasem intuicja podpowiada nam, że starożytne cywilizacje musiały mieć jakiś rozsądny i usystematyzowany rozwój. Kiedy w naszych studiach dochodzimy tak daleko, zaczynamy powątpiewać o każdej dacie!

„Oto przykład podrywający zaufanie do chronologii: Badacze trudząc się przez całe stulecie musieli w końcu

1. Jakie myślnie poglądy mają dzisiaj liczni ludzie?
2,3. (a) Co można powiedzieć o licznych datach, podawanych przez historyków świeckich? (b) Co jest w tych sprawach najpewniejszym przewodnikiem?

przesunąć datę zjednoczenia Egiptu przez króla Menesa, który zapoczątkował pierwszą dynastię egipską, z roku 5867 przed Chr. na rok 2900 przed Chr. Ale nawet ta późniejsza data, uważana za właściwy początek historii Egiptu, nie jest jeszcze ustalona z całą pewnością. (...)

„Skoro jednak zagłębimy się w sprawę jeszcze bardziej, respekt dla osiągnięć pracy badawczej nad historią powróci. Przekonamy się, że uczeni starannie odróżniają daty „pewne” od „przypuszczalnych”. I odkrywamy, że ramy chronologiczne historii starożytnej opierają się conajmniej na kilku trwałych punktach. Pewne kluczowe daty, wokół których ustawione są inne, można ustalić prawie bezbłędnie. Są to właśnie daty „pewne”.

3 Zatem wątpliwa jest większość dat ustalonych przez historyków niezależnie od chronologii biblijnej. Tylko kilka „pewnych”, czyli „absolutnych” dat, takich jak rok 539 p.n.e., można przyjąć z całym zaufaniem. Chrześcijańsin ufający Słowu Jehowy wiedzą, że wewnętrzne świadectwo Biblii jest w tych sprawach najpewniejszym przewodnikiem. Okoliczność ta pomaga nam ustalić z wielką dokładnością, dokąd dopłynęliśmy w strumieniu czasu, zwłaszcza jeśli wziąć pod uwagę siódmy okres albo „dzień” spośród tych, o których wspomina księga 1 Mojżeszowa. - 1 Mojż. 2:2,3.

SIÓDMY DZIEŃ

4 Z wiarogodnej chronologii biblijnej wynika, że Adam został stworzony w roku 4026 p.n.e., prawdopodobnie jesienią, a było to pod koniec szóstego dnia stwarzania. Następnie Bóg przyprowadził do człowieka różne zwierzęta, aby im nadał nazwy. Księga 1 Mojżeszowa zawiera jednak takie słowa Jehowy c Adamie: „Niedobrze być człowiekowi samemu.” (1 Mojż. 2:18) Adam mógł zdać sobie sprawę ze swego samotnego stanu bardzo szybko, nawet już po kilku dniach czy tygodniach. Potrafił sobie uświadomić, że przydałoby mu się takie stworzenie ziemskie, z którym by mógł się porozumiewać, dzielić doświadczenia i całe życie. Zającie nadawania nazw zwierzętom też nie musiało trwać zbyt długo. Można było stosunkowo szybko ponazywać podstawowe rodzaje zwierząt, ponieważ gdy takie podstawowe rodzaje zostały za dni Noego wzięte do arki, nie chodziło bynajmniej o miliony sztuk zwierząt; podstawowych rodzajów było może zaledwie kilkaset. Zatem nadawanie nazw zwierzętom i uświadomienie sobie potrzeby własnej pary mogło zająć Adamowi doprawdy krótki czas po stworzeniu. Skoro było również zamierzeniem Jehowy, aby człowiek się rozmnożył i napełnił ziemię, więc logiczny jest wniosek, że stworzył Ewę wkrótce po Adamie, być może kilka tygodni czy miesięcy później, ale tego samego roku 4026 p.n.e. Po jej stworzeniu rozpoczął się zaraz siódmy okres, dzień odpoczynku Bożego.

5 Siódmy dzień Boży i czas pojawienia się człowieka na ziemi najwidoczniej więc bieżą równolegle. Chcąc obliczyć, gdzie człowiek znalazł się

4. Kiedy zostali stworzeni Adam i Ewa?

5. Jak można obliczyć, gdzie się znajdujemy w strumieniu czasu?

w strumieniu czasu w stosunku do siódmego dnia Bożego, obejmującego 7000 lat, trzeba ustalić, ile czasu upłynęło od stworzenia Adama i Ewy w roku 4026 p.n.e. Od jesieni owego roku do jesieni roku 1 p.n.e. byłoby 4025 lat. Od jesieni roku 1 p.n.e. do jesieni roku 1 n.e. minął jeden rok (roku zeraowego nie było). Od jesieni roku 1 n.e. do jesieni roku bieżącego dochodzi 1967 lat. Dodając: 4025 plus 1, plus 1967, otrzymamy 5993 lata; tyle mieści się ich w okresie od jesieni roku 4026 p.n.e. do jesieni roku bieżącego. A więc pozostało siedem lat do osiągnięcia okrągłych 6000 lat siódmego dnia. Siedem lat od tej jesieni doprowadzi nas do jesieni roku 1975, kiedy to upłynie pełnych 6000 lat w Bożym siódmym dniu, w dniu Jego odpoczynku.

Po sześciu tysiącach lat znoju, cierpienia, trosk, chorób i śmierci pod władzą Szatana ludzkość naprawdę bardzo potrzebuje ulgi, wytchnienia. Siódmy dzień żydowskiego tygodnia, sabat, trafnie miał obrazować ostatnie 1000 lat, kiedy pod panowaniem Królestwa Bożego na czele z Chrystusem Jezusem ludzkość będzie wydzwignięta z 6000 lat grzechu i śmierci. (Obj. 20:6) Stąd też chrześcijan, którzy na podstawie Boskiego rozkładu czasu uświadomili sobie bliskość końca 6000 lat historii ludzkiej, ogarnia uczucie oczekiwania, tym bardziej że od rozpoczęcia się "czasu końca" w roku 1914 widza spełnianie się wielkiego znaku "dni ostatnich". A jak powiedział Jezus, "nie przemienie to pokolenie, aż się to wszystko stanie". (Mat. 24:34) Niektórzy ludzie z tego pokolenia, które świadomie oglądało początek czasu końca w roku 1914, ciągle jeszcze będą żyli na ziemi, aby się stać świadkami zagłady obecnego złego systemu rzeczy w bitwie Armagedonu. - Obj. 16:14,16.

Najbliższa przyszłość na pewno będzie wypełniona zdarzeniami o znaczeniu przełomowym, ponieważ zbliża się ostateczny kres starego systemu rzeczy. W ciągu co najwyżej kilku lat spełni się końcowa część prorocztw biblijnych co do "dni ostatnich", doprowadzając w wyniku do wyzwolenia pozostałej przy życiu ludzkości pod chwalebnym, tysiącletnim panowaniem Chrystusa. Jakież trudne, lecz zarazem wspaniałe dni są bezpośrednio przed nami!

Czy to znaczy, że rok 1975 przyniesie z sobą bitwę Armagedonu? Nikt nie może twierdzić, co niechybnie nastąpi w tym czy owym roku. Jezus powiedział, że o danym "dniu i godzinie nikt nie wie". (Marka 13:32) Sługom Bożym wystarczy niezbita prawda, że czas tego systemu pod władzą Szatana w szybkim tempie zbliża się do końca. Jakże niemądry byłby człowiek, który by nie czuł, lecz wolał przespać ograniczony czas, jaki jeszcze pozostał do mających wkrótce nastąpić wydarzeń wstrząsających całą ziemią - czas, kiedy przecież trzeba wypracować sobie ocalenie!

WARTOŚĆ CZASU

Znajomość Boskiego rozkładu czasu, wiedza o tym, gdzie się znajdujemy w strumieniu czasu - to jedna sprawa; inną sprawą jest natomiast spożytkowanie czasu, jaki jeszcze pozostał. Rozeznanie w czasie jest bardzo cenne, ale mądre jego użycie jest jeszcze znacznie cenniejsze. Wartość czasu bywa tak wysoko ceniona, że niejedni ludzie mówią: "czas to pieniądź". Jest on doprawdy artykułem cennym, wartościowym, kosztownym. Rzeczywistą wartość czasu można określić między innymi metodą często używaną przy ocenie wartości towarów w handlu; decydującą rolę odgrywa w niej stosunek podaży do popytu. Na przykład dawniej, za czasów poczty konnej, przesyłka jednego listu kosztowała sporo złotych dukatów, a teraz płaci się za to w Polsce sześćdziesiąt groszy. Skąd taka różnica? Otóż wówczas poczta mogła obsłużyć tylko niewielkich zleceniodawców. Podaż była bardzo ograniczona, a popyt na jej usługi - wielki; dlatego usługi te były drogie. Dzisiaj możliwości transportu pocztowego są dużo większe, a w następstwie tego nie jest on tak kosztowny.

6,7. (a) Do czego można przyrównać tysiącletnie panowanie Chrystusa? Dlaczego? (b) Co napełnia teraz sług Bożych uczuciem oczekiwania?

8. Czy ktoś może powiedzieć na pewno, kiedy nastąpi walka Armagedonu?

9. Na czym polega jedna z metod określenia wartości czasu?

10. Jak więc należałoby ocenić czas na podstawie miernika podaży i popytu? Czy zasób czasu, jego podaż, jest dla człowieka w tym systemie ograniczona? Owszem. Czy wielki jest popyt na czas, na więcej czasu, na przedłużenie okresu życia? Bardzo wielki! Dla niedoskonałych ludzi, podlegających śmierci, podaż czasu jest ograniczona wąskim limitem, lecz popyt na niego ogromny. Stąd czas ma niezwykle dużą wartość. Okres życia człowieka w najlepszym razie trwa około siedemdziesięciu do osiemdziesięciu lat. Niewiele jest takich, którzy żyją trochę dłużej. Natomiast w licznych wypadkach ludzie żyją o wiele, wiele krócej, gdyż życie skracają im choroby, niedożywienie czy śmierć zadana przemocą. A nawet zdrowi w miarę posuwania się w latach opadają z sił, tak iż nie potrafią już w określonym czasie uczynić tyle, co dawniej. W końcu nadchodzi dzień, w którym nie mogą w ogóle nic więcej uczynić, ponieważ padają ofiarą śmierci. Dlatego tekst księgi Kaznodziel (Eklezjastes) 12:1 radzi: "Pamięj na Stwórcę twego za dni młodości twojej, póki nie przyjdzie czas udręczenia i nie nadejdą lata, o których mówić będziesz: 'Nie podobają mi się.' - Wk.

11. Bez względu na to, jaki jest nasz stosunek do tej kwestii, obojętne, czy jesteśmy młodzi, czy starzy - czas nasz jest drogi. Sprawdź się to szczególnie u wielbicieli Jehowy. Jakże często można usłyszeć osoby pilnie zajęte służbą ogłaszania dobrej nowiny o Królestwie Bożym, wypowiadające się na przykład w ten sposób: "Naprawdę dzień jest za krótki!" Tak więc wszędzie istnieje wielki popyt na czas. Jest on nawet cenniejszy od pieniądza, ponieważ stracone pieniądze można odzyskać, lecz straconego czasu nic nie zastąpi. Przepadła na zawsze.

12. Apostoł Paweł bardzo wysoko cenił czas. Pisząc do chrześcijan w Efezie, oświadczył: "Pilnie czuwajcie nad tym, żebyście postępowali nie jak niemądry, ale jak mądry, wykupując sobie dogodny czas, ponieważ dni są złe." (Efez. 5:15,16,NW) Paweł radził Efezjanom, żeby na pierwszym miejscu w życiu stawiali sprawy najważniejsze, nawet gdyby to ich coś kosztowało, czyli odbyło się kosztem innych dążeń. A skoro tak było za dni apostoła Pawła, o ileż bardziej aktualne jest to za naszych dni! Mierzając i obliczając czas doszliśmy do przekonania, że żyjemy w ostatnich latach tego systemu rzeczy. Rozpada się on na naszych oczach w jednej po drugiej orgii gwałtu i zbrodni. Minuta po minucie, dzień po dniu, rok po roku posuwa się nieuchronnie ku katastrofalnej zagładzie. Dla tego systemu nie ma odwrotu. Jakże słuszne są więc obecnie słowa apostoła Pawła z Listu 1 do Koryntian 7:29: "A to powiadam, bracia, czas, który pozostał, jest krótki." Szczególnie krótki jest on za naszych dni, kiedy docieramy do końca 6000 lat dziejów ludzkich.

13. Szatan Diabeł również wie, że pozostały czas jest bardzo krótki. Księga Objawienia 12:12 oznajmia: "Zstąpił do was diabeł pałający wielkim gniewem, bo wie, iż czasu ma niewiele." Kwestia czasu stanowi dla Szatana Diabła naprawdę poważny problem. Pozostało mu go już bardzo mało. Czegoż by nie dał, żeby mieć więcej czasu na urzeczywistnienie swych nieczynnych zamysłów! Ale nie będzie go miał, i dlatego młota nim wściekłość. Możesz jednak być pewien, czytelniku, że czas, który mu pozostał, postara się użyć jak najskuteczniej przeciwko Bogu i Jego sługom na ziemi: "Zawrzą smok gniewem na niewiastę i odszedł, aby podjąć walkę z resztą jej potomstwa, które strzeże przykazań Bożych i trwa przy świadectwie o Jezusie." - Obj. 12:17.

MĄDRZE GO SPOŻYTKUJ

14. Przeżywamy teraz "czasy krytyczne, trudne do zniesienia", ponieważ są to "dni ostatnie". (2 Tym. 3:1,NW) "Ludzie podli i oszuści postąpią od złego ku gorszemu, zwodząc i będąc zwodzeni." (2 Tym. 3:13,NW) Chrześcijanie z pewnością pragną mądrze spożytkować czas, jaki im jeszcze pozostał

10,11. Dlaczego w tym systemie rzeczy czas jest tak cenny?

12. Co szczególnie podwyższa wartość czasu?

13. Jak przedstawia się kwestia czasu w odniesieniu do Szatana?

14. Jak możemy dzisiaj mądrze spożytkować czas?

w tym systemie rzeczy, zużyć go na właściwe cele, i dlatego nie poddają się naporowi tych złych czasów, tak „trudnych do zniesienia” z powodu intryg i napaści ze strony Szatana. Jak jednak należy go mądrze wyzyskać? Przede wszystkim nie trzeba go trwonić na zajęcia niepożyteczne. Uda się nam uniknąć tego, jeśli w miarę swych najlepszych możliwości i warunków będziemy poddawać się kierownictwu Jehowy, jakie On dziś sprawuje za pośrednictwem widzialnej społeczności swego ludu na ziemi. Przez tę widzialną strukturę docierają do nas wskazówki, jak można najkorzystniej użyć swego czasu. Są zebrania, specjalnie przewidziane dla duchowego zbudowania. Istnieje zdrowa, pobudzająca działalność ogłaszania innym prawd, któreśmy sami już poznali. — Mat. 24:45-47.

15. Prawda, że przygotowywanie się na zebrania i udział w nich oraz w służbie kaznodziejskiej zajmują nam dużo czasu. Może nawet wydaje się komuś, że w przewidzianym dla nas rozkładzie czasu zbyt mało miejsca pozostaje na inne zajęcia. Czy jednak sądzisz, że tak dzieje się przypadkowo? Czy Jehowa nie wie, co jest dla Jego ludu najlepsze w bardzo mrocznych i krytycznych dniach, jakie nastały? Zasadniczy cel, dla którego poświęcamy czas na zebrania i służbę, polega na wychowaniu nas w świadomości zamierzeń oraz wymagań Jehowy, abyśmy umieli spełniać Jego wolę, ale prócz tego wynika stąd jeszcze i taki pożytek, że jako słudzy Jehowy czynimy to, co właściwe, a nie czynimy na innym miejscu czegoś złego! Im więcej czasu spędzimy na współpracy z widzialną społecznością ludu Jehowy, tym mniej nam go pozostanie na popadnięcie w kłopoty. Tak, postanowienia Jehowy, jakie przewidział dla nas w dobie obecnej, na pewno stanowią znaczną ochronę. „Imię Jehowy jest mocną wieżą. To do niej wbiega sprawiedliwy i znajduje ochronę.” — Prz. 18:10, NW

16. Mądre spożytkowanie pozostałego czasu nie oznacza całkowitej rezygnacji ze spoczynku czy chwil odprężenia. Korzystanie z nich jest słusne, lecz rodzaj rozrywki, jaki wybieramy, i czas na nią przeznaczony powinien pozostawać w równowadze z obowiązkami chrześcijańskimi.

15. Dlaczego ściśle plan działalności stanowi dla chrześcijanina ochronę?
16, 17. Jaki jest właściwy pogląd na wypoczynek i rozrywkę?

TABELA DAT OD STWORZENIA CZŁOWIEKA DO ROKU 7000 A.M.

Data P.n.e	Data Anno Mundi	Wydarzenie	Odsyłacz
4026		Stworzenie Adama (wczesną jesienią)	1 Mojż. 2:7
3896	130	Narodziny Seta	1 Mojż. 5:3
3096	930	Śmierć Adama	1 Mojż. 5:5
3026	1000	Koniec pierwszego 1000-letniego dnia istnienia człowieka	
2970	1056	Narodziny Noego	1 Mojż. 5:28, 29
2468	1558	Narodziny Sema	1 Mojż. 11:10
2370	1656	Śmierć Matuzalema; spadają wody potopu (w listopadzie)	1 Mojż. 5:27; 1 Mojż. 7:6, 11
2369	1657	Wody potopu ustępują; Bóg ogłasza prawo o świętości krwi	1 Mojż. 9:4-6
2368	1658	Narodziny Arfachsada	1 Mojż. 11:10
2239	1787	Założenie Babel; bestia wychodzi z morza	1 Mojż. 10:8-12; Obj. 13
2026	2000	Koniec drugiego 1000-letniego dnia istnienia człowieka	
2018	2008	Narodziny Abrahama	1 Mojż. 11:32; 12:4
1943	2083	Zawarcie przymierza Abrahamowego	1 Mojż. 12:4, 7
1918	2108	Narodziny Izaaka; początek okresu „około 450 lat”	1 Mojż. 21:2, 5; Dzieje 13:17-20
1913	2113	Izaak odstawiony od piersi (w wieku 5 lat); Ismael (mając 19 lat) wysmiewa Izaaka; początek 400 lat utrapienia	1 Mojż. 21:8; 15:13 Dzieje 7:6
1858	2168	Narodziny Ezawy i Jakuba	1 Mojż. 25:26
1737	2289	Józef zostaje premierem Egiptu	1 Mojż. 41:40, 46
1728	2298	Jakub udaje się z rodziną do Egiptu	1 Mojż. 47:9
1600	2426	Egipt wybiwa się jako pierwsze mocarstwo światowe	2 Mojż. 1:8
1593	2433	Narodziny Mojżesza	5 Mojż. 34:7
1513	2513	Pascha; Izrael opuszcza Egipt; koniec 400 lat utrapienia; zawarcie przymierza Prawa u stóp Synaju	2 Mojż. 12:12, 40, 44; 1 Mojż. 15:13, 14; 2 Mojż. 24:6-8
1473	2553	Izrael wkracza do Kanaanu pod dowództwem Jozuego; 10 Tiszri (Etanim) zaczyna się obliczanie lat jubileuszowych	Joz. 5:6; 3 Mojż. 25
1467	2559	Koniec działań wojennych Jozuego w Kanaanie; koniec „około 450 lat” z Dziejów 13:17-20; rozpoczyna się pierwszy w Izraelu rok sabatni (jesienią); początek 350-letniego okresu sędziów	Joz. 11:23; 14:7, 10-15; 3 Mojż. 25:1-7
1424	2602	Pierwszy rok jubileuszowy, zaczyna się w dniu 10 Tiszri (Etanim)	3 Mojż. 25:8-12
1117	2909	Saul namaszczonego na króla Izraela	1 Sam. 10:24
1077	2949	Dawid zostaje królem	Dzieje 13:21, 22
1037	2989	Salomon wstępuje na tron po Dawidzie	1 Król. 2:11, 12
1034	2992	Budowa świątyni Salomona rozpoczęta (wiosną 4 roku jego panowania)	1 Król. 6:1
1026	3000	Koniec trzeciego 1000-letniego dnia istnienia człowieka	
997	3029	Roboam wstępuje na tron po Salomonie; odłączenie się 10 pokoleń	1 Król. 11:42, 43
740	3286	Asyria, drugie mocarstwo światowe, podbija Izraela i zdobywa Samarię	2 Król. 17:6, 13, 18
625	3401	Nabuchodonozor królem Babilonu, trzeciego mocarstwa światowego	Jer. 25:1
624	3402	Rozpoczyna się 17 rok jubileuszowy	3 Mojż. 25
617	3409	Nabuchodonozor uprowadza do Babilonu pierwszych jeńców żydowskich	2 Król. 24:12-18
607	3419	Nabuchodonozor oblega i zdobywa Jerozolimę; świątynia zrównana z ziemią, Jerozolimę zburzone (w 5 miesiącu); wyludnione (w 7 miesiącu); początek 70 lat opustoszenia; początek siedmiu czasów pogan	2 Król. 25:3-7, 8-10; Jer. 52:12-14; 2 Król. 25:25, 26
539	3487	Babilon dostaje się w ręce Medów i Persów; Medo-Persja staje się czwartym mocarstwem światowym; panuje Dariusz	Dan. 5:30, 31
537	3489	Cyrus Pers wydaje (w pierwszym roku panowania) dekret w sprawie powrotu Żydów	2 Kron. 36:22, 23
516	3510	Zorobabel kończy budowę drugiej świątyni	Ezdr. 6:14, 15
455	3571	Nehemiasz odbudowuje mury Jerozolimę; zaczyna się spełniać „70 tygodni” z Daniela 9:24	Neh. 1:1; 2:1, 11; 6:15; Dan. 9:24
332	3694	Judea rządzi Grecja, piąte mocarstwo światowe	Dan. 8:21
63	3963	Judea rządzi Rzym, szóste mocarstwo światowe	Jana 19:15; Obj. 17:10
26	4000	Koniec czwartego 1000-letniego dnia istnienia człowieka	
2	4024	Narodziny Jana Chrzciciela i Jezusa	Łuk. 1:60; 2:7
DATA N.E.			
29	4054	(Jesienią) Jezus ochrzczony, namaszczonego; koniec 69 „tygodni” z Daniela 9:24	Łuk. 3:1, 2, 23
33	4058	14 Nisana: Jezus ustanawia Wieczernią Pańską; zostaje przybity do pala; połowa 70 „tygodni” z Daniela 9:24	Łuk. 22:20; 23:33;
		16 Nisana: Jezus wzbudzony z martwych	Mat. 28:1-10;

TABELA DAT OD STWORZENIA CZŁOWIEKA DO ROKU 7000 A.M.

Data n.e.	Data Anno Mundi	Wydarzenie	Odsyłacz
		6 Siwana: Pięćdziesiątnica; wylanie ducha świętego; założenie zboru chrześcijańskiego; Piotr używa pierwszego klucza; namaszczenie i chrzest rzymskiego setnika Korneliusza; koniec „70 tygodni” lat	Dzieje 2:1-4,14
36	4061	Rada apostołów i starszych mężów w Jeruzalem podejmuje decyzję przeciw używaniu krwi i tego, co uduszone	Dzieje 10:34-48
49	4074	Rzymianie burzą Jeruzalem i świątynię	Dzieje 15
70	4095	Upadek Masady, ostatniej twierdzy żydowskiej	Dan. 9:27; Łuk. 19:42-44
100	4125	Umiera Jan, ostatni apostoł	2 Tes. 2:7
131	4156	Cesarz Hadrian odbudowuje Jerozolimę, czyniąc z niej kolonię rzymską Aelia Capitolina	
325	4350	Cesarz rzymski Konstantyn, Pontifex Maximus, zwołuje do Nicei pierwszy sobór powszechny biskupów	
378	4403	Damazy, biskup rzymski, przejmuje tytuł Pontifexa Maximusa	
386	4411	Augustyn przechodzi na rzymski katolicyzm	
800	4825	Papież Leon III koronuje króla Franków, Karola Wielkiego	
975	5000	Koniec piętego 1000-letniego dnia istnienia człowieka	
1492	5517	Papież Innocenty VIII umiera po transfuzji krwi	
1530	5555	Założenie związku protestanckiego w Szmalkaldzie	
1763	5788	Wielka Brytania występuje na widownię jako siódme mocarstwo światowe.	
1806	5831	Koniec Świętego Cesarstwa Rzymskiego	
1879	5904	(Lipiec) ukazuje się pierwszy numer czasopisma „Zion's Watch Tower” („Strażnica Syjońska”)	
1884	5909	Prawne zarejestrowanie Towarzystwa Strażnica (Zion's Watch Tower Tract Society; obecnie Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania)	
1914	5939	(Październik) Koniec czasów pogan; szaleje pierwsza wojna światowa	
1916	5941	„Strażnica” („The Watch Tower” z 1 stycznia) opowiada się za neutralnością chrześcijańską	
1918	5943	Pierwszy wypadek użycia zmagazynowanej krwi przez profesora medycyny z uniwersytetu w Chicago; uwięzienie przedstawicieli Towarzystwa Strażnica (w czerwcu); w listopadzie kończy się pierwsza wojna światowa	
1919	5944	(Marzec) Zwolnienie, a w następnym roku uniewinnienie przedstawicieli Towarzystwa Strażnica	
1920	5945	Rozpoczynają się sesje Ligi Narodów, ósmego mocarstwa światowego	
1927	5952	„Strażnica” („The Watchtower” z 15 grudnia) czyni, że przelew krwi będzie jedną z przyczyn pomsty Bożej w Armagedonie - 1 Mojż. 9:3,4	
1931	5956	(26 lipca) Przyjęcie nazwy „świadkowie Jehowy”	
1935	5960	„Wielki lud” z Objawienia 7:9-17 rozpoznany i opisany na zgromadzeniu w Waszyngtonie oraz w „Strażnicy”	
1937	5962	Założenie pierwszego wielkiego banku krwi (w Cook County Hospital w stanie Illinois, USA)	
1938	5963	Chrześcijańscy świadkowie Jehowy zorganizowani w sposób całkowicie teokratyczny	
1939	5964	(Wrzesień) Wybuch drugiej wojny światowej; Liga Narodów przestaje działać	
1945	5970	„Strażnica” („The Watchtower” z 1 lipca) potępia transfuzję krwi - Ps. 16:4	
		(Wrzesień) koniec drugiej wojny światowej; (październik) ratyfikowanie Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych	
1957	5982	(Październik) ZSRR wysyła na orbitę pierwszego satelitę; świat drecze obawy	
1962	5987	(11 października) Papież Jan XXIII otwiera Drugi Sobór Watykański	
1963	5988	Papież Jan XXIII ogłasza na soborze encyklikę „Pacem in terris”, w której słaui Organizację Narodów Zjednoczonych; 3 czerwca umiera mimo przyjęcia kilku transfuzji krwi.	
1964	5989	(Maj) „Satelity obserwacyjne” i satelity z załogami ludzkimi wzmagają napięcie na świecie	
1965	5990	(4 października) Papież Paweł VI odwiedza główną siedzibę ONZ w Nowym Jorku, udziela poparcia tej Organizacji i prowadzi rozmowy z prezydentem USA. 8 grudnia zamyka Drugi Ekumeniczny Sobór Watykański	
1966	5991	Wzmagają się groźba trzeciej wojny światowej między „królem północy” („królem południa”). (Dan. 11:5-7,40) Trwa rozwój organizacji chrześcijańskich świadków Jehowy, a 22 czerwca rozpoczęło się w Toronto (Kanada) pierwsze z serii międzynarodowych zgromadzeń pod hasłem „Synowie Boży - synami wolności”. W sobotę, 25 czerwca, wydano książkę „Life Everlasting - in Freedom of the Sons of God” (Życie wieczne w wolności synów Bożych).	
1975	6000	Koniec szóstego 1000-letniego dnia istnienia człowieka (wczesna jesień)	
2975	7000	Koniec siódmego 1000-letniego dnia istnienia człowieka (wczesna jesień)	

Wszyscy chcielibyśmy mieć więcej czasu na to, żeby na przykład cieszyć się dziełami stwarzania lub innymi formami wypoczynku, i do pewnego stopnia są one dla nas dostępne już teraz. Niemniej jednak prawdziwa radość nastanie dopiero w nowym systemie Jehowy, gdzie będzie się można naprawdę i bez końca cieszyć wszystkim, co Jehowa sprawi i co jeszcze zgotuje. Kiedy tonie okręt, każdy powinien myśleć raczej o ratunku niż o spoczynku czy rozrywce. Ten stary system właśnie tonie w niewierze, niemożności i nikczemności. Wkrótce zupełnie się pograży i zniknie z pola widzenia, kiedy otrzyma śmiertelny cios od głównego niebiańskiego wykonawcy wyroków Jehowy, Chrystusa Jezusa. Z tego też powodu najważniejszym zadaniem dla bojących się Boga jest teraz spełnianie woli Jehowy, co równa się pracy nad ocaleniem.

W Tych, którzy się odłączyli od dogorywającego, starego systemu rzeczy, można słusznie przyrównać do ludzi, którzy szczęśliwie opuścili tonący okręt i znaleźli miejsce w łodzi ratunkowej. Myśli ich powinny się skupiać na osiągnięciu bezpiecznego brzegu bez względu na wymagany wysiłek. Studyj Jehowy dostali się w miejsce zapewniające przetrwanie, w miejsce, gdzie mogą się uczuć o wiecznotrwałym życiu w sprawiedliwym, nowym porządku. Ale są jeszcze inni, którzy również chcą przeżyć. Ci także potrzebują poznać wolę Jehowy i Jego obietnice. Trzeba im udzielić pomocy, choćby to nawet wymagało od nas wydatkowania czasu i wysiłku kosztem osobistych dążeń. Takie dawanie z siebie jest najlepszym sposobem mądrego spożytkowania czasu, jaki jeszcze pozostał.

Aby czas, którym dysponujemy, szczytobjesze mądrzej, musimy nabrać biegłości w dziele ratowania życia. Chcemy przecież dać z siebie więcej niż tylko wypełniać czas służbą. Chcemy jak najskuteczniej wyzyskiwać zużywany czas, a to nam się uda, gdy do swej pracy przyłożymy się sercem, starając się stale polepszać jakość służby pełnionej dla Jehowy. W Liście 1 do Koryntian 9:26 apostoł Paweł pisał: „Sposób, według którego kieruję swe ciosy, nie jest uderzaniem w powietrze.” (NW) Paweł nie zamierzał tracić czasu ani energii na pracę, w której korzyść była mała lub żad-

18. Jak czas można zużyć jeszcze mądrzej?

na. Nauczył się skutecznie kierować swe wysiłki, żeby zużyty czas dał możliwie najlepsze wyniki. Przed nami stoi otworem ta sama droga. Jeżeli nią pójdziemy, będziemy wydajni w służbie, pilnie pracując nad odnalezieniem osób zainteresowanych prawdą oraz nad posilaniem tych, z którymi nam się uda nawiązać łączność, i czule opiekując się nimi dalej.

19. Bez względu na to, jaką wykonujemy czynność przewidzianą w naszym codziennym rozkładzie zajęć, a więc czy akurat idziemy na zebranie chrześcijańskie, czy nauczamy kogoś u niego w domu o zamierzeniach Bożych, albo czy jesteśmy przy swej pracy w biurze, fabryce, na roli lub w gospodarstwie domowym - mądrze spożytkujemy czas, jeżeli wykonamy tę czynność w sposób przynoszący cześć Jehowie. Choćbyśmy nie mogli być pełnoczasowymi głosicielami, choemy zachowywać się po chrześcijańsku, pilnie się starając o wprowadzenie w czyn rady apostoła Pawła: „Powinniście odłożyć starą osobowość, która odpowiada waszemu poprzedniemu sposobowi prowadzenia się i która była zepsuta zwońniczymi pragnieniami; ale (...) powinniście się stać nowymi w sile pobudzającej wasz umysł i przyodziąć nową osobowość, stworzoną według woli Bożej w prawdziwej sprawiedliwości i lojalności.” - Efez. 4: 22-24, NW.

POSTĘPY W PRAWDZIWYM WIELBIENIU

20. Niektórzy z czytelników, zastanawiający się nad licznymi obowiązkami, z których powinni się być wywiązać, aby mądrze spożytkować czas, dojdą do przekonania, że w przeszłości nie oczili Boga w sposób zadowalający. Żaním doszli do dokładnej wiedzy o Bogu i Jego Słowie, z pewnością nie przysparzali Jehowie ozi. Może nawet przynosili Jemu ujmę. Ale nie tracą więcej czasu na rozmyślanie nad przeszłością, która została zmałowana. Nie możesz uczynić nic, co by ją przywróciło. Możesz jedynie wziąć przeżyte doświadczenia za nauczki i postanowić, by nigdy więcej nie powtarzać swoich błędów.

21. Niekiedy pewne osoby dopuszczają do tego, że ich nierozsądnie spędzona przeszłość staje się dla nich zawadą. Zadręczają się nią do tego stopnia, że nie potrafią się zabrać do mądrego spożytkowania czasu teraz i na przyszłość. Świadczy to jednak o braku pełnego doceniania dla faktu, że Jehowa jest Bogiem miłościwym i przebaczącym, oraz że w gruncie rzeczy liczy się to, co czynimy dzisiaj i co uczynimy jutro. Jehowa jest łitościwy i naprawdę przebacza, jeśli ktoś okazuje szczerą skr-

19. Jak chrześcijanin może mądrze spożytkować czas bez względu na to, jaką codzienną czynność wykonuje w danej chwili?

20, 21. Co powinny zrobić osoby, które w przeszłości nie spożytkowały swego czasu mądrze?

chę i usilnie pracuje nad poskusznym przestrzeganiem Jego przykazań. „Przyjdźcie i prawujcie się ze mną, mówi Pan. Choćby byli grzechy wasze jak szkarłat, jak śnieg wybieleją; i choćby byli czerwone jak karmazyn, będą białe jak wełna. Jeśli zechcecie, a posłuchacie mię, dóbr ziemi pożywać będziecie.” (Izaj. 1:18, 19, Wk) Nie gardź tak serdeczną życzliwością, skorzystaj z niej, a następnie postaraj się zdobyć uznanie Jehowy przez dalsze postępy w prawdziwym wielbieniu.

22. Miłość i miłosierdzie Boga rozciąga się nawet na tych, którzy byli kiedyś wykluczeni ze zboru chrześcijańskiego. Takie osoby, po powrocie do łaski Jehowy oraz wykazaniu się wiarą i lojalnością, mają teraz widoki na powołanie z czasem do odpowiedzialnych przywilejów w zborze. Czyż nie jest to cudowny wyraz miłości Jehowy? A jeśli potrafi On wybaczyć tym, którzy byli niegdyś wyłączeni, to czy nie sądzisz, że gotów jest postąpić identycznie wobec tych, którzy nie byli wcale wykluczeni, tylko niemądrze przedtem używali swego czasu? Skoro Jehowa ma tak wspaniałe przymioty, powinno to wzbudzić w nas jeszcze większą miłość do Niego, powinno skłonić nas do spotęgowania w sobie pragnienia, by mądrze wyzyskać czas przez czynienie postępów w prawdziwym wielbieniu, teraz i odtąd już zawsze dając z siebie, co posiadamy najlepszego, w myśl tekstu 2 Mojżeszowej 23:19: „Najlepsze z pierwiocin dojrzałych pólów twej roli masz przynieść do domu Jehowy, twego Boga.” - NW.

23. Zatem uczmy się wzbogacać nasze wielbienie Boga - nie tylko pod względem ilości, ale co ważniejsze, także pod względem jakości. Siegajmy po to, co przed nami, zapominając wszystko zię, co zostało poza nami. Dążmy do osiągnięcia celu wiecznotrwałego życia, które nam da nieograniczony czas na radowanie się tym, co Jehowa przewidział dla posłusznej ludzkości. Patrzymy zawsze naprzód i zmierzamy do coraz pełniejszego i szczęśliwszego życia w służbie Jehowy. Jeżeli teraz we wszystkim, co przedsięwzięliśmy, będziemy czynili mądry użytek z czasu ku chwale Boga, to wtenczas znajdziemy się wśród tych, o których Psalm 115:18 powiada: „Ale my będziemy błogosławili Panu /w tekście oryginalnym: Jehowę/, odtąd aż na wieki.” Tym, którzy w dobie obecnej mądrze spożytkują swój czas, Psalm 37:34 daje taką nadzieję: „Oczekuj Pana /Jehowę/ i strzeż drogi jego, a on cię wywyższy, abyś odziedziczył ziemię; a oglądasz, gdy niepobożni wytraceni będą.” Kończy się czas niepobożnych i naprawdę już pora, żeby dać się Słowu prawdy Bożej tak ukształtować, byśmy codziennie błogosławili Jehowę i przez to zostali zachowani, a potem błogosławili Go aż na wieki.

22. (a) Nawet na kogo rozciąga się miłosierdzie Jehowy?

(b) Do czego świadomość tego faktu powinna doprowadzić?

23. Jaki powinien być pogląd chrześcijański?

Dzieci nigdy nie są za małe do nauki

List 2 do Tymoteusza 3:15 podaje: „Od lat dziecięcych znasz Pisma święte; one potrafią dać ci mądrość, która prowadzi do zbawienia przez wiarę w Chrystusa Jezusa.” (Kow) Wielu rodziców chrześcijańskich udostępniło swoim małym dzieciom „Pisma święte”, posłużwszy się książką *Od raju utraconego do raju odzyskanego*. Pewna matka mieszkająca w Pennsylvanii (USA) pisze o tym, co następuje: „Chociaż córeczka moja ma dopiero dwa lata, to jednak bardzo polubiła swoją książkę i

„studuje” w niej prawie codziennie. Do strony 85 potrafi swoim językiem „objaśnić” wszystkie ilustracje. Wprawdzie nie umie jeszcze tyle mówić, ale na moje pytania pokazuje gestami i tłumaczy słowami, które zna, że rozumiem, o co chodzi. Otc przykład: „Co powiedział Jehowa Adamowi i Ewie o owocach?” - „Nie, nie, to źle!” Następnie demonstruje, jak pierwsza para ludzka i jej dzieci musiały płakać, ponieważ postąpiły niedo-
brze. Zna też każde zwierzę na ilustracji z Noem i arką, i mocno potrząsa główką, gdy się pytam, czy żli ludzie też weszli do arki. Wymyśliła sobie nawet zabawę w Izraelitów, którzy obchodzili dokoła Jerycha. Stawia kilka klocków jeden na drugim, po czym parę razy okraża je krokiem marszowym. Wreszcie udaje, jak gdyby trąbiła, i woła: - „Upadnie, upadnie!” Uderza w klocki i cała budowla się przewraca. Pouczanie jej o tym wszystkim sprawia wiele radości i cenimy sobie liczne ilustracje, które pomagają takim dzieciom w zrozumieniu Biblii.”

DLACZEGO OCZEKUJESZ ROKU 1975?

Z JAKIEGO powodu mówi się teraz tak dużo o roku 1975? Podozas ubiegłych miesięcy wśród poważnych badaczy Biblii rozgorzały wokół sprawy tego roku ożywione dyskusje, nierzadko oparte na rozmaitych domysłach. Zainteresowanie ich wzmogło się na skutek przekonania, że rok 1975 wyznacza koniec okresu 6000 lat historii ludzkiej od chwili stworzenia Adama. Bliskość tak ważnej daty rzeczywiście pobudza wyobraźnię i może się stać niewyczerpanym tematem rozmów.

2. Ale chwilęczkę! Skąd wiemy, że ich obliczenia są poprawne? Jaka istnieje podstawa do twierdzenia, że Adam został stworzony prawie 5994 lata temu? Czy jedyna księga, którą można obdarzyć pełnym zaufaniem z uwagi na bezsporną ścisłość historyczną, mianowicie natchnione Słowo Jehowy, Biblia święta, pozwala dawać wiary takiemu wnioskowi i udzielić mu poparcia?

3. W niektórych obcojęzycznych wydaniach Pisma świętego spotyka się przypisy lub uwagi marginesowe, z których wynika, jakoby stworzenie człowieka przypadało na rok 4004 p.n.e.* Dane zamieszczone w uwagach marginesowych nie wchodzi jednak w skład natchnionego tekstu Pisma, a jeśli chodzi o tę datę, to po raz pierwszy wysunięto ją dopiero przeszło piętnaście wieków po śmierci ostatniego pisarza biblijnego i aż do roku 1701 n.e. nikt nie ośmielił się wstawić jej do żadnego wydania Biblii. Przypisy tego rodzaju opierają się na wnioskach pewnego duchownego pochodzenia irlandzkiego, arcybiskupa Kościoła anglikańskiego Jamesa Usshera (1581-1656). Chronologia Usshera była tylko jednym z wielu przykładów szczyrzych wysiłków podejmowanych podczas minionych stuleci w celu ustalenia czasu stworzenia Adama. Jakies sto lat temu, kiedy dokonano podsumowania, okazało się, że do tego czasu znani uczeni opublikowali nie mniej niż 140 różnych zestawień chronologicznych. W obliczeniach tych daty stworzenia Adama wahają się w tak szerokich granicach, jak rok 3616 p.n.e. a rok 6174 p.n.e.; istnieje również fantastyczne domniemanie, sięgające aż roku 20 000 p.n.e. Tak sprzeczne informacje, które znaleźć można w zbiorach co bogatszych bibliotek na całym świecie, z pewnością utrudniają orientację ludziom szukającym odpowiedzi na powyższe pytania.

4. W poprzednim artykule dowiedzieliśmy się na podstawie natchnionych Pism, całkiem niezależnie od nieinspirowanych uwag marginesowych występujących w niektórych wydaniach Biblii, że siedemdziesięcioletni okres spustoszenia Judy rozpoczął się około 1 października roku 607 p.n.e. Początek tego okresu miał oczywisty związek z jego zakończeniem, a tym samym też z upadkiem Babilonu w roku 539 p.n.e. Zatem mając rok 607 p.n.e. tak samo pewnie ustalony w kalendarzu gregoriańskim, jak i datę absolutną: rok 539 p.n.e., jesteśmy przygotowani do dalszego posuwania się wstecz w rachubie czasu

* Należą do nich między innymi takie przekłady szeroko rozpowszechnione na angielskim obszarze językowym, jak protestancka „Wersja Autoryzowana”, zwana też „Wersją króla Jakuba”, oraz katolicka tłumaczenie „Douay”.

1,2. (a) Co wzbudziło szczególne zainteresowanie rokiem 1975, i jakie to miało następstwa? (b) Jakie jednak wyznaczają się pytania?

3. Czy rok stworzenia Adama, wydrukowany w wielu egzemplarzach Biblii, należy do natchnionego tekstu Pisma świętego? Czy wszyscy zgadzają się z tą datą?

4. Czego dowiedzieliśmy się w poprzednim studium, i do czego na tej podstawie jesteśmy przygotowani?

i określenia innych ważnych wydarzeń w historii biblijnej. Na przykład lata panowania nad wybranym ludem Bożym kolejnych królów: Saula, Dawida i Salomona, możemy obecnie bez trudu podać według terminologii współczesnego kalendarza.

5. Po śmierci Salomona jego królestwo rozpadło się na dwie części. Dwupokoleniowa część południowa, która obejmowała obszar Judy i Beniamina, pozostała pod rządami potomków Salomona i była znana pod nazwą królestwa Judy. Dziesięć pokoleń mieszkających bardziej na północ utworzyło królestwo Izraela, zwane czasem „Samarją” od nazwy jego późniejszej stolicy; ten obszar podlegał władzy Jeroboama oraz jego następców. Jeżeli proroctwo okresu 390 lat, o którym czytamy w księdze Ezechiela 4:1-9, odniesiemy do zburzenia Jeruzalem, to stwierdzimy, że śmierć Salomona nastąpiła w roku 997 p.n.e. Faktycznie miała ona miejsce właśnie 390 lat przed zagładą Jeruzalem w roku 607 p.n.e.

NIEPRAWOŚĆ IZRAELA ZNOSZONA PRZEZ 390 LAT

6. Zapoznajmy się teraz dokładniej z tym, co w tej sprawie zapisano w księdze proroka Ezechiela:

7. „Synu człowieczy! Weźmij sobie cegłę, a położywszy ją przed sobą, wyrzyj na niej miasto Jeruzalem; i sporządź na niej oblężenie (...). To będzie znakiem domowi Izraelskiemu; a ty układaj się na lewy bok twój, a włoż nań nieprawość domu Izraelskiego; jak wiele dni leżąc będziesz na nim, tak długo poniesiesz nieprawość ich. A Ja tobie daję lata: nieprawości ich według liczby dni, to jest trzysta i dziewięćdziesiąt dni; tak długo poniesiesz nieprawość domu Izraelskiego. A gdy je wypełnisz, układaj się powtórnie na prawy bok twój, a poniesiesz nieprawość domu Judyckiego przez czterdzieści dni; dzień za rok, dzień, mówię, za rok daję tobie. (...) Przetoż nabierz sobie pszenicy i jęczmienia, i bobu i soczewicy, i prosa i wyki, a włoż to do jednego naczynia i uczynj sobie z tego pokarm; według liczby dni, których leżąc będziesz na boku swym, to jest przez trzysta i dziewięćdziesiąt dni jeść go będziesz.” - Ezech. 4:1-9.

8. W omawianym rozdziale księgi Ezechiela nie chodziło o przypomnienie minionych dziejów; było to raczej proroctwo dotyczące przyszłych wydarzeń. Zapowiadało czas mający nadejść w przyszłości, kiedy sławne miasto Jeruzalem zostanie oblężone, a następnie jego mieszkańcy uprowadzeni w niewolę, co w całej rozciągłości sprawdziło się w roku 607 p.n.e. Tym samym skończyło się wtedy czterdzieści lat, o których była mowa w odniesieniu do Judy. „Nieprawość” królestwa północnego, która miała być znoszona przez 390 lat, była prawie dziesięciokrotnie większa od nieprawości Judy, znoszonej przez czterdzieści lat. Kiedy wszakże dobiegły końca owe 390 lat?

9. Nie zakończyły się one w roku 740 p.n.e., kiedy uległa zburzeniu Samaria. Zaprzecza temu prosty fakt, że przecież Ezechiel odegrał powyższy dramat w jakiś czas po roku piątym od uprowadzenia króla Joachyna, a z tego by wynikało, że ich zakończenie nie mogło przypaść wcześniej niż w roku 613

5. Jaki historyczny wydarzenia nastąpiły w roku 997 p.n.e.?

6,7. O jakich okresach czytamy w proroctwie Ezechiela 4:1-9?

8. Kiedy dobiegło końca „znoszenie nieprawości” królestwa północnego?

9. Z czego wynika, że „nieprawość” królestwa północnego również zakończyła się w roku 607 p.n.e.?

p.n.e.; tymczasem mijało już wtedy 127 lat od zagłady Samarii za sprawą Asyryjczyków. (Ezech. 1:2) Ponieważ cały ten proroczy dramat wskazywał wyrażnie na spustoszenie Jeruzalem i ponieważ zarówno dom Izraela, jak i dom Judy, były w rzeczywistości jednym niepodzielnym ludem związanym przymierzem, ludem, którego ostatek po powrocie z wygnania nie miał być rozszczepiony, więc możliwy jest tylko jeden rozsądny wniosek, mianowicie, że okresy nieprawości obydwu tych domów biegły równoległe i zakończyły się w tym samym czasie, w roku 607 p.n.e. Przy tym założeniu również siedemdziesięciolecie opuszczenia krainy judzkiej upłynęło w 70 lat po zakończeniu okresu znoszenia nieprawości obu domów i wtedy ostatek obydwu domów mógł znowu powrócić na miejsce dawnego Jeruzalem.

10 Skoro „nieprawość domu izraelskiego” dobiegła końca w roku 607 p.n.e., to jej początek przypada 390 lat wcześniej, czyli na rok 997 p.n.e. Zaczęła się ona w tym roku, w którym zmarł król Salomon, a Jeroboam popełnił nieprawość, i to wielką: ów Jeroboam bowiem, który oderwał znaczne tereny od domu Dawida, ponadto „oderwał Izraela od Jahwe /inaczej: od Jehowy/ i wciągnął go w wielki grzech”. - 2 (4) Król. 17:21, BT.

WYJŚCIE Z EGIPITU - ROK 1513 P.N.E.

11 Spoglądając wstecz w odległą przeszłość, dostrzegamy inny kamień milowy w dziejach ludzkich: wiekopomne wyjście Izraelitów z niewoli egipskiej pod przewodnictwem Mojżesza. Gdybyśmy nie mieli wiarogodnego Słowa Jehowy, Biblii, dokładne umiejscowienie tego wielkiego wydarzenia w kalendarzu byłoby rzeczą niemożliwą, ponieważ hieroglify egipskie najwyraźniej przemilczają tę upokarzającą klęskę, którą pierwszej potęgze światowej zadał Jehowa. Natomiast na podstawie chronologii biblijnej ustalenie daty owego pamiętnego wydarzenia jest rzeczą stosunkowo prostą!

12 A oto informacja zanotowana w księdze 1 (3) Królewskiej 6:1: „Roku czterysta osiemdziesiątego po wyjściu Izraelitów z ziemi egipskiej, w drugim miesiącu /w miesiącu Ziv, NW/ czwartego roku panowania Salomona nad Izraelem, rozpoczął on budowę domu dla Jahwe.” - BT.

13 Skoro posiadamy taką wiadomość, wystarczy nam ustalić, w którym roku kalendarzowym Salomon przystąpił do budowy świątyni, a obliczenie, kiedy oddziały wojsk faraona zginęły w Morzu Czerwonym, będzie wtedy już rzeczą zupełnie łatwą.

14 „A dni, których królował Salomon w Jeruzalemie nad wszystkim Izraelem, było czterdzieści lat.” (1 Król. 11:42) Wiadomo nam już, że ostatni pełny rok jego panowania dobiegł końca wiosną roku 997 p.n.e.* Kiedy dodamy 40 do 997, otrzymamy rok 1037 p.n.e.; właśnie wtedy rozpoczęło się pokojowe królowanie Salomona. Jak podaje sprawozdanie, przystąpił on do wznoszenia świątyni dopiero w drugim miesiącu czwartego roku swego panowania, z czego wynika, że do owej chwili sprawował rządy przez trzy pełne lata i jeden miesiąc. Odejmując teraz 3 lata od 1037, otrzymamy rok 1034 p.n.e. i to jest rok, w którym rozpoczęto prace budowlane. Rzeczą dzieła się w drugim miesiącu, zwanym Ziv, a więc na przełomie kwietnia i maja. Biblia zaznacza, że było to „roku czterysta osiemdziesiątego po wyjściu Izraelitów” z Egiptu.

15 Kiedy do liczebnika dodajemy specjalną końcówkę i na przykład zamiast „dziesięć” mówimy „dziesiąty”, wówczas zamieniamy liczebnik *główny*

* Obliczanie lat panowania królów opiera się na roku kalendarzowym, który zaczynał się wiosną, co zresztą odpowiada metodzie babilońskiej, gdzie przeważał taki sposób obliczania. - „The New Schaff-Herzog Encyclopedia of Religious Knowledge”, 1957, tom 12, str. 474.

10. Kiedy więc rozpoczęła się „nieprawość” Izraela?
11,12. Jakie wcześniejsze wydarzenie w historii ludzkiej możemy obecnie ustalić w czasie, i który tekst Kluczowy będzie w tym pomocą?

13,14. (a) W którym roku według kalendarza gregoriańskiego rozpoczęło się panowanie Salomona? (b) W którym roku przystąpił on do budowy świątyni?

15. (a) Objaśnij różnicę między liczebnikiem *głównym* a liczebnikiem *porządkowym*. (b) Kiedy więc Izraelici opuścili Egipt?

na liczebnik *porządkowy*. Kiedy ktoś opowiada o grze w piłkę nożną i mówi, że silny strzał padł w dziesiątej minucie, znaczy to, że gra toczyła się już przez dziewięć pełnych minut, ale tylko przez część dziesiątej; nie grano jeszcze przez pełnych dziesięć minut. Podobnie też skoro Biblia używa liczebnika *porządkowego*, podając, iż budowa świątyni rozpoczęła się w czterysta osiemdziesiątym roku od czasu opuszczenia Egiptu przez Izraelitów, i skoro wiadomo, że w kalendarzu owa szczególna chwila przypada na rok 1034 p.n.e., to musimy do 1034 dodać 479 pełnych lat (nie 480) i wtedy otrzymamy rok 1513. Porę wyjścia z Egiptu możemy określić nawet jeszcze ścisłej: nastąpiło ono wiosną, w dniu Paschy, a więc czterdnastego dnia miesiąca Nisana roku 1513 p.n.e.

ILE CZASU UPŁYŃEŁO OD POTOPU?

16 Biblia już pomogła nam dokładnie zmierzyć czas wstecz aż do wiosny roku 1513 p.n.e.: od tamtej pory do wiosny 1969 roku upłynęło w sumie 3481 lat. Polegając w dalszym ciągu na wiernej „pamięci” świętego Słowa Jehowy, na utrwalonych w nim ścisłych danych historycznych, możemy wnikać jeszcze głębiej w przeszłość i sięgnąć aż do potopu za czasów Noego.

17 Szczepan, pierwszy z naśladowców Jezusa Chrystusa umęczonych na śmierć, powołał się w pewnej chwili na oświadczenie, w którym Jehowa zapowiadał przyszłe koleje losu potomstwa Abrahama: „Mówił mu Bóg, że potomkowie jego wygnani będą na obczyźnie, że podbiją ich w niewolę i że z nimi obchodzić się będą przez czterysta lat.” (Dzieje 7:6, Dł; 1 Mojż. 15:13) Szczepan wspomina tu o trzech szczegółach z dawnych dzieł swych przodków: że byli przybywcami w obcym kraju, że zostali podbici w niewolę oraz że przez czterysta lat spotykali się ze złym traktowaniem.

18 Błędny byłby zarówno pogląd, że ich wędrówki, niewola i w ogóle przykre doświadczenia trwały jednakowo długo, jak też przypuszczenie, że były to odrębne trzy okresy następujące kolejno po sobie. Izraelici zostali przecież ujarzmieni dopiero dłuższy czas po przybyciu do Egiptu w charakterze przychodniów, czyli tymczasowych osiedleńców; nastąpiło to nie wcześniej niż po 70 latach, w każdym razie po śmierci Józefa. Szczepan mówił więc raczej o tym, że w okresie 400 lat, w którym żył z nimi obchodzono, zostali również podbici w niewolę, a prócz tego byli wędrowcami w obcym kraju.

19 Zwróćmy uwagę na fakt, że gdy Szczepan oświadczył, iż byli „wygnańcami (...) na obczyźnie (...) przez czterysta lat”, to nie mówił ani nie zamierzał dać do zrozumienia, jakoby Izraelici przed przybyciem do Egiptu nie wędrowali. Nie można więc upierać się przy twierdzeniu, że powyższy tekst dowodzi, iż przez czterysta lat przebywali w Egipcie. Prawdą jest natomiast, że kiedy przybywszy do Egiptu bracia Józefa zostali po raz pierwszy przedstawieni faraonowi, rzekli oni: „Przybyliśmy, aby zatrzymać się na pewien czas w tym kraju.” Nie powiedzieli jednak ani bezpośrednio, ani domyślnie, że dotychczas nie byli nigdzie przychodniami, gdyż przy tej samej okazji ich ojciec, Jakub, zapytany przez faraona o swój wiek, oświadczył: „Liczba lat mego pielgrzymowania - sto i trzydzieści.” Przy tym nie tylko Jakub był przez całe swoje życie przed przybyciem do Egiptu wędrowcem w obcym kraju, lecz według tego, co sam mówił faraonowi, jego przodkowie również byli przychodniami na obczyźnie. - 1 Mojż. (Rodz.) 47:4-9, BT.

20 Skoro okres złego traktowania dobiegł końca w roku 1513 p.n.e., to musiał się rozpocząć w roku 1913 p.n.e., czyli właśnie 400 lat wcześniej. Rok ten najpewniej odpowiada chwili, kiedy Izaaka drę-

16. Jak daleko wniknęliśmy w głąb historii, i jakie są widoki na jeszcze głębsze zapuszczenie się w przeszłość?

17. Jakie wydarzenia i jaki okres czasu wspominał Szczepan, przedstawiając dawne przeżycia Izraela?

18. Co przemawia przeciwko założeniu, jakoby te przeżycia należały do odrębnych okresów, następujących kolejno po sobie?

19. Skąd wiemy, że Izraelici już przed przybyciem do Egiptu byli jakby „wygnańcami”?

20. Kiedy skończył się okres 400 lat udręczeń, i kiedy się rozpoczął?

czyli Ismael, naigrywając się z niego, co miało miejsce w dniu uroczystego odstawienia Izaaka od piersi w wieku lat pięciu. Działo się to oczywiście na długo przed przybyciem Izraelitów do Egiptu. - 1 Mojż. 21:8,9.

21. A jak długo przebywali Izraelici w Egipcie, tymczasowo tam osiedleni? Tekst księgi 2 Mojżeszowej (Wyjścia) 12:40,41 podaje: „Czas pobytu synów Izraela w Egipcie trwał czterysta trzydzieści lat. I oto tego samego dnia, po upływie czterystu trzydziestu lat, wyszły wszystkie zastępy Jahwe z ziemi egipskiej.” - BT.

22. Tymczasem jednak według *Septuaginty* wiersz 40 brzmi: „A pobyt synów Izraela, podczas którego przebywali oni /i ich ojcowie, *Manuskrypt Aleksandryjski* / w ziemi egipskiej i w ZIEMI KANANEJSKIEJ - czterysta trzydzieści lat.” *Pentateuch Samarytański* podaje w tym miejscu: „W ZIEMI KANANEJSKIEJ i w ziemi egipskiej.” Zatem obydwie przytoczone wersje, oparte na tekście hebrajskim znacznie starszym od dzisiejszego rozprawy o tekście masoreckiego, obok „ziemi egipskiej” wymieniają także „kananejską”.

23. Od czasu, kiedy Abraham przybył do ziemi Kanaan upłynęło do chwili urodzin Izaaka 25 lat; zaś od tego czasu do narodzin Jakuba upłynęło dalszych 60 lat, a potem minęło jeszcze 130 lat, z nim Jakub przywędrował do Egiptu. Dodając powyższe lata otrzymujemy w sumie 215 lat, a więc dokładnie połowę okresu 430 lat. Tyle czasu spędzili patriarchowie w Kanaanie przed przeniesieniem się do Egiptu. (1 Mojż. 12:4; 21:5; 25:26; 47:9) Apostoł Paweł, pisząc w natchnieniu od Boga, również potwierdził, że od chwili zawarcia przymierza z Abrahamem, gdy ten patriarcha wyruszył do ziemi Kanaan, upłynęło 430 lat do ustanowienia przymierza Prawa. - Gal. 3:17.

24. Skoro teraz dodamy te 430 lat do 1513, osiągniemy rok 1943 p.n.e.; wtedy to Abraham, po śmierci swego ojca Tarego w mezopotamskim mieście Haranie, zawędrował po raz pierwszy do Kanaanu. Wystarczy tylko jeszcze pododać lata kilku pokoleń, żeby dokładnie ustalić datę potopu. Odpowiednie dane liczbowe zaczerpnąć można z księgi 1 Mojżeszowej, rozdziałów 11 i 12, a następnie je zsumować, jak następuje:

Od początku potopu	
do narodzin Arfachsada (1 Mojż. 11:10)	2 lata,
do narodzin Selecha (11:12)	35 lat,
do narodzin Hebera (11:14)	30 lat,
do narodzin Pelega (11:16)	34 lata,
do narodzin Rehu (11:18)	30 lat,
do narodzin Saruga (11:20)	32 lata,
do narodzin Nachora (11:22)	30 lat,
do narodzin Tarego (11:24)	29 lat,
do śmierci Tarego w Haranie i odejścia	
Abrahama do Kanaanu w wieku 75 lat	
(11:32; 12:4)	205 lat,
Razem	427 lat.

25. Dodajmy te 427 lat do roku 1943 p.n.e., a dowiemy się, że potop nastąpił w roku 2370 p.n.e., czyli 4338 lat temu.

6000 LAT OD STWORZENIA ADAMA

26. W podobny sposób, należy po prostu dodać następujące lata dotyczące dziesięciu pokoleń przedpotopowych, aby otrzymać rok stworzenia Adama:

* Nawiasem mówiąc, jeśli do tych 25 lat dodamy 5 i odnieśliśmy to do czasu, kiedy Izaak został odstawiony od piersi, otrzymamy w sumie 30 lat. Tłumaczy to różnicę między okresem 400 lat (1 Mojż. 15:13; Dzieje 7:6), a okresem 430 lat (2 Mojż. 12:40; Gal. 3:17).

21,22. Czy Izraelici przebywali 430 lat wyłącznie w Egipcie, i jakie światło rzucają na tę sprawę pewne starożytne manuskrypty?

23. (a) Ile czasu przebywali więc Izraelici naprawdę w Egipcie, i jak potwierdza to apostoł Paweł? (b) Wyjaśnij różnicę, między okresami 400 lat i 430 lat, o których jest mowa w Biblii.

24,25. W którym roku kalendarzowym rozpoczął się potop, i ile czasu upłynęło potem, aż Abraham wkroczył do Kanaanu? 26,27. (a) Jak dawno przed potopem został stworzony Adam? W którym to było roku przed naszą erą? (b) Co wskazuje na okoliczność, że Adam został stworzony jesienią?

Od stworzenia Adama	
do narodzin Seta (1 Mojż. 5:3)	130 lat,
do narodzin Enosa (5:6)	105 lat,
do narodzin Kenana (5:9)	90 lat,
do narodzin Mahalaleela (5:12)	70 lat,
do narodzin Jareda (5:15)	65 lat,
do narodzin Enocha (5:18)	162 lata,
do narodzin Matuzalema (5:21)	65 lat,
do narodzin Lamecha (5:25)	187 lat,
do narodzin Noego (5:28,29)	182 lata,
do początku potopu (7:6)	600 lat.
Razem	1656 lat.

27. Dodając 1656 do 2370, otrzymamy w wyniku liczbę 4026, która nam wyznaczy rok stworzenia Adama według kalendarza gregoriańskiego. Ponieważ trzeba uznać za rzecz naturalną, że człowiek zaczął liczyć czas od początku swego istnienia, i ponieważ według najstarszych kalendarzy ludzkich początek roku przypadał na jesień, więc rozsądny wydaje się pogląd, iż pierwszy człowiek Adam został stworzony w porze jesiennej.

28. Tak to dzięki starannym, od nikogo nie zależnym badaniom przeprowadzonym przez oddanych Bogu bibliotek, którzy sprawą tą zajmowali się od szeregu lat bez ślepego podążania śladem rozmaitych obliczeń chronologicznych rozpowszechnionych w chrześcijaństwie, dotarliśmy w końcu do daty stworzenia Adama. Okazuje się, że jest ona o 22 lata bardziej odległa w przeszłości niż wskazuje liczba podana przez Usshera. Zarazem wiadać z tego, że czas upływa o dwie dziesiątki lat wcześniej niż by to wynikało z chronologii tradycyjnej.

29. Przejrzawszy tyle obliczeń i rodowodów, warto się zastanowić, jaką właściwie korzyść dają zdobyte tym sposobem wiadomości. Czyż nie jest to wszystko dawno przebrzmiała historia, a zajmowanie się nią równie nieciekawe i bezużyteczne jak chodzenie po cmentarzu i spisywanie starych dat z płyt nagrobkowych? Dlaczego mimo wszystko powinna nas bardziej interesować data stworzenia Adama niż na przykład rok, w którym się narodził władca Tutenchamon? Otóż przede wszystkim, jeśli dodamy 4026 do liczby bieżącego roku (uwzględniając brak roku zerowego między rachubą naszej ery a okresem sprzed naszej ery), otrzymamy w sumie 5994 lata; tyle ich upłyne od stworzenia Adama do jesieni tego roku. A to z kolei znaczy, że jesienią roku 1975, nieco więcej niż za sześć lat od chwili obecnej (a nie w roku 1997, jakby wynikało z obliczeń Usshera), dobiegnie końca 6000 lat od chwili stworzenia Adama, praojca całej ludzkości!

ADAM STWORZONY POD KONIEC „SZÓSTEGO DNIA”

30. Czy na podstawie powyższych rozważań można wyrazić przekonanie, że jesienią roku 1975 będzie już po bitwie Armagedonu i że mniej więcej właśnie wtedy rozpocznie się od dawna oczekiwane tysiąclecie królowania Chrystusa? Jest to możliwe, poczekajmy jednak i zobaczmy, w jakiej mierze siódme tysiąclecie istnienia człowieka zbiega się z przyrównanym do sabatu tysiącletnim panowaniem Chrystusa. Jeżeli te dwa okresy pobiegą równolegle z dokładnością co do jednego roku kalendarzowego, nie stanie się to przez zwykły przypadek czy splot okoliczności, lecz wyniknie z miłościwych zamierzeń Jehowy. Nasza rachuba czasu (która jest dość dokładna, ale nie rości sobie pretensji do nieomyślności) w najlepszym wypadku wskazuje tylko, że jesienią roku 1975 skończy się 6000 lat istnienia człowieka na ziemi. Niekoniecznie znaczy to, że rok 1975 wyznacza także koniec pierwszych 6000 lat siódmego „dnia” twórczego Jehowy. Dlaczego? Ponieważ Adam po stworzeniu żył jeszcze jakiś czas w „szóstym dniu”, którego nieznana część należałoby odjąć od 930 lat życia Adama i dopiero na tej podstawie ustalić, kiedy dobiegł końca szósty z okresów twórczych, czyli „dni” obejmujących po siedem tysięcy lat, oraz dowiedzieć się, jak długo Adam

28. Czym różni się niniejsza chronologia od obliczeń Usshera, jeśli chodzi o stworzenie Adama?

29. Dlaczego powinna nas interesować data stworzenia Adama?

30. Co może się wydarzyć przed rokiem 1975, lecz z jakim nastawieniem powinniśmy tego oczekiwać?

żył w „siódmym dniu”. Z drugiej strony koniec tego szóstego „dnia” stwarzania mógł nawet przypaść na ten sam rok kalendarza gregoriańskiego, w którym został stworzony Adam. Może tu występować różnica zaledwie tygodni lub miesięcy, a nie lat.

31. Jeżeli chodzi o stworzenie Adama, dobrze będzie starannie się zapoznać z tym, co na ten temat podaje Biblia. Zestawiając księgę Rodzaju (1 Mojżeszową), Mojżesz oparł się na szeregu pisemnych dokumentów z okresu przed potopem, zwanych krótko „dziejami”. Pierwszy z nich rozpoczyna się werse-tem księgi 1 Mojżeszowej 1:1, a kończy się na słowach 1 Mojżeszowej 2:4: „Oto są dzieje początków po stworzeniu nieba i ziemi.” (B7) Drugi dokument historyczny zaczyna się od tekstu 1 Mojżeszowej 2: 5 i ciągnie się do drugiego wiersza piątego rozdziału tej księgi. Mamy więc do dyspozycji dwa od- dzielne sprawozdania o stwarzaniu, które opracowa- ne są z nieco odmiennych punktów widzenia. W dru- gim z powyższych dokumentów, mianowicie w 1 Mo- jżeszowej 2:19, pierwotny czasownik hebrajski prze- tłumaczony na „kształtować” (NW) występuje w for- mie niedokonanej ciągłej. Nie znaczy to jednak, iż zwierzęta lądowe i ptaki były stwarzane dopiero po Adamie. Tekst 1 Mojżeszowej 1:20-28 dowodzi, że było odwrotnie. Pozorna sprzeczność między roz- działem pierwszym a drugim znika, gdy słowa z 1 Mojżeszowej 2:19,20 potraktuje się jedynie jako u- wagę wtrąconą celem wyjaśnienia potrzeby dodania człowiekowi „pomocy”. Zatem właściwą treść danego czasownika hebrajskiego jeszcze lepiej uwypukla nadanie mu przy tłumaczeniu takiej formy gramaty- cznej, która bardziej zaznacza uprzednie dokonanie czynności stwarzania. W związku z tym czytamy na przykład w *Biblii gaahskiej*: „gdy stworzył”; w *Biblii Tysiąclecia*: „ulepiwszy”; a w tłumaczeniu ks. Wujka: „utworzywszy”.

32. Obydwa sprawozdania o stwarzaniu, zawarte w księdze 1 Mojżeszowej, chociaż różnią się trochę w sposobie przedstawienia materiału, pozostają jed- nak ze sobą w doskonałej harmonii we wszystkich punktach, włącznie z uwypukleniem faktu, że Ewa została stworzona po Adamie. A szósty dzień twórcy nie dobiegł kresu, dopóki nie pojawiła się Ewa. Nie powiedziano nam dokładnie, ile czasu up-łynęło do owej chwili od stworzenia Adama. Ale „potem” po stworzeniu Adama i Ewy obejrzał Bóg wszystko, co uczynił, a oto było bardzo dobre. I nastał wieczór, i nastał ranek, dzień szósty.” (1 Mojż. 1:31,NW) Po upływie szóstego dnia stwa- rzania, zaczął się dzień siódmy.

33. Trzeba wszakże zaznaczyć, iż między stworze- niem Adama a początkiem siódmego dnia, dnia odpoc- czynku, nie musiało minąć dużo czasu. Mógł to być nawet okres dość krótki. Nadawanie nazw zwierzętom przez Adama, jak również stwierdzenie, że brak mu towarzyszek życia, nie potrzebowało trwać długo. Zwierzęta były podporządkowane Adamowi, były też usposobione pokojowo; przychodziły do niego za sprawą kierownictwa Bożego, nie musiał więc tra- pić ich ani chwycić. Noemu tylko siedem dni zaję- ło wprowadzenie do arki tych samych *rodzajów* zwie- rząt, tak samców, jak i samic. (1 Mojż. 7:1-4) Stworzenie Ewy także nie zajęło dużo czasu i od- było się, gdy Adam zasnął”. (1 Mojż. 2:21) Zatem odstępowanie czasu między stworzeniem Adama a końcem szóstego dnia stwarzania, chociaż nieznan, był zapewne okresem stosunkowo krótkim. Wypowiedź, jaka padła przy końcu szóstego dnia: „Obejrzał Bóg wszystko, co uczynił, a oto było *bardzo dobre*”, dowodzi, że początek siódmego dnia w wielkim ty- godniu stwarzania przypadł przed popełnieniem grzechu przez Adama i Ewę oraz przed wypędzeniem ich z ogrodu Eden.

31. Co wyjawiają pierwsze dwa rozdziały księgi 1 Mo- jżeszowej?

32. Z czego wynika, że szósty dzień stwarzania nie skoń- czył się natychmiast po utworzeniu Adama?

33. (a) Skąd wiemy, że koniec szóstego dnia nadszedł kró- tko po stworzeniu Adama? (b) Dlaczego tekst 1 Mojżeszowej 1:31 dowodzi, że szósty dzień stwarzania skończył się, zanim Adam i Ewa zgrzeszyli?

34. Chronologia biblijna jest ciekawym przedmio- tem studiów; z jej pomocą można poszczególnie wyda- rzenia historyczne uporządkować w strumieniu cza- su. Towarzystwo Strażnica od lat stara się bieżąco zapoznawać swych sympatyków z najnowszymi wynikami badań w tym zakresie, potwierdzonymi przez wyda- rzenia historyczne i proroctwa zanotowane w Bi- blii. Większość problemów chronologii biblijnej dało się rozwiązać czy to dzięki spełnieniu się pewnych proroctw, czy też na podstawie wykopalisk archeologicznych, a niekiedy dlatego, że lepsze przekłady Biblii z języków oryginalnych jasniej oddały myśl zawartą w pierwotnym dokumencie. Kilku zawiązków problemów chronologicznych mniejszej wagi jednak wciąż jeszcze nie rozszyfrowano. Czy na przykład w okresie wyjścia z Egiptu, kiedy Je- howa przeniósł początek roku z pory jesiennej wed- ług kalendarza świeckiego na porę wiosenną według kalendarza religijnego, w kalendarzu żydowskim o- puszczało, czy też doliczono sześć miesięcy? - 2 Mojż. 12:1,2.

35. Jedną rzecz jest absolutnie pewna: Chronolo- gia biblijna poparta spełnionymi proroctwami dowo- dzi, że sześć tysięcy lat istnienia człowieka wkrótce dobiegnie końca, jeszcze za życia obecnego pokolenia! (Mat. 24:34) Nie pora więc na to, żeby pozostać obojętnym i mówić sobie: jakos to będzie. Nie pora na to, by sprawę obracać w żart, posługuj-ąc się słowami Jezusa, że „o tym dniu i godzinie nikt nie wie; ani aniołowie w niebie, ani Syn, tylko sam Ojciec”. (Mat. 24:36) Wręcz przeciwnie, nadszedł czas, by jasno zdać sobie sprawę, że szybko zbliża się kres teraźniejszego systemu rze- czy, przy czym będzie to kres gwałtowny. Nie rudi- my się: Zupełnie wystarczy, iż sam Ojciec *sna* za- równo „dzień”, jak i „godzinę”!

36. Nawet jeżeli nie daje się spojrzeć poza rok 1975, czy jest to podstawa do ograniczania aktyw- ności? Apostołowie nie widzieli ani tak daleko, jak my; nie wiedzieli przecież nic o roku 1975. Dostrzegali przed sobą tylko krótki czas, w któ- rym mieli dokończyć powierzzonego im dzieła. (1 Piotra 4:7) Dlatego też we wszystkich swoich pismach wzywali do czujności i przynagłali do wzmożonej działalności. (Dzieje 20:20; 2 Tym. 4: 2) I słusznie. Gdyby się guzdrali i ociągali, gdyby uspokajali siebie myślą, że koniec nadej- dzie dopiero za kilka tysięcy lat, na pewno by nie ukończyli wyznaczonego im biegu. Nie tracili jednak czasu, nie szczędzili wysiłku, lecz biegli w zawody, jak tylko mogli najszybciej - i odnie- śli zwycięstwo! Bieg ten był dla nich sprawą życia i śmierci. - 1 Kor. 9:24; 2 Tym. 4:7; Hebr. 12:1.

37. Tak samo postępują wierni świadkowie Jehowy w obecnej drugiej połowie dwudziestego wieku. Re- prezentują prawdziwie chrześcijański punkt widze- nia. Wyteżona działalność ewangelizacyjna wyróżnia ich nie tylko w bieżącym dziesięcioleciu. Nie od- dali swego życia Jehowie na służbę tylko do roku 1975. Chrześcijaństwo podążają tą drogą, odkąd Chry- stus Jezus im ją wytknął, przykazując uczniom: „Pójdźcie za mną!” Zachowaj więc w sobie tę samą postawę umysłu, którą okazał Chrystus Jezus. Nie daj się niczemu powstrzymać od tego, nie pozwól, by cię ogarnęło zmęczenie i zrezygnowanie. Kto porzuca Babilon Wielki i obecny diabelski system rzeczy, ten biegnie dziś po nagrodę życia, kieru- jąc się ku Królestwu Bożemu, i nie zatrzyma się na roku 1975. Na pewno nie! Dalej posuwać się bę- dzie naprzód po tej wspaniałej drodze, która pro- wadzi do życia wiecznotrwałego, aby wychwalać Je- howę i służyć Jemu po wieczne czasy!

34. Co przyczyniło się do lepszego zrozumienia chrono- logii biblijnej?

35. Dlaczego nie czas teraz na zubożenie i życie so- bie z dnia na dzień?

36. Jaki zachęcający przykład pozostawili nam pod tym względem apostołowie?

37. Co więc zamierzasz czynić w okresie do roku 1975? A co potem?

12

się zazwyczaj nazwy „Anno Mundi”, czyli „w roku świata”, gdzie oczywiście chodzi o świat ludzki.

38. Czy fakt ten ma jakiś związek z nadchodzącym tysiącleciem, czyli millennium pokoju? Według wszelkiego prawdopodobieństwa - tak! Kalendarz ortodoksyjnych Żydów pokazuje, że prezydent amerykański wygłosił omawiane przemówienie na początku piątego miesiąca księżycowego A. M. 5729, przy czym liczba ta opiera się na zestawieniach sporządzonych wyłącznie na podstawie starożytnych Pism Hebrajskich. Ale według badaczy zajmujących się chronologią, czyli mierzeniem czasu, uwzględniających także natchnione Chrześcijańskie Pisma Greckie, kalendarz żydowski pozostaje o przeszło 200 lat w tyle. W niektórych wydaniach Biblii, tak katolickich, jak i protestanckich, znaleźć można tabele chronologiczne oparte na obliczeniach znanego irlandzkiego dostojnika Kościoła anglikańskiego, arcybiskupa Jamesa Usshera (1581-1656 n.e.). Zdaniem Usshera pierwszy człowiek Adam został stworzony w roku 4004 p.n.e. Według tej rachuby sześć tysięcy lat, czyli sześć millenniów istnienia człowieka kończyłoby się jesienią niezbyt już odległego roku 1996 n.e., po czym rozpoczynałoby się siódme millennium bytu ludzkiego.

39. Zupełnie niedawno poważni badacze Pisma świętego ponownie przeanalizowali chronologię biblijną. Według ich obliczeń sześć millenniów życia ludzkiego na ziemi ma dobieć końca w połowie lat siedemdziesiątych. Zatem siódme millennium po stworzeniu człowieka przez Jehowę Boga powinno się rozpocząć przed upływem bieżącego dziesięciolecia.*

* Zobacz książkę Towarzystwa Strażnica pt.: „Aid to Bible Understanding” (Pomoc

38. (a) Jak kalendarz ortodoksyjnych Żydów określa czas, w którym obecny prezydent amerykański wygłosił przemówienie inauguracyjne? (b) Kiedy według chronologii Usshera kończy się sześć millenniów istnienia człowieka?

39. Kiedy ma się zakończyć szóste millennium według nowszych badań chronologii biblijnej?

40. Warunki dzisiaj panujące na świecie wskazują, że bliska jest wielka zmiana na skalę całego globu ziemskiego; nadejście siódme-go millennium istnienia człowieka na ziemi pozwala oczekiwać, że dla nawiedzanej wojnami ludzkości będzie to zmiana na lepsze. Według pierwszych dwóch rozdziałów Pisma świętego mężczyzna i niewiasta zostali stworzeni przy końcu szóstego dnia stwarzania. Obecnie żyjemy w siódmym dniu stwarzania, w którym Jehowa Bóg odstąpił od działalności twórczej w odniesieniu do ziemi. W ramach Dziesięciorga Przykazań danyh prorokowi Mojżeszowi pomieścił Bóg odpowiednik swego odpoczynku w siódmym dniu stwarzania, gdyż w czwartym z nich nakazał, aby jego wybrany lud odpoczywał w siódmym dniu tygodnia (2 Mojż. 20:8-11). Dzień ów był więc u Izraelitów cotygodniowym sabatem, dniem wytchnienia od mokołu.

41. Pan Jezus Chrystus, zapowiedziany Książę pokoju, swego czasu z góry wskazał na większy Dzień Sabatni. W pewien zwykły, cotygodniowy sabat nadmienił o tamtym Sabacie, odpierając napaści krytyków następującymi słowami: „Syn Człowieczy jest Panem sabatu” (Mat. 12:1-8). Powołał się tu na swoje przyszłe, tysiącletnie pokojowe panowanie. Jehowa Bóg mierzy czas związany ze sprawami ludzkimi miarą tysiącleci. Natchnął kiedyś proroka Mojżesza do napisania w Psalmie 90:4: „Tysiąc lat przed oczyma twymi są jak dzień wczorajszy, który przeminął”. Podobnie chrześcijański apostoł Piotr w natchnieniu od Boga spisał takie

do zrozumienia Biblii) na stronie 333, pod hasłem „Chronologia”; ponadto książkę pt.: „Życie wieczne w wolności synów Bożych”, strony 19-25, pod nagłówkiem: „Kończy się okres 6000 lat dziejów ludzkości”.

40. Jakie prawo dał Bóg wybranemu ludowi dla upamiętnienia swego odpoczynku w siódmym dniu stwarzania?

41. (a) Na jaki większy Sabat wskazał Jezus w pewien zwykły dzień sabatni? (b) Do czego sprowadza się tysiącletnie panowanie Chrystusa według Bożego sposobu mierzenia czasu?

słowa: „U Pana jeden dzień jest jak tysiąc lat, a tysiąc lat jak jeden dzień” (2 Piotra 3:8). Z kolei apostoł Jan ujrzał w proroczej wizji związanie i wtrącenie w przepaść Szatana Diabła oraz jego demonów na tysiąc lat, podczas których nad całą ludzkością miał panować Jezus Chrystus ze swymi zwycięskimi naśladowcami (Obj. 5: 9, 10; 20:1-7). A zatem z Bożego punktu widzenia tysiąc lat panowania Jego Syna, Jezusa Chrystusa, to tyle, co „jeden dzień”.

42 Jeżeli Pan Jezus Chrystus ma być „Panem i sabatu”, to jego tysiącletnie panowanie musi być siódmym w serii okresów tysiącletnich, czyli millenniów (Mat. 12:8, NT). Tylko pod tym warunkiem będzie ono panowaniem sabatnim. Szatan Diabeł prawie od samego zarania dziejów człowieczym nękał ludzi, narzuciwszy im twarde więzy trudu i mokołu; sprawił też, że przed powszechnym potopem za dni Noego ziemia napełniła się gwałtem i przemocą, a dzisiaj jest odpowiedzialny za jeszcze gorszą przemoc, jaka się szerzy na tej samej starej ziemi. Już wkrótce zakończy się ciąg sześciu millenniów podlego, niewolniczego wyzyskiwania ludzi przez Szatana; stanie się to jeszcze za życia tego pokolenia, które było świadkiem wydarzeń rozgrywających się na świecie po zakończeniu „czasów pogan” w roku 1914, bo taka była prorocza zapowiedź Jezusa, zanotowana w Ewangelii według Mateusza 24:34. Czyż więc koniec sześciu tysięcy lat ciemnościowego zniewolenia ludzi pod rządami Szatana Diabła nie byłby dla Jehowy Boga odpowiednią chwilą na wprowadzenie millennium sabatniego wytchnienia całej ludzkości? Z pewnością! A Jego Król, Jezus Chrystus, będzie Panem tego Sabatu.

43 W czasach starożytnych, kiedy wybrany lud Boży podlegał Dzię-

sięciorgu Przykazań, jakie Bóg nadał mu przez proroka Mojżesza, cotygodniowy sabat wyróżniał się spokojem. W celu dostosowania się do tego, że sam Bóg w siódmym dniu stwarzania zaprzestał pracy związanej z ziemią, Jego lud zobowiązany był powstrzymać się od wszelkiej ciężkiej pracy, charakterystycznej dla pozostałych sześciu dni, i nie obciążać taką pracą nawet zwierząt domowych (2 Mojż. 20: 1-11). Podobnie sabatnie panowanie Chrystusa, obejmujące cały tysiąc lat, będzie dla ziemi i jej mieszkańców okresem pokojowym. Będzie to pora wytchnienia od wszelkiego wojowania i stosowania przemocy, właściwego poprzednim sześciu tysiącom lat. Miecze - symbol morderczych wojen - zostaną przekute na lemiesz, a włócznie na sierpy i kosy. Życie podczas owego spokojnego, tysiącletniego Sabatu nie będzie jednak bynajmniej nudne. Nie będzie to czas bezczynności. Pan tego Sabatu, Król Chrystus Jezus, nie będzie bezczynny ani nie pozwoli próżnować swym ziemskim poddanym.

44 Dlaczego Jezus Chrystus, jako członek narodu żydowskiego podlegając na ziemi Dzięsięciorgu Przykazań, dokonał mnóstwa cudownych dzieł właśnie podczas cotygodniowego sabatu? Dlaczego akurat wtedy uzdrowił tylu chorych i ułomnych? Nie tylko po to, żeby pokazać, iż w sabat można czynić dobrze. Miał na celu również unaoznienie, jak podczas swego sabatniego królowania wyzwoli ludzkość z uzależnienia od Szatana Diabła i jego demonów oraz oswobodzi ją od śmiertelności skutków grzechu i niedoskonałości, odziedziczonych po naszych pierwszych rodzicach, Adamie i Ewie. Wojny i akty przemocy, rozpowszechnione w minionych sześciu tysiącach lat, sprowadziły na miliony ludzi przedwczesną śmierć; jed-

42. (a) Na jaki okres musi przypadać tysiącletnie panowanie Jezusa, aby był „Panem sabatu”? (b) Dlaczego koniec sześciu tysięcy lat władzy Szatana nad człowiekiem byłby stosowną chwilą na wprowadzenie odpoczynku sabatniego?

43. (a) Czy odznaczał się starożytny cotygodniowy dzień sabatu? (b) Czy pod-

czas tysiącletniego sabatu sam Chrystus albo jego ziemscy poddani będą bezczynni?

44. (a) Dlaczego Jezus dokonał na ziemi tylu cudownych dzieł podczas cotygodniowego dnia sabatu? (b) Jak harmonizuje to ze słowami apostoła Pawła, zanotowanymi w Liście do Hebrajczyków 10:1?

10

lecia, czyli od „zakończenia” systemu rzeczy, od okresu zniwa, w którym teraz żyjemy (Porównaj z Mateusza 24:14,3,6,NW). Jak blisko końca obecnego poważniejszego systemu rzeczy się właściwie znajdujemy, tego nie da się stwierdzić, bo nawet Jezus powiedział, że nie zna dnia ani godziny (Mat. 24:36). Niemniej chronologia biblijna wskazuje, iż Adam został stworzony jesienią roku 4026 p.n.e., co na rok 1975 n.e. wyznacza chwilę, w której ułynie 6000 lat dziejów ludzkich, po czym czeka nas 1000 lat panowania Królestwa Chrystusa. Dlatego bez względu na dokładną datę końca tego systemu jest rzeczą jasną, że pozostało niewiele czasu, bo do końca 6000 lat historii człowieka brakuje jeszcze tylko około pięciu lat (1 Kor. 7:29). Okoliczność ta potwierdza zarazem nasze zrozumienie słów Jezusa, iż pokolenie, które żyło w roku 1914, w chwili wybuchu pierwszej wojny światowej, nie przemienie, aż nadejdzie koniec. Zatem ludziom miłującym sprawiedliwość pozostało już niezbyt wiele czasu na to, by dowiedzieć Bogu, że chcieliby w Jego „arce” znaleźć schronienie i zaznać błogosławieństw nowego porządku rzeczy. - Mat. 24:34-42.

6 Ludzie bacznie śledzący wydarzenia na świecie dostrzegają złośliwe tendencje. Czasopismo *Time* zamieściło wypowiedź Jacques’a Piccarda, z której wynikało, iż „poważnie wątpi”, czy ludzkość przetrwa do końca bieżącego stulecia, ponieważ współczesna technologia „to nic innego jak rozwinięte na wielką skalę samobójcze zatrucie powietrza, którym oddychamy, wody, którą pijemy, i ziemi, którą uprawiamy”. Podobnie profesor Barry Commoner z Uniwersytetu Waszyngtońskiego wyraził opinię, że ziemia wkrótce nie będzie się nadawała do zamieszkiwania. Powiedział, że zbliżamy się „do niebezpiecznego kryzysu, który może ją pozbawić przydatności na miejsce zamieszkania społeczeństwa ludzkiego”. Historyk angielski H.G. Wells pisał w latach młodości

bieżącego pokolenia: „Pilna potrzeba wielkiego twórczego wysiłku w dziedzinie współżycia ludzi stała się już oczywista, (...) Jeżeli światu nie uda się osiągnąć większej jedności celów, jeżeli nie uda się zapobiec wybuchowi jeszcze gwałtowniejszej i bardziej niszczycielskiej wojny, to jest rzeczą jasną, (...) że dzieje ludzkie muszą się niebawem skończyć jakąś katastrofą, która powtórzy i przewyższy nieszczęścia Wielkiej Wojny, wywoła chaos w stosunkach społecznych i pociągnie za sobą proces rozkładu, który doprowadzi do całkowitej zagłady”. Niejaki James Reston skomentował tę wypowiedź w gazecie *New York Times* z 11 czerwca roku 1967 w następujący sposób: „Dzisiaj te prorocze słowa są jeszcze bardziej aktualne niż przy końcu pierwszej wojny światowej, kiedy je Wells napisał”.

CHRZEŚCIJAŃSKI PUNKT WIDZENIA

7 Chrześcijanie nie podzielają jednak pesymistycznego poglądu H. G. Wellsa, że ród ludzki po prostu zdąży ku całkowitej zagładzie. Myślą realnie i rozumieją, co znaczą krytyczne wydarzenia światowe ostatnich lat, ale mimo tego mają niezachwianą nadzieję na przyszłość. Pamiętają o słowach Jezusa: „A gdy się to zacznie dziać, wyprostujcie się i podnieście głowy swoje, gdyż zbliża się odkupienie wasze”. (...) Baczcie na siebie, aby serca wasze nie były ociężałe wskutek obżarstwa i opilstwa oraz troski o byt, i aby ów dzień was nie zaskoczył niby śdło; przyjdzie bowiem zniwienacka na wszystkich, którzy mieszkają na całej ziemi. Czuwajcie więc, módląc się cały czas, abyście mogli ująć przed tym wszystkim, co nastanie, i stanąć przed Synem Człowieczym”. - Łuk. 21:28,34-36.

8 Świadomi są tego, że nadzieja chrześcijańska i w ogóle życie w nowym porządku Jehowy opiera się

6. Jak niektórzy komentują warunki obecnie panujące na świecie?

7. Dlaczego chrześcijanie myślą inaczej? Co według słów Jezusa powinniśmy czynić?
8.(a) Jakie zmiany są konieczne u tego, kto przyjmuje Słowo Boże? (b) W czym przejawia się niezasiużona życzliwość Jehowy?

Zambii, Algierii, Egipcie, Portugalii i innych krajach dzierżyciele władzy utrudniają świadkom Jehowy spotykane się na zebraniach chrześcijańskich. Nierzadkie były wypadki konfiskaty literatury biblijnej, a także bicia świadków Jehowy. W ostatnich czasach często próbowano ich zmuszać do podpisywania oświadczeń, iż się wyrzekają swej wiary chrześcijańskiej, że nie będą już chodzić na zebrania i nie wezmą udziału w ogłoszeniu Królestwa. Świadkowie Jehowy wiedzą, że takie prześladowania były przepowiedziane i że Jehowa dopuszcza je w charakterze próby (Mat. 24:9). Są zdecydowani wytrwać w wierności do końca, aby osiągnąć koronę życia. - Obj. 2:10.

Wspaniałe dzieło wychowawcze, organizowane przez Towarzystwo Strażnica, mimo wszystko spełnia swój cel. Dobra nowina o Królestwie jest głoszona po całej ziemi. Tysiące osób uczy się czytać w szkółkach prowadzonych przez zwozry; jeszcze większe mnóstwo ludzi zdobywa zrozumienie Pisma świętego na domowych studiach biblijnych; jeńcy religii babilońskiej oswobadzają się z niewoli. Wzmacniają się więzy rodzinne, pokonywana jest wrogość rasowa i plemienna. Liczne tysiące zdobywają doświadczenie w funkcji nauczycieli i sług. Jest to dziś okoliczność tym ważniejsza, że w nowym porządku rzeczy dzieło wychowawcze organizacji Jehowy nabierze jeszcze znaczenie większego rozmachu. O tym przyszłym szkoleniu krótko wspominał prorok Izajasz mówiąc: (Sprawiedliwości się nauczą mieszkańcy świata" (Izaj. 26:9, Wk). Oczywiście ludzie, którzy zmartwychwstaną, będą różnie reagować na to wdrażanie w sprawiedliwość.

Wszyscy ci, którzy się będą uchylać od uznania zwierzchności Jehowy, Jego dostojności i prawa do panowania, zostaną w końcu odcięci od życia i podzielą los tych, co w przypowieści Jezusa o żniwie zostali porównani z chwastem, z kąkolem. W nowym porządku

rzeczy zapanuje sprawiedliwość i tylko ci, którzy kochają życie wśród sprawiedliwych stosunków, będą się mogli nim cieszyć na zawsze.

TRZEBA TERAZ DZIAŁAĆ

Obecnie pozostało już bardzo mało czasu na dalsze głoszenie i nauczanie o Królestwie Bożym wśród narodów. Nie można więc zwlekać z wykazaniem, iż się nie jest częścią składową teraźniejszego systemu rzeczy, ale że się żyje dla nowego porządku i jego błogosławieństw. Jeżeli pragniemy przeżyć "czas końca" tych narodów i cieszyć się sprawiedliwym nowym systemem Jehowy pod rządami Chrystusa Króla, to nie mamy czasu do stracenia. Pamiętajmy, że nie tylko Biblia, ale i przywódcy świata poświadczają, iż żyjemy w bardzo poważnych czasach. Parę lat, jakie pozostały bieżącemu pokoleniu, to nie za wiele na udowodnienie Jehowie, że naprawdę pragniemy podobać się Jemu, aby następnie otrzymać z Jego rąk przywilej życia w nowym porządku rzeczy. Trzeba nam tak rozplanować swoje sprawy, żeby Mu dowieść, co faktycznie stawiamy na pierwszym miejscu w życiu. Musimy studiować Jego Słowo celem zachowania silnej wiary, uczestniczyć w zebraniach chrześcijańskich celem korzystania z programu przygotowanego przez klasę „niewolnika wierneho i rozumnego" oraz dzielić się prawdą z innymi, zwłaszcza teraz, kiedy widzimy, że się ten dzień przybliża. Czy gotów jesteś do tego wszystkiego? - Hebr. 10:25.

Jehowa zna wszystkich, którzy swym sposobem postępowania dowodzą, że należą do Niego, i tych przeprowadzi bezpiecznie przez punkt kulminacyjny obecnego „czasu końca", jaki nastąpi, kiedy nieodwołalnie dobiegnie kresu zbierania chrześcijan przyrównanych do kąkolu. Pismo święte nie zawiera żadnej krótkiej listy wymagań,

16. Dlaczego służenie Jehowie jest teraz sprawą tak pilną? Co więc musimy uczynić?

17. Jak możemy wykazać Jehowie, że nie należymy do obecnego systemu? Czego się jednak musimy spodziewać?

14,15. (a) Jakie są dobroczynne skutki tej służby kaznodziejskiej? (b) Co pisze prorok Izajasz o uczeniu się sprawiedliwości?

skonały człowiek Jezus, Szatan próbował go przekupić, żeby popełnił chociaż jeden czyn, który byłby złamaniem wierności Bogu. (Mateusza 14:9 - 11) Jezus pozostał niewzruszony, gdy był policzkowany przez pilnujących go żołnierzy i gdy go potem przybijano do pała, na którym miał umrzeć. Diabeł za pośrednictwem swoich sług uśmiercił Jezusa, ale nie zdołał go skłonić do złamania wierności Bogu. (Filipian 2:8) To, że Jezus, człowiek doskonały, dochował wierności Bogu, dowodzi, że i Adam mógł pozostać wierny.

Szatan wywierał też nacisk na naśladowców Chrystusa. (Łukasza 22:31) Aż do naszych czasów Diabeł „podejmuje wojnę” z tymi, „którzy przestrzegają przykazań Bożych i zajmują się dziełem wydawania świadectwa o Jezusie”. (Objawienie 12:17, NW) Przyłączyła się do nich „wielka rzesza, której żaden człowiek nie potrafił zliczyć, ze wszystkich narodów i plemion, i ludów, i języków”, która choć żyje w czasie „wielkiego ucisku” składa szczerze podziękowanie Jehowie Bogu i Jego Synowi i wysławia Ich. (Objawienie 7:9, 10, 14, NW) Ci ludzie rozumieją wchodzącą tu w grę kwestię moralną i nawet w najbardziej niesprzyjających okolicznościach cieszą się z udziału w dostarczaniu niezbitego dowodu, że droga Boża jest słuszną, że stworzenia obdarzone wolną wolą potrafią dochować wierności Bogu oraz że czynią to z miłości.

Obwieszczanie imienia Boga i Jego mocy

Z uwagi na swą wielką miłość do rodzaju ludzkiego Bóg położył kres złu. W ustalonym przez sie-

bie czasie uśmierzy bunt człowieka i Diabła. Dokonana wtedy demonstracja siły oraz jej zbawienne skutki będą tematem rozmów w przyszłych epokach!

W skali światowej nastąpi wtedy to, co już nastąpiło w starożytnym Egipcie, gdy Bóg powiedział do pełnego wyniosłości władcy: „Dlatego zostawiłem cię przy życiu, byś zobaczył siłę moją i by imię moje zostało rozślawione po całej ziemi.” (Ks. Wyjścia 9:16) Kiedy Bóg rozgromił hardych Egipcjan i całą ich potęgę militarną, wieść o tym rozeszła się daleko i szeroko. Po latach pewna mieszkanka odległego Jerycha powiedziała: „Słyszeliśmy bowiem, jak Jahwe wysuszył wody Morza Czerwonego przed wami, gdy wychodziliście z Egiptu (...) Bóg wasz, Jahwe, jest Bogiem wysoko na niebie i nisko na ziemi.” - Jozuego 2:9-11.

Tak będzie się mówić w całym wszechświecie, gdy Bóg wypłeni zło. Po wszystkie wieki ludzie i aniołowie będą szczegółowo opowiadać, co Bóg uczynił, aby oczyścić wszechświat ze zła i jak On przywrócił bogosławieństwa na wszystkich, którzy Go miłują i którzy Mu służą. Gdy się rozliczy z Szatanem, z jego demonami i złymi ludźmi na ziemi, Jego imię będzie obwieszczane w niebie i na ziemi. „Wtedy poznają, że /On jest/ Jahwe.” - Ezechiela 38:23.

Raz na zawsze zostanie wtedy dowiedzione, że bunt przeciwko Bogu nikomu nie wychodzi na dobre. Szatan okaże się najpotworniejszym kłamcą wszystkich czasów, a nie bogiem, którego warto się trzymać. Dla dobra ludzi i aniołów raz na zawsze zostanie utworzony precedens.

Ale kiedy Bóg przystąpi do wytopienia zła? Jak długo to jeszcze potrwa?

WSZYSCY rzetelnie myślący mężczyźni i kobiety gorąco pragną się dowiedzieć, kiedy Bóg położy kres złu. Jak długo to jeszcze potrwa? Również uczniowie Jezusa Chrystusa żywo interesowała ta sprawa. Dlatego wyraźnie zapytali o to Jezusa: „Powiedz nam: Kiedy się to stanie i co będzie znakiem twej obecności i zakończenia systemu rzeczy?” Ponieważ druga obecność Jezusa miała być niewidzialna, Jezus podał im widzialne znaki, które - gdyby wystąpiły jednocześnie - miały cechować okres „czasu końca”, znany też jako „dni ostateczne”. Dla ludzi, którzy by dostrzegli wszystkie te wydarzenia, miało to być sygnałem, że żyją w „dniach ostatecznych”. - Mateusza 24:3, NW; Daniela 11:40; 2 Tymoteusza 3:1.

Owe proroctwo Jezusa nie spełniło się jednak ani w czasie jego pobytu na ziemi, ani w ciągu następnych stuleci; nie nastąpił też wtedy koniec. Ale Jezus wiedział, że do jego powrotu - tym razem z władzą Królestwa i w celu położenia kresu złu - miało upłynąć wiele stuleci. Wiedział, że do tego czasu ludzie mieli stoczyć wiele wojen. Dlatego właśnie przed podaniem widzialnych świadectw, które miały cechować jego powtórna obecność, oświadczył: „Usłyszycie o wojnach i wieści wojenne. Baczcie, abyście się nie trwożyli, bo musi się to stać, ale to jeszcze nie koniec.” W ciągu minionych dziewiętnastu wieków faktycznie stoczono wiele takich wojen. - Mateusza 24:6.

Rozpoczyna się „czas końca”

Następnie Jezus zaczął wyliczać wstrząsające światem wydarzenia, które miały zaznaczyć jego

niewidzialną powtórna obecność oraz wejście ludzkości w okres „czasu końca”. Czy nasze pokolenie przeżywa to, czego kazał wyglądać Jezus? Tak, przeżywał!

Najpierw Jezus powiedział: „Powstanie bowiem naród przeciwko narodowi i królestwo przeciwko królestwu.” Czy to proroctwo się spełnia? Oczywiście! Za życia tego pokolenia wybuchła wojna, do której zmobilizowano całe narody i królestwa, i to w takiej skali, że ta wojna różniła się od wszystkich poprzednich wojen. Dla podkreślenia faktu, że wojna z lat 1914-1918 była inna niż wszystkie wojny, które ludzie stoczyli do tego roku, historycy nazwali ją Wielką Wojną lub Wojną Światową. Była to pierwsza tego rodzaju wojna w historii. - Mateusza 24:7, 8.

Pewien poważny magazyn („New York Times Magazine”) z 1 sierpnia 1954 zwraca uwagę na kolosalną zmianę, jaką wywołała w dziejach ludzkich pierwsza wojna światowa. Czytamy tam: „Ona /pierwsza wojna światowa/ zamknęła długą erę, w której świat miał mniej lub więcej pokoju, i zapoczątkowała nową erę, erę przemocy, w której druga wojna światowa była tylko epizodem. Od roku 1914 świat nabrał nowego charakteru (...)

A zatem pierwsza wojna światowa jest punktem zwrotnym w historii nowożytnej.” Jedynie obecne pokolenie przeżywa spełnianie się tej części znaku, danego przez Jezusa.

Mówiąc o tym znaku, Jezus podał jeszcze inne szczegóły, których mieli wypatrywać chrześcijanie: „I będą wielkie trzęsienia ziemi i miejscami zarozy, i głód.” (Łukasza 21:11) Jakiż to wierny opis wydarzeń rozgrywających się od roku 1914! Jakże wielkie nasilenie tych nieszczęść przeżywalismy!

JAK
DŁUGO
TO
JESZCZE
POTRWA?

Wielkie trzęsienia ziemi stały się normalnym zjawiskiem. Dnia 6 marca 1960 gazeta „New York Times” donosiła: Co roku wstrząsa naszą ziemią co najmniej dziesięć wielkich trzęsień ziemi. Najmniejsze z nich wyzwala tysiąckroć więcej energii niż bomba atomowa, która spowodowała zagięcie Hiroshimy i Nagasaki. Peru, Maroko, Algieria, Japonia, Chile, Iran, Kolumbia, Libia, Jugosławia, India, Alaska i wiele innych krajów poważnie ucierpiało od trzęsień ziemi w ciągu ostatnich paru lat.

A co powiedzieć o zarazach lub epidemiach? Po pierwszej wojnie światowej jedynie sama grypa hiszpańska pochłonęła około 20 000 000 ofiar. Na temat głodu czasopismo „Look” z 11 czerwca 1946 podało takie sprawozdanie: „Jedna czwarta ludności świata przymiera dziś głodem. Jutro będzie jeszcze gorzej. Okropności głodu dręczącego obecnie znaczną część świata przechodzą wszelkie pojęcie wielkości z nas (...). Jeszcze nigdy w dziejach nie uganiano się rozpaczliwie za pożywieniem tyle ludzi co obecnie.” A ze złożonego w roku 1964 sprawozdania generalnego dyrektora Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa wynikało, że wskutek gwałtownego wzrostu ludności świata od roku 1946 połowa mieszkańców ziemi cierpiała głód lub niedożywienie. Od tego czasu sytuacja bynajmniej nie zmieniła się na lepsze.

Od roku 1914 spełniają się także wszystkie inne szczegóły znaku podanego przez Jezusa. Jest więc rzeczą pewną, że w roku 1914 zaczęły się „dni ostateczne” tego systemu rzeczy. W owym czasie wyniesiony na tron Król Jezus Chrystus wyrzucił z nieba Szatana. O tym bezprzykładnym czasie ucisku Biblia podaje: „Bieda ziemi i morzu, gdyż zstąpił do was diabeł palający wielkim gniewem, bo wie, iż czasu ma niewiele.” - Objawienie 12:12.

W tym „czasie” żyjemy obecnie! Szatan wie, że ma ograniczony czas, i dlatego wywiera swą wściekłość na wszystkich. W każdej dziedzinie stara się wpływać zarówno na przywódców, jak i na prosty lud, aby postępowano samolubnie i stosowano przemoc, wskutek czego cały świat jest w wielkiej rozterce. Każdy, kto czyta prasę lub słucha wiadomości, może zauważyć spełnianie się dzisiaj proroctwa biblijnego. Oto co Biblia przepowiedziała o naszych czasach: „W dniach ostatecznych nastaną trudne czasy: ludzie bowiem będą samolubni, chciwi, chępliwi, pyszni, bluźniercy, rodzicom nieposłuszni, niewdzięczni, bezbożni, bez serca, nieprzejednani, potwarczy, niepowściągliwi, okrutni, nie miłujący tego co dobre, zdradcy, zuchwali, nadęci, miłujący więcej rozkosze niż Boga, którzy przybierają pozór pobożności, podczas gdy życie ich jest zaprzeczeniem jej mocy (...) zaś ludzie śli i oszuści coraz bardziej brnąć będą w zło.” - 2 Tymoteusza 3:1-13.

Kiedy? Za tego pokolenia!

Jezus miał więc na myśli nasze pokolenie, kiedy dodał kluczową myśl: „Zaprawdę powiadam wam, nie przeminie to pokolenie aż się to wszystko stanie.” (Mateusza 24:34) Pokolenie, które przeżyło początek „biada” w roku 1914, miało też dożyć końca Szatana i całego jego złego systemu rzeczy. Niektórzy z ówczesnie żyjących mieli jeszcze żyć, gdy nastanie „koniec”.

Godna uwagi jest tu okoliczność, iż nawet najmłodszy z tych, którzy od samego początku w roku 1914 aż dotąd patrzyli ze zrozumieniem na rozwój znaku końca tego systemu rzeczy, mają obecnie dobrane ponad 60 lat! Większa część ludzi dorosłych, którzy byli świadkami początku „dni ostatecznych”, już nie żyje. O pokoleniu, do którego oni należeli, można powiedzieć, że jest już bliskie przeminięcia.

Czas, który jeszcze pozostał, jest więc wyraźnie ograniczony i jest bardzo krótki. A prosimy zwrócić uwagę, że Jezus powiedział wyraźnie: „Nie przeminie to pokolenie aż się to wszystko stanie.” A zatem nie powinniśmy się

spodziewać „przeminięcia” wszystkich członków tego pokolenia. Koniec złego systemu rzeczy ma nastąpić zanim „przejdą” wszyscy członkowie tego pokolenia.

„Czasy narodów”

Również chronologia biblijna potwierdza, że „dni ostateczne” zaczęły się w roku 1914. Pewne proroctwo oparte na chronologii pozostaje w związku z następującymi słowami Jezusa: „Jeruzalem będzie deptane przez narody, aż się wypełnią wyznaczone czasy narodów.” (Łukasza 21:24, NW) Jezus miał tu na myśli określony okres czasu, w którym na ziemi nie było rządu reprezentującego Boga. Ostatnim takim rządem był starożytny Izrael mający swoją stolicę w Jeruzalem.

W roku 607 p.n.e. Jeruzalem zostało zdeptane przez Babilończyków. Według Daniela 4:16 miało przeminać „siedem czasów”. Przy końcu tych „czasów” Bóg miał utworzyć w niebie swój rząd, swoje Królestwo pod rządami Chrystusa i „pośród /jego/ nieprzyjaciół”. - Psalm 110:2.

Według biblijnej rachuby czasu tych „siedem czasów” miało trwać 2520 lat począwszy od roku 607 p.n.e. Licząc w ten sposób, dochodzimy do roku 1914.* I to nie jest przypadek! Jest to najzupełniej zgodne z proroctwem Jezusa o znaku, który od roku 1914 spełnia się na naszych oczach.

W roku 1975 upływa 6000 lat

Istnieje jeszcze inny wskaźnik chronologiczny, że zbliżamy się szybko do ostatnich chwil tego zepsutego systemu rzeczy. Jest faktem, że według godnej zaufania chronologii biblijnej wkrótce dobiegnie końca 6000 lat dziejów człowieka.

Biblia podaje, że Bóg przygotowywał ziemię na mieszkanie dla ludzi przez sześć „dni”, czyli okresów. Ze wskazówek podanych w Słowie Bożym wynika, że każdy taki dzień trwał 7000 lat. Z księgi Rodzaju 2:2 dowiadujemy się, że Jehowa „odpoczął dnia siódmego po całym swym trudzie, jaki podjął”. Ow siódmy dzień, dzień odpoczynku Bożego, trwa już prawie 6000 lat, a przed jego końcem Chrystus panować musi jeszcze 1000 lat. (Objawienie 20:3,7) Ten siódmy 1000-letni okres istnienia człowieka można by przyrównać do wielkiego dnia sabatu, wyobrażonego przez sabat, który Bóg kazał obchodzić starożytnym Izraelitom po każdym sześciu dniach pracy. (2 Mojżeszowa 20:8-10; 2 Piotra 3:8) Po 6000 lat cierpień ludzkości w niewoli grzechu, chorób, śmierci i Szatana zasnęła ona odpoczynku, którego bardzo potrzebuje. (Hebrajczyków 4:1-11) Stąd okoliczność, że zbliżamy się do końca pierwszych 6000 lat istnienia człowieka, nabiera wielkiego znaczenia.

Czy dzień odpoczynku Bożego pokrywa się z czasem, jaki upłynął od stworzenia człowieka? Najwyraźniej tak! Z najbardziej wiarogodnych badań chronologii biblijnej, zgodnej z wieloma datami ustalonymi przez historię świecką, wynika, że Adam został stworzony w jesieni roku 4026 p.n.e. Jeszcze w tym samym roku mogła być stworzona Ewa i bezpośrednio potem rozpoczął się dzień odpoczynku Bożego. W którym więc roku ma upłynąć pierwszych 6000 lat istnienia człowieka oraz pierwszych 6000 lat dnia odpoczynku Bożego? W roku 1975.† Jest to godne uwagi, zwłaszcza gdy się pomyśli, że „dni ostateczne” zaczęły się w roku 1914 i że wydarzenia spełniające za naszych czasów proroctwa biblijne wskazują, iż to pokolenie będzie ostatnim pokoleniem tego złego świata. Możemy się więc spo-

* Szczegóły czytelnik może znaleźć w wydanej przez Towarzystwo Watch Tower książce „Bądź wola twoja”, strony 88-96.

† Zobacz wydaną przez Towarzystwo Watch Tower książkę „Life Everlasting - in Freedom of the Sons of God”, strony 29-35.

dziewać, że w najbliższej przyszłości rozegrają się wydarzenia, przejmujące dreszczem wszystkich, którzy pokładają wiarę w Bogu i Jego obietnicach. To znaczy, że już w ciągu stosunkowo niewielu lat będziemy świadkami spełnienia się pozostałych proroców dotyczących „czasu końca”.

Które proroctwa muszą się jeszcze spełnić? Według biblijnej księgi Daniela „król północy” (panujące mocarstwa o ustroju totalnym) oraz „król południa” (panujące mocarstwa o ustroju demokratycznym) doprowadzą do punktu szczytowego swoje zmagania o panowanie nad światem, co wywoła poważne wrzenie i pociągnie za sobą znaczne straty, zwłaszcza po stronie „króla południa”. (Daniela 11:40-43) Ponadto Biblia zapowiada, że słudzy Boży staną się celem końcowego totalnego ataku Szatana i całej jego organizacji złożonej z demonów i ludzi. (Ezechiela 38:1-16) Następnie wielkie imperium religii fałszywej, nazwane w Biblii „Babilonem Wielkim”, ma osiągnąć potępiający sąd Boży, w którym zostanie całkowicie zburzone. (Objawienie 18:2,8) Potem ulegną zagładzie inne części składowe systemu Szatana, jego urządzenia ekonomiczne i polityczne, które ściągnęły na ludzką część wielkie cierpienie. A w końcu zostaną wtrąceni do przepaści Szatan i jego demony. - Objawienie 19:19-21; 16:16; 20:1-3.

Koniec bliski

Cóż za kataklizmowe czasy są bezpośrednio przed nami! Zbliża się punkt szczytowy dziejów człowieka! Jakże ważne jest więc, żeby każdy, kto kocha życie, zwrócił uwagę na te fakty historyczne wskazujące na bliskość końca tego złego systemu rzeczy!

PANOWANIE ludzi i demonów, którzy się zbuntowali przeciwko Bogu, coraz wyraźniej doprowadzało ludzką część w ciągu tych licznych stuleci do ruiny. Z drugiej strony Jehowa Bóg podejmował skuteczne kroki zmierzające do podniesienia poziomu moralnego ludzkości i wybawienia jej. Naszemu Stwórcy nie były obojętne cierpienia szczerych ludzi. Przeciwnie, w ciągu całego wielowiekowego panowania zła czynił pełne miłości starania, aby uwolnić ludzką część z szponów grzechu i śmierci.

Okup

Wskutek buntu Adam utracił prawo do doskonałego życia i w końcu umarł. Jego potomstwo odziedziczyło po nim grzech i śmierć. Bóg dał jednak możliwość odzyskania życia wszystkim zasługującym na nie potomkom Adama, nie naruszając przy tym swego prawa.

W jaki sposób? Przez okup, przez to, że pewien człowiek mający prawo do doskonałego życia miał się zrzec tego prawa, dzięki czemu można by je było zastosować na korzyść drugich. Miało się to odbyć zgodnie z zasadą prawną, którą Bóg umieścił później w prawie Mojżeszowym - „życie za życie”. W ten sposób można było pomóc potomkom Adama - nie samemu Adamowi, bo ten był rozmyślnym grzesznikiem - którzy nie z własnej winy doświadczają na sobie skutków jego grzechu. - Ks. Powtórz. Prawa 19:21.

Czy taki tryb postępowania nie jest zbyt kłopotliwy? Czy Bóg nie mógł po prostu orzec uwolnienia potomków Adama od skutków jego grzechu? Nie, gdyby bowiem tak postąpił, wówczas przekroczyłby swoje własne prawa. A nic tak nie prowadzi do lekceważenia prawa i nic się tak nie przyczynia do tego, że prawo nie jest przestrzegane jak obchodzenie go przez wysokich urzędników. Im wyższe stanowisko, tym większa jest wtedy szkoda. Toteż Jehowa, który zajmuje najwyższe stanowisko, daje

Oczywiście Jezus zaznaczył, że dzień i godzina nadejścia końca zna dokładnie tylko jego Ojciec niebiański. (Mateusza 24:36) Ponieważ jednak od wielkiego końca tego starego systemu dzieli nas już tylko niewiele lat, sprawą najwyższej wagi jest zachowanie czujności duchowej. - Łukasza 21:34-36.

A więc na pytanie: Jak długo to jeszcze potrwa? Odpowiedź brzmi: „Nie długo, bo koniec zła jest bardzo bliski.” Jehowa Bóg nie będzie już długo tolerował złego systemu rzeczy, który ciągle hańbi Jego imię i obciąża Go winą za swoje błędy. Już nie długo Jehowa będzie pozwalał fałszywemu systemom religijnym i niebożnym politykom zwodzić lud i zmierzać do samolubnych celów. Już nie długo Bóg Wszechmocny będzie pozwalał Szatanowi i jego demonom wprowadzać zamęt na ziemi.

Aby uniknąć zagłady, którą Bóg sprowadzi niebawem na ten zły system rzeczy, musimy koniecznie usłuchać ostrzegawczych słów jego proroka Sofoniasza: „Szukajcie Jahwe, wszyscy pokorni ziemi, którzy pełnicie Jego nakazy; szukajcie sprawiedliwości, szukajcie pokory, może się ukryjecie w dzień zapalczywości Jahwe.” (Sofoniasza 2:3) Pokładajmy przy tym ufność w naszym Wielkim Stwórcy, bo On nie tylko unicestwi nieprzyjaciół, lecz także podtrzyma wszystkich, którzy się poddają Jego kierownictwu.

W gruncie rzeczy już od dawna On wiele zdziałał dla dobra tych, którzy w końcu mają otrzymać od Niego dar życia. On nas umiłował dużo wcześniej niż my mogliśmy Go umilować. Zastanówmy się więc, co On uczynił dla naszego dobra w ciągu długiego okresu panowania na ziemi zła.

Co
Bóg
uczynił
DLA NAS

przykład całemu stworzeniu, mając poszanowanie dla swego prawa. Przez to, że Bóg zatroszczył się o dostarczenie okupu, uznaje On roszczenia własnej sprawiedliwości, domagającej się wykonania na Adamie wyroku śmierci, oraz prawo dziedziczenia, mocą którego my, potomkowie Adama, odziedziczyliśmy grzech. Jednocześnie Bóg przygotowuje środek zaradczy dla ludzi, którzy są godni jego pomocy.

Ponieważ życie, które zaprzepącił Adam, było życiem doskonałym, złożyć okup mógł tylko człowiek doskonały. Nie mógł tego dokonać żaden potomek Adama, bo wszyscy urodziliśmy się niedoskonalimi. - Psalm 49:8.

Krótko po buncie człowieka Bóg zaczął podawać różne szczególne wskazujące na tego, którego chciał użyć do uwolnienia ludzkości z grzechu i śmierci. Przez swoich natchnionych proroków objawił wiele informacji dotyczących przyszłego Odkupiciela. Następnie przed dwudziestoma wiekami, Bóg przeniósł życie swego jednorodzonego Syna duchowego do łona pewnej dziewczyny żydowskiej. Dzięki temu Syn Boży narodził się bez obciążenia niedoskonałością, którą odziedziczyli potomkowie Adama.

Gdy ten Syn Boży, Jezus Chrystus, osiągnął pełnoletność, pozostał wierny swemu Ojcu w najcięższej próbie, na jaką mógł go wystawić Szatan - poniósł śmierć na palu męki. Chętnie zrzekł się swego prawa do doskonałego życia ludzkiego, które posiadał dzięki przestrzeganiu wszystkich przykazań Bożych. Potem Jezus mógł zaofiarować Bogu wartość tego życia w celu odkupienia tego, co utracił Adam, to znaczy życia, doskonałego życia ludzkiego. W ten sposób Jezus „dał siebie samego na odpowiedni okup za wszystkich”. - 1 Tymoteusza 2:6, NW.

Jakże wielką miłość Bóg okazał przez to człowiekowi! Oddał na ofiarę stróżenie, które mu był

Okladka i artykuł pt. „Co przyniosą lata siedemdziesiąte?” (*Przebudźcie się!* z lat 1970-1979, nr 1, s. 1 i 12-15):

powiedzieć stosunki, które zapanowały od roku 1914, to dlaczego ci ludzie ich nie przewidzieli i nie ostrzegali przed nimi?

Niektórzy mogą jednak podnieść następującą wątpliwość: „To tylko przyrost ludności i lepsze metody przekazywania wiadomości sprawiają, że odnosi się wrażenie, jakoby obecne stosunki znacznie się pogorszyły.” Odpowiedź na to zawarta jest w następującym doniesieniu prasowym:

„Waszyngton, 31 maja (AP) - J. Edgar Hoover, dyrektor Federalnego Biura Śledczego, zaatakował dzisiaj tych wszystkich, którzy problem przestępczości w Ameryce usiłują zbagatelizować składaniem go na karb znacznego zwiększenia się liczby młodzieży wskutek przyrostu naturalnego oraz prowadzenia dokładniejszych zapisków przez policję. (...) Powiedział, że ci, którzy usiłują „Usprawiedliwić szokującą prawdę kryjącą się w statystyce dokonywanych przestępstw, popełniają błąd w swych rachubach.”

Nie myl się zatem w ocenie dowodów. One istnieją i są przekonujące, zwłaszcza że *widać je już ponad pięćdziesiąt lat!* A jeśli to wszystko nie spełnia proroctwa biblijnego dotyczącego „dni ostatnich”, to cóż jeszcze musiałoby nastąpić? Czegoż jeszcze mielibyśmy się spodziewać, żeby to proroctwo się spełniło?

Dla własnego dobra powinieneś zwrócić uwagę na fakt, że zarysowuje się wyraźnie wiele linii papilarnych „odcisku palca” „dni ostatnich”. Wymowa tego jest jednoznaczna: od roku 1914 żyjemy w „dniach ostatnich”!

Nasuują się teraz bardzo ważne pytania: Czy Boski plan czasu pozwala rozpoznać, ile czasu pozostało jeszcze obecnemu systemowi rzeczy? Czy możemy się dowiedzieć, ile lat będzie jeszcze istniał ten brutalny system rzeczy?

Co przyniosą lata

SIEDMDZIESIĄTE?

FAKT, że z okresu nazwanego „dniami ostatnich” upłynęło już ponad 54 lata, jest wielce wymowny. Znaczy to bowiem, że już niewiele lat pozostało do czasu, gdy Bóg zniszczy zepsuty system rzeczy, który teraz panuje nad ziemią. Skąd możemy mieć taką pewność?

Między innymi z tego, co Jezus powiedział w swoim wielkim proroctwie o „dniach ostatnich”. Po wyliczeniu wielu wydarzeń, które miały cecho-

wać ten okres, oświadczył on: „Zaprawdę powiadam wam: Nie przemienie to pokolenie, aż się to wszystko stanie.” - Mat. 24:34, BT.

Jezus mówił oczywiście o ludziach, którzy byli już w takim wieku, że mogli *ze zrozumieniem* śledzić wszystko, co się działo, gdy się rozpoczęły „dni ostatnich”. Jezus powiedział, że niejedne z tych osób, które żyły w chwili pojawienia się „znaku dni ostatnich”, będą je-

szcze żyć, gdy Bóg zniszczy ten zły system.

Gdyby nawet przyjąć, że 15-letnie dzieci były na tyle dojrzałe, żeby pojąć znaczenie tego, co się wydarzyło w roku 1914, to najmłodszy z „tego pokolenia” mają już około 70 lat. A zatem większość pokolenia, o którym mówił Jezus, już wymarła. Pozostali są już w podeszłym wieku. Pamiętajmy jednak, że Jezus powiedział, iż koniec obecnego złego świata nastąpi, zanim całkowicie przemienie to pokolenie. Już samo to dowodzi, że do przepowiedzianego końca pozostało niewiele lat.

Wkrótce upłynie 6000 lat

Jeszcze w inny sposób można udowodnić, że żyjemy w ostatnich latach owego „czasu końca”. (Dan. 12: 9, BT) Biblia wskazuje, że wkrótce upłynie 6000 lat dziejów rodu ludzkiego. Co to oznacza?

Jeden z nakazów prawa, które Bóg dał starożytnemu Izraelowi, dotyczył święcenia sabatu. Nie wolno było pracować w siódmym dniu tygodnia. Ludzie mieli wtedy odpoczywać od swego muzu. (2 Mojż. 20:8-11) Biblia mówi, że „Prawo ma cię przyszytych dóbr”. - Hebr. 10:1, NW.

Z Objawienia, rozdział 20, wiersz 6, wynika, że po zniszczeniu tego systemu rzeczy przez tysiąc lat będzie panować nad ziemią niebiańskie Królestwo Boże. W ciągu tego tysiąclecia ziemia i wszyscy jej mieszkańcy będą mieć odpoczynek podobny odpoczynkowi sabatniemu. Pierwsze sześć tysięcy lat, które upłynęły od czasu stworzenia człowieka, można więc przyrównać do pierwszych sześciu dni tygodnia w starożytnym Izraelu. Siódme tysiąclecie można przyrównać do siódmego dnia owego tygodnia, to znaczy do sabatu. - 2 Piotra 3:8.

Jakże słusznie więc po 6000 lat Bóg położy kres nieudolnemu gospodarowaniu ludzi i zgodnie z tym wzorem zastąpi je, tysiącletnim panowaniem swego wspaniałego Królestwa! O to Królestwo chrześcijanie modlili się w ciągu wielu stuleci. - Mat. 6:10.

Kiedy upływa 6000 lat?

Jak można ustalić, kiedy upływa 6000 lat dziejów ludzkości?

Według niezawodnej chronologii biblijnej Adam i Ewa zostali stworzeni w roku 4026 p.n.e.* Od jesieni roku

4026 p.n.e. do 1 p.n.e.....4025 lat

1 p.n.e. do 1 n.e..... 1 rok

1 n.e. do 1969 n.e..... 1968 lat

Ogółem do jesieni 1969....5994 lata

To znaczy, że od jesieni roku 1969 do końca 6000 lat dziejów ludzkości pozostało jeszcze zaledwie 6 lat. Ten sześciolatek okres niewątpliwie upłynie jesienią roku 1975.

Czy z tego obliczenia wynika niezbicie, że w roku 1975 nastąpi ostateczny koniec obecnego systemu rzeczy? Ponieważ Biblia nie mówi tego wyraźnie, więc też nikt nie może twierdzić, że tak będzie. Jedno jest jednak pewne: Lata siedemdziesiąte będą najkrytyczniejsze w całej historii rodzaju ludzkiego. Stosunki międzyludzkie - w obrębie rodzin, środowisk społecznych i całych narodów, jak również pomiędzy państwami - będą się pogarszać, a nie polepszać. (2 Tym. 3:13) Gdyby w latach siedemdziesiątych interwencja Jehowy Boga doprowadziła do zniszczenia zepsutego świata, który zmierza ku całkowitej ruinie, to chyba nie powinno nas to zdziwić.

Jeżeli komuś się zdaje, że przedstawiamy tę sprawę w zbyt czarnych kolorach, to niech zwróci uwagę na ostrzeżenia, które pod naporem nieubłaganych faktów wyszły z ust wybitnych osobistości tego świata. Czują, że zbliża się katastrofa, ale nie uznają kierownictwa Biblii i dlatego nie wiedzą, jak zażegnać niebezpieczeństwo. Na przykład w czasopiśmie *U.S. News & World Report* z 10 czerwca 1968 czytamy:

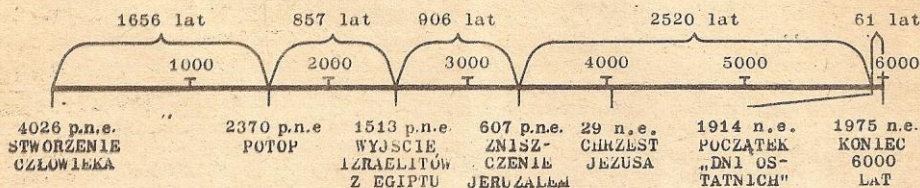
„Wielu ekspertów przewiduje, że nadciągająca era takiego zamieszania i zwątpienia, jakiego jeszcze nigdy nie było.”

Dean Acheson, były amerykański sekretarz stanu, oświadczył w roku 1960, że żyjemy w okresie bezprzykładnej niepewności, i dodał: „Jestem na tyle poinformowany o tym, co się dzieje, iż z całkowitym przekonaniem mogę wam powiedzieć, że za piętnaście lat /czyli około roku 1975/ obecny świat stanie się zbyt niebezpieczny, aby można było na nim żyć.” A w *Intelligence Digest* z sierpnia 1967 można było przeczytać: „Fakty (...) dowodzą, że siły uczestniczące w tych zmaganiach światowych (komunizm i kapitalizm) przegrupowują się do decydującej rozgrywki.”

* Blizsze szczegóły na ten temat można znaleźć w „Strażnicy” z pierwszym art.: „Księga ścisłych dat historycznych”, s. 5-8.

W ROKU 1975 KOŃCZY SIĘ 6000 LAT DZIEJÓW LUDZKOŚCI

Wszędzie są zagrożone waluty krajowe. Alfred Shaefer, prezes Szwajcarskiego Towarzystwa Bankowego, powiedział w roku 1968: „Wszędzie widać niepewność. Czas ucieka. Każdej chwili może nastąpić coś przykrego.”

Wielkie miasta są w tak opłakanym stanie, że wszelkie kroki podejmowane w tej dziedzinie okazały się całkowicie niewystarczające. Zanieczyszczenie powietrza, wody i gleby staje się coraz niebezpieczniejsze. W niektórych krajach najczęstszą przyczynę śmierci stanowią wypadki drogowe, w wielkich metropoliach powstają zatory, które na wiele godzin paraliżują komunikację. Władze szkolne nie wiedzą już, jak utrzymać porządek w szkołach.

Narkomania i niemoralność przybierają niesłychane rozmiary. Praca stróżów porządku i bezpieczeństwa staje się coraz trudniejsza, ponieważ ludność często patrzy obojętnie na przekupstwo, a nawet okazuje wrogie nastawienie do policji. W Stanach Zjednoczonych zdarzają się wypadki zaatakowania straży pożarnej przystępującej do gaszenia pożaru.

Również systemy religijne chrześcijaństwa nie są w stanie rozładować tej sytuacji, ponieważ w nich także rośnie zamieszanie. W doniesieniu agencji „Associated Press” z 24 listopada 1967 czytamy:

„Wielu teologów przyznaje, że w teologii chrześcijańskiej (...) panuje zamieszanie. „Stare systemy teologiczne są dziś rozbite i wobec tego doszliśmy do kresu ery teologicznej”, powiedział wiel. James

I. Mc Cord, prezes seminarium teologicznego w Princeton.”

Jednym z największych problemów, z którymi człowiek nie może się uporać, jest brak żywności wywołany eksplozją demograficzną. W książce pt. *Famine-1975!* (Głód-1975!) eksperci do spraw wyżywienia W. i P. Paddockowie piszą:

„Do roku 1975 świat stanie wobec niesłychanej katastrofy. W krajach gospodarczo zacofanych będzie graso-
wał głód, jakiego jeszcze nie było.”

„Przepowiadam określoną datę: rok 1975; w tym roku będziemy przeżywać nowy kryzys w całym jego strasliwym znaczeniu.”

„Do roku 1975 w wielu głodujących krajach na porządku dziennym będzie bezprawie, anarchia, dyktatura wojskowa, narastająca inflacja, przerwy w transporcie, chaos i niepokoje.”

A w gazecie *Arizona Republic* z czerwca 1968 podano, iż profesor R. Heilbroner z Nowego Jorku „przepowiedział, że na początku lat siedemdziesiątych dojdzie do największej katastrofy, jaką świat kiedykolwiek przeżył”, ponieważ zaludnienie będzie tak wielkie, że istniejące zapasy żywności okażą się zupełnie niewystarczające.”

Czy tylko „zjawisko przejściowe”?

Niektórzy mogą oponować, mówiąc, że te okropne stosunki są tylko „zjawiskiem przejściowym”, i twierdzić, że „wszystko jeszcze powróci do normy, a obecne stosunki będą stopniowo ulegać poprawie”.

Ale na czym są oparte takie przypuszczenia? Czy może człowiekowi udaje się opanować te stosunki, czy raczej zarówno histo-

ria, jak i twoje osobiste doświadczenia dowodzą, że warunki stale się pogarszają?

Zastanów się: Jaka jest tendencja? Czy może ludzie stają się mniej samolubni i bardziej życzliwi? Czy już nie są tak zarozumiali i pyszni? Czy może starają się być pokorni, miłują bliźnich i dbają o ich dobro? Czy stopniowo zanika na świecie stosowanie przemocy i nienawiści? Czy może żyje się spokojniej, bezpieczniej?

Fakty narzucają odpowiedź przeczącą. Człowiek nie rozwiązuje swoich problemów. Jego panowanie nad ziemią prowadzi do coraz to nowych i coraz to gorszych kryzysów. Czy wobec tego można się spodziewać, że pod panowaniem człowieka stosunki się polepszą? Dlaczego nie zgodzić się odważnie z tym, co jest powiedziane w Biblii, że obecny system rzeczy jest bliski załamania, ale zanim się całkowicie rozpadnie z powodu istniejącego w nim zła, wkroczy Bóg Wszechmocny i wykona na nim swój wyrok? - Jer. 25:31-33; Obj. 18:1-8; 19:11-21.

Już wkrótce świat będzie rządzony inaczej

Jest rzeczą zrozumiałą, że Bóg położy kres panowaniu ludzkiemu. Tak jednostki, jak i całe narody, którym się zdawało, że są niezależne od Boga, wpędziły ludzkość w wielkie nieszczęście. Nie mogąc osiągnąć swoich celów w sposób legalny i sprawiedliwy, przelewały krew niewinnych ludzi i poili nią ziemię. - Izaj. 26:21.

Znany dziennikarz Dawid Lawrence napisał (25 września 1967): „Panująca na ziemi nieszczęsne warunki stworzył sam człowiek. Nasza największa skłębność polega na tym, że nie rozwiązaliśmy problemu zawiadywania swoimi sprawami.” A w *Intelligence Digest* z sierpnia 1967 jeden ze współpracowników tego czasopisma przyznaje: „Sprawy światowe może uporządkować tylko Bóg. Koncepcja materialistyczna, w myśl której człowiek potrafi samodzielnie zaprowadzić trwały pokój, jest sprzeczna z nauką chrześcijańską.”

Ponieważ jednak większość ludzi razem ze swymi przywódcami nie chce rządów Boga, więc trzeba będzie usunąć ją z drogi. Dlatego w proroctwie biblijnym powiedziano o naszych czasach: „W czasie /panowania/ tych królów Bóg nieba

wzbudzi królestwo, które nigdy nie będzie zburzone i którego panowanie nie przejdzie do innego narodu; pokruszy ono i zniszczy wszystkie owe królestwa a samo trwać będzie na wieki.” (Dan. 2:44, BT) Jakże odetchną wtedy z ulgą ci, których mierzi przelewanie krwi, spory i zepsucie!

Ludzie, którzy się naginają do wymagań Bożych, zostaną oszczędzeni podczas niszczenia obecnego systemu rzeczy w Armagedonie. Bóg daje obietnicę: „Szukajcie Jahwe /inaczej: Jehowy/, wszyscy pokorni ziemi, którzy pełnicie Jego nakazy; szukajcie sprawiedliwości, szukajcie pokory, może się ukryjecie w dzień zapalczywości Jahwe.” - Sof. 2:3, BT.

Co nastąpi po zniszczeniu obecnego systemu rzeczy? Dla rodu ludzkiego zaświta nowy dzień! Ludzie, którzy przeżyją Armagedon, będą się cieszyć błogosławieństwami sprawiedliwego nowego porządku. Jakie stosunki zapanują wtedy na ziemi? Jakich błogosławieństw dostąpi ród ludzki podczas tysiącletniego panowania Królestwa Bożego? Nabierzesz otuchy, gdy z obietnic Bożych dowiesz się, jak będzie wtedy wyglądać ziemia i z jakich dobrodziejstw będą korzystać ludzie.

Appendix 3

“Individual Speculation”

Today three years passed from the moment when I started to write Polish version of the book *Armageddon in 1975 – ‘Probability’ or ‘Possibility’?*

I am thankful to Jan (John) Lewandowski for his wise remarks, so that I decided to supply my work with several passages which I did not include earlier, but which were given to me by this known expert.

Should we add something to this work after some reflection?

Yes. We should add a discussion of a passage published in *the Watchtower* October 15, 1974.

These are words are the report of a summer convention of 1974. It was a significant time for publishers. It was even emphasized by the Watchtower Society which quote a journal:

Jehovah’s witnesses really believe this. God’s purpose, as quoted above from the Bible, is to set up his government that will crush out of existence all human rulership. Correct, therefore, was the headline in the *Milwaukee Journal*, “THE END IS NEAR, WITNESSES SAY.” The article noted: “There is a feeling of urgency among the estimated 41,000 Jehovah’s Witnesses meeting at County Stadium through Sunday.” Imagine, if you can, the excitement of knowing that God will soon destroy this wicked system of things, and in time have the earth transformed into a paradise. Jehovah’s witnesses are extremely confident that this will soon occur, because of what God’s Word teaches. (*The Watchtower* October 15, 1974, p. 634).

The following passage was mentioned above, and it is worth of a comment:

The publications of Jehovah’s witnesses have shown that, according to Bible chronology, it appears that 6,000 years of man’s existence will be completed in the mid-1970’s. But these publications have never said that the world’s end would come then. Nevertheless, there has been considerable individual speculation on the matter. (*The Watchtower* October 15, 1974, p. 635).

But when the Watchtower Society wrote about “individual speculation”, it should admit that it was created such speculation by producing its own chronology.

Secondly, “individual speculation” embraced almost all Jehovah’s Witnesses. That alleged “individual speculation” lied in expecting Armageddon and the millennial Kingdom.

Thirdly, as for the chronology, allowing to say that “it appears” something, it rather “indicates” to the Watchtower Society, without any “guessing”, and it still indicates, because this chronology is still in use (see *Insight on the Scriptures* 1988 vol. 1, p. 459).

Here is just one passage of those years which “indicates”, and does not say that “it appears”:

However, Bible chronology which indicates that Adam was created in the fall of the year 4026 B.C.E. would bring us down to the year 1975 C.E. as the date marking 6,000 years of human history with yet 1,000 years to come for Christ’s Kingdom rule. (*The Watchtower* May 1, 1970, p. 273).

Is that true that “these publications have never said that the world’s end would come then”?

Maybe the Watchtower Society did not pronounce it every time (but see the above quotation), but it “speculated” about ‘the end’, which is proved by passages quoted in this book. Is that just a “speculation” or “pronouncing”? I leave the decision to the reader.

Now we include words which appeared directly after the above quotations, and which were already discussed in this book:

So the assembly presentation “Why We Have Not Been Told ‘That Day and Hour’” was very timely. It emphasized that we do not know the exact time when God will bring the end. All we know is that the end will come within the generation that sees fulfilled on it the sign that Jesus Christ said would then be in evidence. (See Matthew chapters 24, 25.) All indications are that the fulfillment of this sign began in 1914. So we can be confident that the end is near; we do not have the slightest doubt that God will bring it

about, the speaker stressed. But we have to wait and see exactly when, in the meantime keeping busy in God's service. (*The Watchtower* October 15, 1974, p. 635).

In this passage we find words about 'generation 1914' and that "the end is near". Maybe there is nothing strange about it, but after the rejection of that teaching in November 1995, rank and file publishers were blamed of "speculation", again.

But this subject was extensively discussed in the last chapter, so if you are interested, you can read it.

It seems that the discussed passage was the first try by the Watchtower Society to safeguard itself against possibility, if nothing would happen in 1975. And the teaching on "generation 1914" was a form of little delay of Armageddon. But it also failed, because this interpretation was rejected and 'generation' that remembered the year 1914 passed away.

We also present a sentence in which the Watchtower Society talks about „speculation” and what is interesting, it is from the article discussing 1975 (*Making Wise Use of the Remaining Time*):

With accurate knowledge of Jehovah and his purposes, the Christian rejects the speculations of men. This includes the speculations of historians who do not believe the Bible, but who attach fantastic dates to events in man's history. (*The Watchtower* May 1, 1968, p. 270).

Can we reconcile the assurance that Jehovah's Witnesses do not „speculate” with the statement of the Watchtower Society that there was much "individual speculation" about 1975?

Thus, it is worthwhile to quote several passages from Witness publications which refer to the term „speculation” in the context of 1975. These are statements published before 1975 campaign, during the campaign and from October 1975:

Whatever time elapsed between Adam's creation and the end of the 'sixth day' must be subtracted from the 5,988 years in order to give the actual length of time from the beginning of the 'seventh day' until [1963]. It does no good to use Bible chronology for speculating on dates that are still future in the stream of time. - Matt. 24:36. ("All Scripture Is Inspired of God and Beneficial" 1990 p. 287; see ed. 1963 p. 286);

What about all this talk concerning the year 1975? Lively discussions, some based on speculation, have burst into flame during recent months among serious students of the Bible (...) The nearness of such an important date indeed fires the imagination and presents unlimited possibilities for discussion. (*The Watchtower* August 15, 1968 p. 494);

"Six Thousand Years of Human Existence". In 1969 the *Watchtower* magazine in Czech began publishing a series of articles based on the book *Life Everlasting - In Freedom of the Sons of God*. Chapter 1, under the subheading "Six Thousand Years of Human Existence Closing," contained an explanation of the Jubilee and of Bible chronology. This material influenced some in a positive way; it also led to many questions and much speculation. (*2000 Yearbook of Jehovah's Witnesses* pp. 196-197);

The same applies to the beginning of Christ's millennial reign. The Bible provides us no way to fix the date, and so it does us no good to speculate when that date may be. (*The Watchtower* October 1, 1975 p. 579).

We see from that statements that Jehovah's Witnesses were busy with "speculation", because even the Watchtower Society several times rebuked them for it. But could they have another approach to the subject of the year 1975? It seems they could not, because the organization "fed" them with such speculative statements:

If the 1970's should see intervention by Jehovah God to bring an end to a corrupt world drifting toward ultimate disintegration, that should surely not surprise us. If you feel that this is painting the picture too darkly, consider what warnings the hard facts have forced even men of this world to express. They sense that disaster is approaching, but, lacking the Bible's guidance, they do not know what to do about it. (*Awake!* October 8, 1968 p. 14).

False prophecies

A generation of Watchtower publishers waiting for year 1925 is almost extinct, but thousands of former and present Jehovah's Witnesses who remember hopes connected with year 1975 are still alive.

Although 36 years passed after that once important date for the Watchtower Society, even recalling it rouses emotions in many people. After 1975 failure thousands of Jehovah's Witnesses left their organization, which in their eyes became a corporal 'false prophet'.

Now, after over 40 years since 1966, in which "1975 campaign" was started, we can in non-emotional manner follow through some issues concerning the Watchtower Society's argumentation applying to the date expected by its followers.

Włodzimierz Bednarski

The book answers the following questions:

- What Jehovah's Witnesses really taught about the year 1975?
- Was the 1975 prediction presented as something more than a 'probable' or 'possible' scenario?
- And more...